

INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI

**Trendy kriminality ve světě a nové
problémy a reakce v oblasti
prevence kriminality a trestní justice**

**Zásady a rámec mezinárodní klasifikace
trestných činů pro statistické účely**

Překlad: Agentura Pylon

Praha 2012

Přeloženo z anglických originálů materiálů OSN.
Sestavila: PhDr. Alena Marešová, Ph.D.
Technická redakce: Lucie Černá

*Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou
a je určen pouze pro studijní účely*

ISBN 978-80-7338-125-7
© Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2012
www.kriminologie.cz

OBSAH

Předmluva	4
Vstupní informace o problémech harmonizace kriminálních statistik v rámci EU	6
Trendy kriminality ve světě a nové problémy a reakce v oblasti prevence kriminality a trestní justice 21. zasedání Komise pro prevenci kriminality a trestní justici, Vídeň, 23. – 27. dubna 2012	10
Několik poznámek k materiálu: „Zásady a rámec mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely“. PhDr. Alena Marešová, Ph.D.	43
Zásady a rámec mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely Zpráva Pracovní skupiny UNODC/UNECE pro klasifikaci trestných činů Září 2011	45

PŘEDMLUVA

Předkládaná publikace zahrnuje dva dokumenty OSN zveřejněné koncem minulého a začátkem letošního roku. Oba se zabývají statistikami o kriminalitě ve světě, problémy při získávání relevantních údajů o kriminalitě z národních statistik policie a trestní justice a hlavním cílem těchto dokumentů je přispět ke zkvalitnění srovnání stavu i trendů kriminality v jednotlivých státech i v rámci OSN obecně.

Prvním dokumentem je materiál Komise pro prevenci kriminality a trestní justici a byl zpracován v únoru 2012 pro zasedání jmenované komise ve Vídni v dubnu téhož roku. Je věnován současným trendům kriminality ve světě a novým problémům a reakcím v oblasti prevence kriminality a trestní justice. Je určitým způsobem prezentací využití kriminálních statistik určitých států pro vzájemné srovnání s cílem určit mezinárodní trendy kriminality, vysvětlit některé jevy, které jsou zjistitelné jen srovnáním většího počtu údajů z odlišných či podobných lokalit, dokladuje, jak je vhodné seznámit se s možnými novými problémy vznikajícími v oblasti kriminality a jejich řešeními v oblasti prevence a trestní justice. Současně si lze na konkrétních analýzách v dokumentu uvedených ověřit, že sladění národních statistik je nezbytné a kvalita analýz a zejména zobecnění zjištěných poznatků a zpracování funkčních doporučení je přímo závislé na věrohodnosti dat, kterými je v dokumentu argumentováno.

Druhý dokument je materiálem UNODC – Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu - a je zásadním příspěvkem ke zpracování mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely.

Vydáním obou dokumentů v českém překladu v edici Prameny se Institut pro kriminologii a sociální prevenci spoluúčastní snahy obou organizací zlepšit zpracovávání statistik o kriminalitě s cílem, aby srovnání národních statistik za vybraná období měla skutečně vysokou vypovídací hodnotu. Jedině tak by se syntéza ze srovnání vybraných států mohla stát podkladem pro časnou identifikaci nových problémů v kriminálních jevech ve světě, ale též by orientovala orgány činné v trestním řízení k identifikaci jevů, které jsou zatím

nazírány jako sociálně patologické jevy, ale které v jiných státech již přerostly svojí masovostí a nebezpečností pro společnost v jevy kriminální. Kvalitní srovnávací analýzy kriminality v sousedních státech by též byly využitelné pro včasnou přípravu společných opatření v oblasti prevence kriminality, a to jak v oblasti udržení vnitřní bezpečnosti jednotlivých států, tak i v oblasti případných reakcí systémů trestní justice na nové jevy.

Pro větší srozumitelnost textu a jeho případné využití širší veřejností jsme doplnili oba překlady zvýrazněním základních informací a poznámkami pod čarou, zaměřenými na rozšíření informací ze zahraničí o české realie. Se stejným záměrem připojujeme i následující krátkou informaci o již realizovaných pokusech o harmonizaci kriminálních statistik v rámci EU.

PhDr. Alena Marešová, Ph.D., IKSP

Vstupní informace o problémech harmonizace kriminálních statistik v rámci EU¹

Rozhodnutím Komise pro prevenci kriminality a trestní justici 2006/581/ES (dále jen Komise) byla v roce 2006 založena pracovní skupina složená z odborníků z oblasti policie, justice a dalších souvisejících problematik. Zastoupení v této komisi má každý členský, jakož i kandidátský stát EU a též členské státy ESVO.² Na činnosti této skupiny, která má vůči Komisi poradní hlas, se podílí též zástupci dotčených unijních, evropských a mezinárodních organizací,³ akademické obce a soukromého sektoru. Skupina se schází jednou ročně.

Jako navazující článek byla vytvořena pracovní skupina Eurostatu, složená z odborníků národních statistických úřadů, jakož i dalších přizvaných expertů, jejichž úloha spočívá v realizaci návrhů a doporučení pocházejících z dílny pracovní skupiny. Složitost až možná těžkopádnost procesu pak potvrzuje vznik a činnost řady dalších pracovních skupin a podskupin, které kontrolují plnění dílčích úkolů celého procesu harmonizace.⁴

Jako hlavní úspěchy již realizovaného Akčního plánu této pracovní skupiny na období 2006 – 2010 je označováno následujících pět oblastí:⁵

- **Vybudování základů mezinárodní spolupráce v oblasti sběru dat** – byla vytvořena síť expertů a kontaktních míst, a to jak v participujících státech, tak i dotčených mezinárodních organizacích, přičemž výsledkem je funkční mechanismus sběru dat pokrývající celý proces od určení jednotných ukazatelů po publikování výsledků.
- **„Lepší pochopení potřeb“** – představuje ujasnění představy cizozemských partnerů o systému fungování kriminální statistiky, včetně nedostatků či omezení, v té které zemi.
- **Společné výstupy** – od roku 2007 je Eurostatem každoročně vydávána publikace *Statistics in Focus*, tedy statistická publikace především o trestné činnosti ve

¹ Zpracováno s využitím příspěvku JUDr. M. Bohmana z PP ČR do Sborníku o bezpečnostní situaci v ČR připraveného do tisku MV ČR v listopadu 2012.

² Blíže viz: *Mapování trestné činnosti v Evropské unii: Akční plán pro statistiku na období 2011–2015*. Brusel, 2012. s. 2

³ Jako např.: EUCPN, EUROJUST, EUROPOL, rada Evropy, European Sourcebook, UNICEF.

⁴ Generální ředitelství pro vnitřní věci zřídilo 5 podskupin, a to pro plánování, praní peněz, trestní soudnictví, obchodování s lidmi, policejní spolupráci a počítačovou kriminalitu. Eurostat pak vytvořil 2 pracovní skupiny, přičemž jedna se zabývá viktimizací a druhá dostupností statistických údajů o trestné činnosti.

⁵ Viz: *Mapování trestné činnosti v Evropské unii: Akční plán pro statistiku na období 2011–2015*. Brusel, 2012. s. 3-4.

sledovaných státech; konkrétně jsou zde uvedeny absolutní čísla kriminality, počty vražd, násilných trestných činů, loupeží, vloupání, krádeží motorových vozidel, drogových deliktů, ale také počty uvězněných a početní stavy příslušníků národního policejního sboru.⁶ Tyto údaje jsou uváděny ve vývojové řadě od roku 2003.

- **Pokroky v šetření ohledně viktimizace** – jedná se o snahu o doplnění stávajících údajů pocházejících z klasické policejní a soudní statistiky o statistiky o obětech trestné činnosti, a to zejména u těch druhů, které nejsou vždy hlášeny a je u nich z jakéhokoli důvodu patrná vyšší latence. V současné době by měla být připravena společná metodika. Realizace samotného celoplošného výzkumu je plánována na období 2013-2014 a „...poskytne poprvé v zemích EU-27 srovnatelné informace o četnosti konkrétních typů trestné činnosti (míra viktimizace) a aspektech, jež souvisejí s pocitem bezpečí občanů“⁷.
- **Podpora výzkumu** – jedná se o významnou podporu tohoto projektu z programu „Předcházení trestné činnosti a boj proti ní“, který zejména v posledních, ekonomicky náročných letech, umožňoval všem 27 členským státům na projektu průběžně participovat a vypracovat studie ve stanovených oblastech.

Vedle těchto deklarovaných úspěchů však harmonizaci brzdí řada aspektů. Pro jejich zmapování byl v roce 2007 vznesen požadavek na zhotovení studie „*Rozvoj klasifikačního systému na úrovni EU*“, která by se tímto problémem zabývala.⁸ Jako klíčové problémové oblasti studie odhalila následující:⁹

- **Odlíšné definice trestných činů a odlíšné klasifikační systémy** – bylo zjištěno, že v EU se na tvorbě kriminální statistiky podílí 128 vnitrostátních orgánů a že existuje 52 různých systémů klasifikace trestné činnosti.
- **Odlíšný systém zaznamenávání** – kdy téměř každý stát má své postupy pro měření kriminality, což může vést až např. k dvojímu započítávání jednoho skutku apod.

⁶ Z těchto údajů vyplývá, že mezi lety 2006-2009 byly početní stavy policistů navýšeny v 18 zkoumaných územích, v 5 zůstaly stavy na stejné úrovni a v 9 byly sníženy. Nepočítáme-li do značné míry specifické Lichtenštejnsko, kde se v uváděném období snížil počet policistů z 96 na 88, tedy na 92 %, pak se ČR řadí na 4. místo nejvíce redukováných policejních sborů Evropy (o 6 %). Od roku 2009 navíc došlo k dalšímu snížení počtu policistů o 4 700 (k 1.4.2012), což ke stavu v roce 2006 představuje 84% podíl.

⁷ Viz: Mapování trestné činnosti v Evropské unii: Akční plán pro statistiku na období 2011–2015. Brusel, 2012. s. 3.

⁸ Publikaci si lze objednat např. na: <http://www.amazon.de/>, a to pod původním názvem *Developing an EU Level Offence Classification System: EU Study to Implement the Action Plan to Measure Crime and Criminal Justice*.

⁹ Viz: Mapování trestné činnosti v Evropské unii: Akční plán pro statistiku na období 2011–2015. Brusel, 2012. s. 4-5.

Problémy však způsobuje celá řada dalších nuancí, včetně okamžiku záznamu údajů o spáchání trestného činu.

- **Obtíže při vnitrostátním sběru dat** – jedná se o obtížný proces koordinace sběru dat na národní úrovni, který notně prodlužuje interval mezi sběrem dat a jejich předáním v integrované podobě.

Zatímco Akční plán pro léta 2006 – 2010 měl za cíl především nastavit a pilotně otestovat mechanismy sloužící ke sběru a distribuci předmětných statistických dat v rámci EU, Akční plán pro 2011 – 2015 má tyto poznatky rozvíjet a efektivně je využívat v praxi. Cíle aktuálního akčního plánu byly formulovány odbornou skupinou v létě 2010 a následně rozděleny do těchto čtyř oblastí:¹⁰

1. Spolupráce a koordinace na úrovni EU a na mezinárodní úrovni
2. Kvalita údajů
3. Analýza údajů a šíření výsledků
4. Vývoj ukazatelů a specifických souborů údajů

Ad 1. Cílem v tomto bodě je především zlepšení procesu mapování potřeb tvůrců politik, zlepšení komunikace, podpora činností v oblasti statistik kriminality a též vyhnout se duplicitám při sběru dat.

Ad 2. Zde je základním cílem zlepšení srovnatelnosti údajů a následně zkvalitnění statistik každoročně vydávaných Eurostatem v publikaci *Statistics in Focus*.

Ad 3. Dosavadní zkušenosti hovoří o tom, že je zapotřebí větší pozornost věnovat také analýze sebraných údajů, kdy s ohledem na přetrvávající národní specifika mohou být porovnání čistě kvantitativních ukazatelů zavádějící. Také se již dlouho počítá s vypracováním komplexní zprávy o trestné činnosti v EU.

Ad 4. V této oblasti jsou plánovány dva typy aktivit:

- probíhající činnosti, které byly zahájeny v rámci předchozího akčního plánu, např. provádění šetření EU o bezpečnosti, šetření viktimizace podniků a třetí sběr údajů o praní peněz,
- činnosti obsažené v předchozím akčním plánu, s nimiž se však dostatečně nepokročilo, např. sběr údajů o kyberkriminalitě, nebo se kterými se ještě nezačalo, např. vývoj ukazatelů o korupci.

¹⁰ Viz: Mapování trestné činnosti v Evropské unii: Akční plán pro statistiku na období 2011–2015. Brusel, 2012. s. 6.

Mezi hlavní výzvy aktuálního Akčního plánu tedy patří především **koordinační aktivity**, ať už na úrovni národní, tak mezinárodní úrovni. Na vnitrostátní úrovni se bude jednat především o koordinaci mezi vládními poskytovateli dat o trestné činnosti. Složitost systému sběru a zpracování dat je patrná i v ČR, kdy jakési pravomoci zde vykonávají Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, a mimo to se projektem také zabývá Český statistický úřad.

Další velkou výzvou je také **srovnatelnost sebraných údajů** o trestné činnosti. Jednotný přístup ke klasifikaci údajů o trestné činnosti je tedy nezbytností jak pro jednotlivé státy EU, ale i její agentury.

Hospodářská a sociální rada

Distr.: obecná
17. února 2012
Originál: angličtina

Komise pro prevenci kriminality a trestní justici

21. zasedání

Vídeň, 23. – 27. dubna 2012

Bod 6 předběžného programu*

**Trendy kriminality ve světě a nové problémy a reakce
v oblasti prevence kriminality a trestní justice**

Trendy kriminality ve světě a nové problémy a reakce v oblasti prevence kriminality a trestní justice

Sdělení Sekretariátu

Shrnutí

Tento dokument byl připraven v souladu s praxí, založenou rezolucí Hospodářské a sociální rady (*Economic and Social Council*) č. 1990/18. Dokument přináší informace o předběžných výsledcích Průzkumu OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice (*United Nations Survey on Crime Trends and Operations of Criminal Justice Systems*), pokrývajícího rok 2010, o statistických údajích o trendech a typických jevech v oblasti vražd, a o předním tématu 21. zasedání Komise pro prevenci kriminality a trestní justici (*Commission on Crime Prevention and Criminal Justice*): násilí vůči migrantům, osobám migrujícím za prací a jejich rodinám. Dokument také obsahuje přehled některých metodologických problémů při získávání údajů o kriminalitě a trestní justici, a při zvyšování jejich kvality.

* E/CN.15/2012/1.

Obsah

	<i>Strana</i>
I. Úvod	13
II. Současné trendy v oblasti vražd	14
III. Faktory spojené s trendy a typickými jevy v oblasti vražd	19
IV. Regionální trendy v oblasti jiných druhů trestné činnosti	23
V. Reakce trestní justice	27
VI. Násilí vůči migrantům, osobám migrujícím za prací a jejich rodinám	35
VII. Úsilí o kvalitnější údaje	37
VIII. Závěry a doporučení	41
A. Závěry	41
B. Doporučení	42

Grafy

1. Trendy v oblasti tradičních druhů kriminality v zemích, u nichž jsou k dispozici data o dlouhodobých trendech, 1995 – 2010	14
2. Míra vražd podle regionu, 2010 nebo poslední dostupný rok	15
3. Míra vražd podle subregionu a zdroje dat, 2010 nebo poslední dostupný rok	16
4. Trendy v oblasti míry vražd v Americe, podle subregionu, 1995 – 2010	17
5. Trendy v oblasti míry vražd v Asii, podle subregionu, 1995 – 2009	18
6. Trendy v oblasti míry vražd v Evropě, podle subregionu, 1995 – 2009	18
7. Pozice zemí podle změn v Indexu vlády práva a míry vražd, od poloviny devadesátých let do roku 2009	20
8. Provedení vražd, Amerika a Evropa, 2008 nebo poslední dostupný rok	21
9. Podíl vražd s účastí gangů nebo organizovaných zločineckých skupin, podle regionu, 2010 nebo poslední dostupný rok	22
10. Struktura pachatelů vražd podle věku oběti, vybrané evropské země, 2008 nebo poslední dostupný rok	23
11. Regionální trendy v oblasti míry loupeží, 2004 – 2010	24
12. Pozice vybraných zemí podle změn míry vražd a míry loupeží mezi lety 2003 – 2004 a 2008 – 2009	25
13. Regionální trendy v oblasti míry vloupání, 2004 – 2010	26
14. Regionální trendy v oblasti míry krádeží motorových vozidel, 2004 – 2010	26
15. Stadia procesu trestní justice	28
16. Míra vražd, počet osob ve formálním kontaktu s policií kvůli vraždě a počet osob odsouzených za vraždu, podle úrovně míry vražd (vysoká, střední či nízká), na 100.000 obyvatel, 2003 – 2009	29
17. Trendy v oblasti míry vražd, počtu osob ve formálním kontaktu s policií kvůli vraždě a počtu osob odsouzených za vraždu ve vybraných zemích s vysokou úrovní míry vražd, na 100.000 obyvatel, 2003 – 2009	30
18. Všechny druhy trestné činnosti: počet osob ve formálním kontaktu s policií a počet odsouzených osob, na 100.000 obyvatel, 2009 – 2010	31
19. Podíl odsouzených osob na celkovém počtu osob ve formálním kontaktu s policií, 2003 – 2004 a 2009 – 2010	32
20. Celková vězeňská populace na 100.000 obyvatel, 2004 a 2010	33
21. Podíl osob ve vazbě na celkovém počtu vězněných osob, 2010	34

22.	Vězeňská populace jako podíl na kapacitě věznic, 2010	34
23.	Počet policíí evidovaných obětí vražd na 100.000 obyvatel ve třech evropských zemích	35
24.	Země, jež se zapojily do Průzkumu OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice, podle regionu, 2010	39
25.	Podíl zemí, jež se zapojily do Průzkumu OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice, s národním koordinačním pracovištěm a bez něj, vybrané oblasti, 2010	40

I. Úvod

1. Tento dokument, zpracovaný v souladu s praxí, založenou rezolucí Hospodářské a sociální rady č. 1990/18, obsahuje nejnovější informace, které má Generální tajemník k dispozici o trendech kriminality ve světě a o stavu kriminality a trestní justice.

2. **Dokument se soustřeďuje na míru a trendy ve specifických oblastech kriminality, jako je násilí proti migrantům, osobám migrujícím za prací a jejich rodinám, jež je předním tématem 21. zasedání Komise pro prevenci kriminality a trestní justice. Dokument též přináší přehled některých metodologických problémů při získávání údajů o kriminalitě a trestní justici, a při zvyšování jejich kvality. Prezentovány jsou též některé informace o řešení těchto problémů na mezinárodní úrovni.**

3. Poznání globální situace a trendů v oblasti kriminality nadále představuje velkou výzvu, vzhledem k mnoha metodologickým problémům a praktickým obtížím, jež brání řadě zemí ve sběru a šíření kvalitních statistických údajů. Rozdílné právní rámce, složitá institucionální uspořádání, odlišné provozní kapacity pro tvorbu dat a různé statistické standardy taktéž zabraňují srovnatelnosti dat mezi zeměmi a možnosti vytvářet regionální a globální odhady.

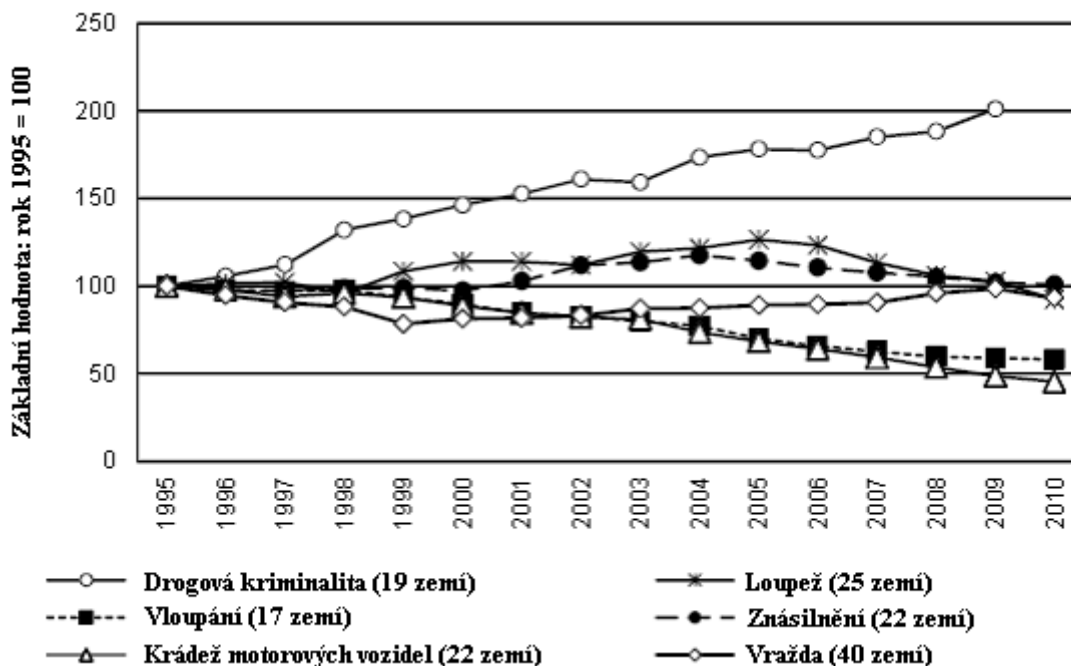
Dlouhodobé trendy

4. Pokud jde o tradiční trestnou činnost, graf 1 ukazuje hrubé trendy v oblasti majetkové kriminality, násilné kriminality a drogové kriminality za posledních 15 let v zemích, u nichž jsou k dispozici data evidovaná policií za delší období (zejména země ze Střední a Východní Evropy, Severní Ameriky, Asie a Oceánie). **V průměru míra majetkové kriminality pomalu klesá, zatímco míra drogové kriminality naproti tomu setrvale stoupá.**¹¹ Trendy v oblasti násilné kriminality jsou méně pravidelné, také v důsledku různé situace ve zkoumaných zemích: v roce 2010 se míra vražd, znásilnění a loupeží přiblížila úrovni, na které byla o 15 let dříve.

¹¹ Srovnatelná situace je i v ČR (AM).

Graf 1

Trendy v oblasti tradičních druhů kriminality v zemích, u nichž jsou k dispozici data o dlouhodobých trendech, 1995 – 2010

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice a statistické údaje Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC) o vraždách.

5. Výše popsané trendy nejsou ovšem pravidlem pro všechny druhy trestných činů ve všech oblastech světa. Jak je uvedeno níže, různé oblasti světa se od průměrného vzorce liší a trendy v oblasti vražd doznaly v uplynulých letech značných změn, zejména v zemích Ameriky.

II. Současné trendy v oblasti vražd

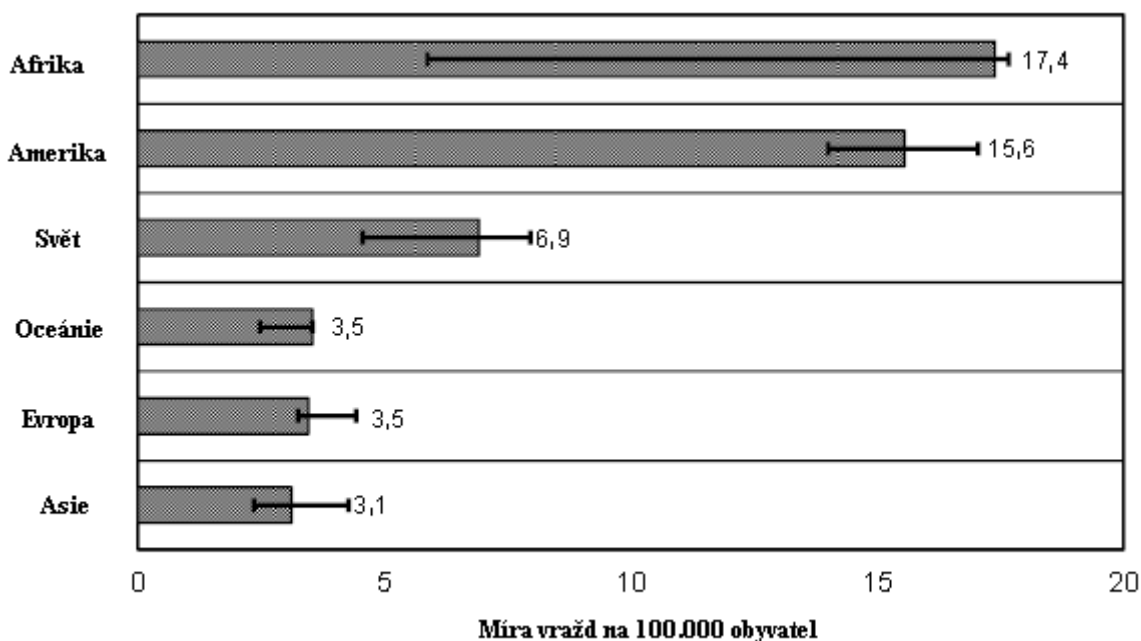
6. Vzhledem k její závažnosti národní úřady problematiku vražd nepřetržitě sledují a obecně platí, že orgány prosazování práva tyto trestné činy pečlivě evidují. Proto jsou statistické údaje o **úmyslném usmrcení** na národní úrovni kontinuálně vytvářeny, třebaže odlišné právní rámce, provozní podmínky a metodologické standardy mohou bránit dostupnosti a kvalitě dat na mezinárodní úrovni. Graf 2 ukazuje míru vražd podle regionů. Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (*United Nations Office on Drugs and Crime, UNODC*) stojí v čele mezinárodních aktivit v oblasti sběru, standardizace, analýzy a šíření údajů o vraždách, přičemž poskytuje nepřetržitou podporu možnostem jednotlivých zemí taková data vytvářet.¹² Zkoumání míry vražd a hlavně pochopení kontextu, vedoucího ke vraždám, jsou prvními kroky k účinnému prosazování práva a k vytváření cílených preventivních strategií.

¹² V roce 2011 vydal UNODC, díky úsilí jednotlivých zemí při tvorbě a sdílení dat o vraždách, Globální studii o vraždách (*Global Study on Homicide*), analytickou zprávu o globálních, regionálních a národních trendech

7. Podle posledních dostupných údajů se celkový počet vražd v roce 2010 odhadoval na 468.000, což odpovídá **celosvětové průměrné míře vražd 6,9 na 100.000 obyvatel**.¹³ I když je třeba vzít v úvahu, že se aktuální odhady liší podle používaných zdrojů, byla nejvyšší míra vražd zaznamenána v Africe (17,4 na 100.000) a v Americe (15,5 na 100.000), zatímco tato míra v jiných regionech (Oceánie, Evropa a Asie) byla shodně nižší (viz graf 2).¹⁴

Graf 2

Míra vražd podle regionu, 2010 nebo poslední dostupný rok

Pramen: statistické údaje UNODC o vraždách.

Poznámka: Pruhy představují průměrnou míru vražd, převáženu podle počtu obyvatel, s horními a spodními odhady.

8. Jak ukazuje graf 3, Jižní Afrika a Střední Amerika, Jižní Amerika a Karibik mají významně vyšší míru vražd než jiné subregiony, zatímco na druhém konci škály mají nejnižší míru vražd Západní, Severní a Jižní Evropa a Východní Asie. Graf 3 také ilustruje problémy, spojené s dostupností a kvalitou dat, jež mohou bránit pochopení vzorců násilí. Dokládá, že především v subregionech s vysokou mírou vražd, jako jsou Karibik, Východní, Střední a Západní Afrika, jakož i Jihovýchodní Asie, Východní Evropa a Severní Afrika, přetrvávají značné odchylky mezi daty ze zdrojů z oblasti trestní justice a zdravotnictví. Naopak téměř všechny subregiony s nižší mírou vražd (méně než 5 na 100.000 obyvatel) vykazují konzistentnost mezi údaji z oblasti trestní justice a zdravotnictví.

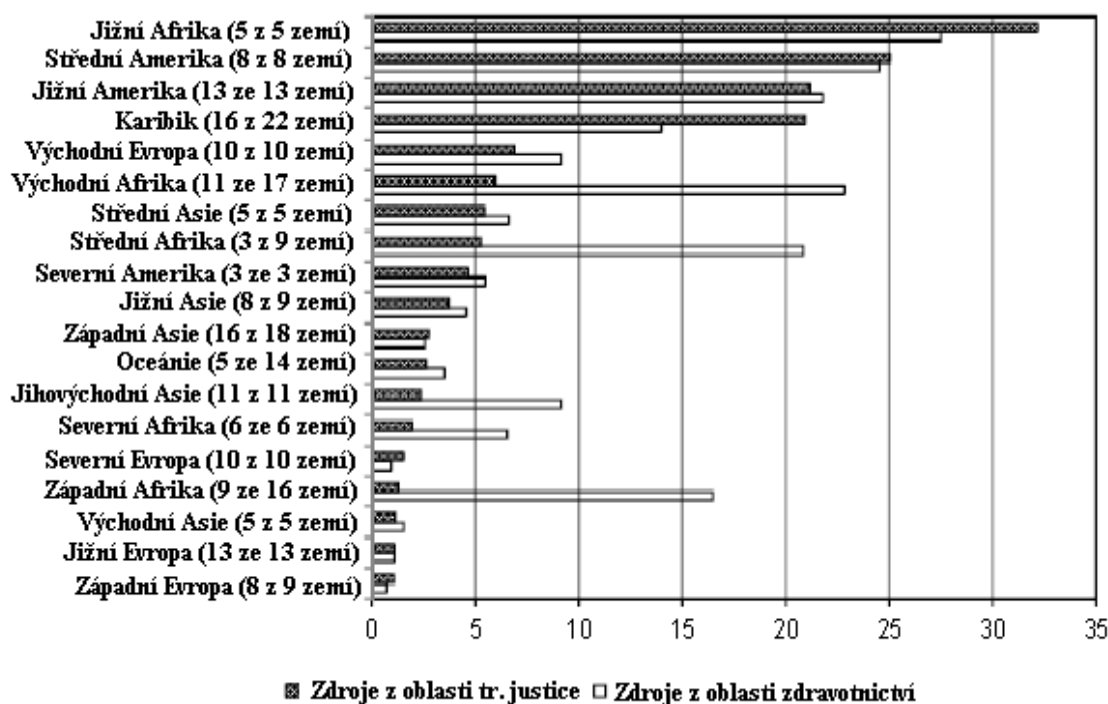
v oblasti vražd. Zpráva obsahuje údaje o vraždách z 208 zemí a teritorií, a přináší analytický pohled na různé typy vražd, na jejich kontext a na vazbu mezi vraždou a rozvojem.

¹³ V ČR v roce 2010 to bylo 1,04 na 100 tis. obyvatel – dokonáných vražd v roce 2010 bylo celkem 109 skutků (AM).

¹⁴ Na národní úrovni pocházejí data o vraždách obecně ze dvou zdrojů: záznamy z oblasti trestní justice a záznamy z oblasti zdravotnictví. Rozdíly v údajích z těchto dvou zdrojů mohou být výsledkem rozdílných technických kapacit a definic. V ČR data o vraždách jsou uvedeny v kriminální statistice Policie ČR.

Graf 3

Míra vražd podle subregionu a zdroje dat, 2010 nebo poslední dostupný rok

Pramen: statistické údaje UNODC o vraždách.

Poznámka: Pruhy představují průměrnou míru vražd, převáženou podle počtu obyvatel, s horními a spodními odhady.

9. U regionů, pro něž jsou k dispozici časové řady, lze na níže uvedených grafech 4 až 6 pozorovat, že míra vražd mezi lety 1995 a 2009 v osmi subregionech poklesla; Střední Amerika a Karibik byly jedinými dvěma subregiony, kde se míra vražd zvýšila. Pro Afriku a Oceánii nejsou k dispozici žádné údaje o regionálních či subregionálních trendech.

10. Zatímco v Karibiku, s výjimkou dočasného poklesu v roce 2006, míra vražd v uplynulém desetiletí setrvale narůstala, míra vražd ve Střední Americe mezi lety 1995 a 2005 poklesla a následně, počínaje rokem 2007, prudce vzrostla. Příčin uvedených trendů je více; patří mezi ně nerovnosti příjmů, hospodářská stagnace, dědictví politického násilí a genderové role. Na tomto pozadí často zvyšují míru vražd narůstající aktivita organizovaných zločineckých skupin a zvyšující se dostupnost střelných zbraní.

11. Ve většině zemí Asie naznačují dostupné údaje sestupný trend míry vražd, nicméně nejsou k dispozici úplné časové řady dat pro některé velmi lidnaté asijské země. Zároveň jsou trendy v oblasti vražd dosti nejasné v postkonfliktních zemích, jako je Afghánistán nebo Irák, neboť u nich časové řady dat nejsou dostupné vůbec.

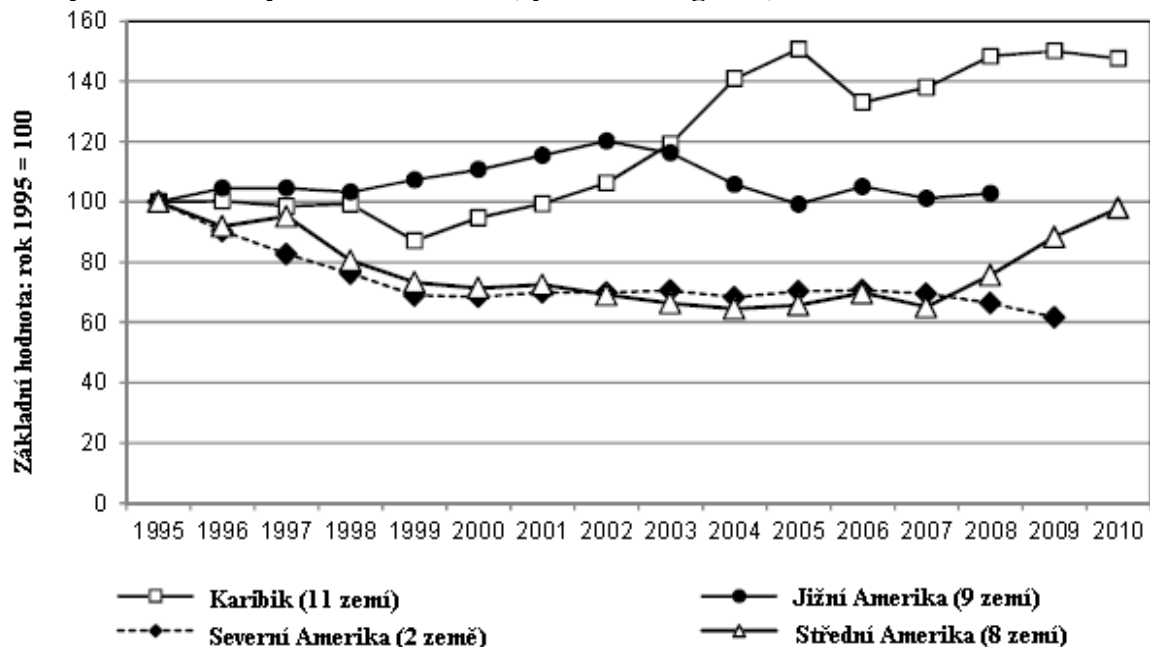
12. **Míra vražd poklesla od roku 1995 v naprosté většině evropských zemí. V několika zemích Východní Evropy míra vražd rostla až do konce devadesátých let a následně po roce 2002 setrvale klesala.**¹⁵ Tento trend byl patrně spojen se zlepšením

¹⁵ Platí to i o ČR. Nejvíce vražd bylo evidováno v roce 1994 – 204 dokončených vražd. V celkovém počtu Policií ČR evidovaných a v kriminálních statistikách vykazovaných vražd jsou zahrnuty i pokusy o vraždu a přípravy vražd. Nejméně vražd bylo v ČR evidováno v letech 2009 – 2011, tj. 108 – 109 vražd. Počty

společensko-ekonomických podmínek a zkvalitněním bezpečnostních opatření a zdravotní záchranné péče. Většina zemí Západní a Severní Evropy má nízkou a klesající míru vražd.

Graf 4

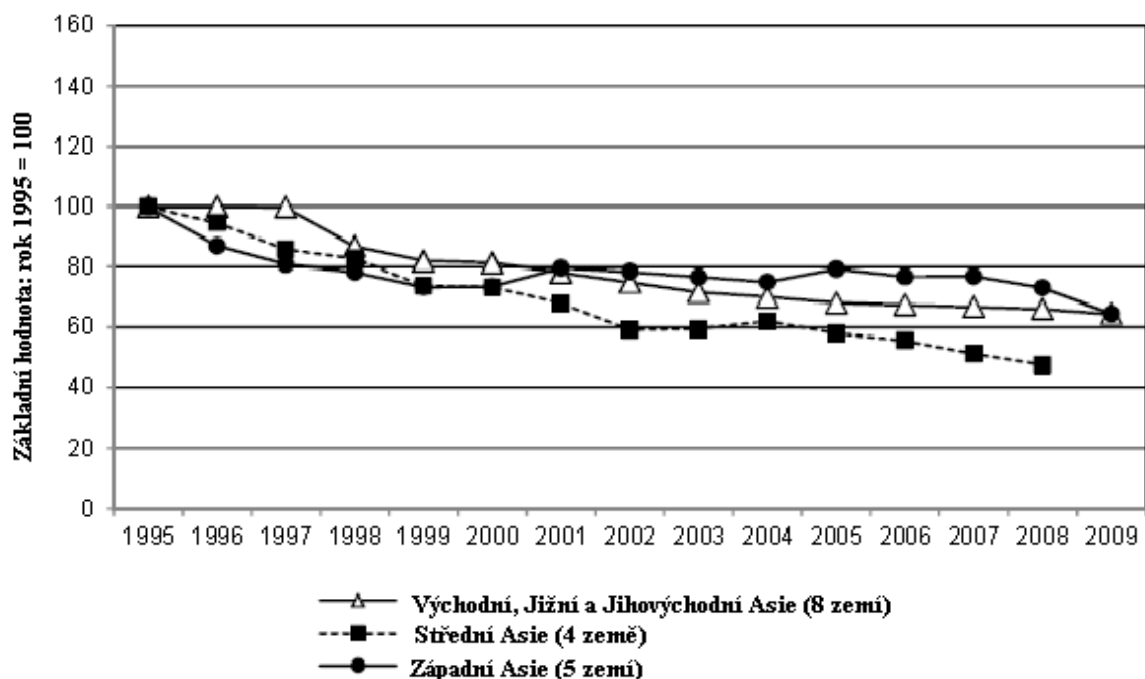
Trendy v oblasti míry vražd v Americe, podle subregionu, 1995 – 2010

Pramen: statistické údaje UNODC o vraždách.

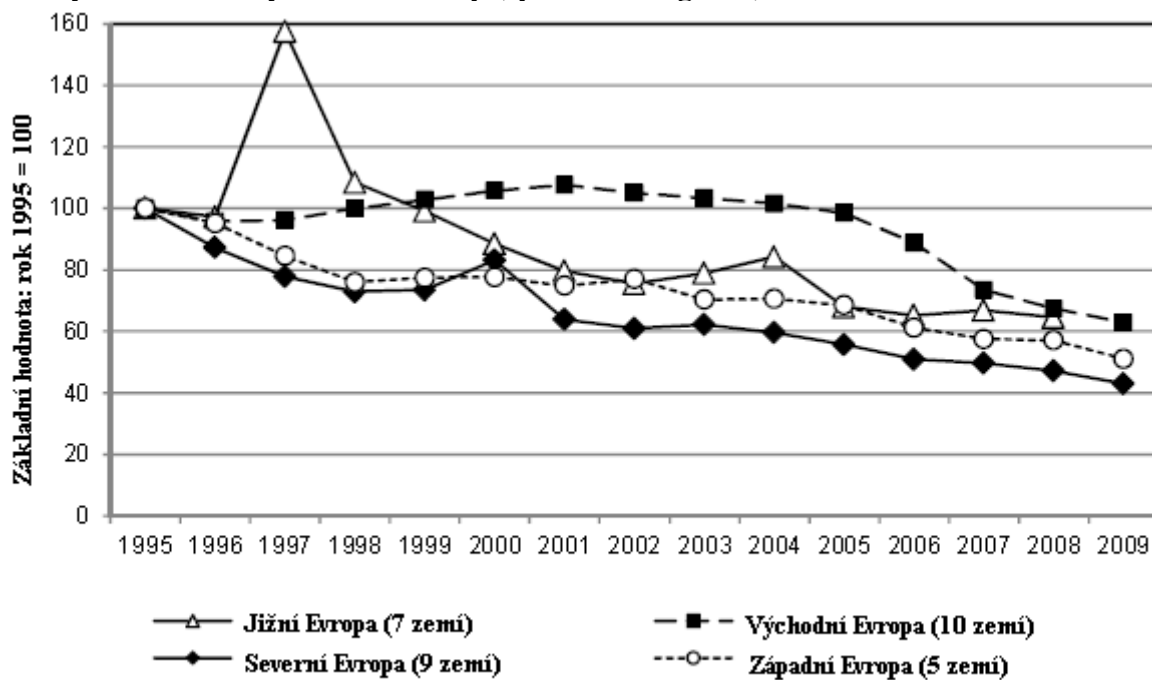
Poznámka: Spojnice představují procentuální změnu míry vražd, převážené podle počtu obyvatel, s výchozím bodem v roce 1995.

vražd před rokem 1990 byly zhruba na stejné úrovni jako v tomto období. Trestní justice ČR (srov. Ročenka MSp ČR) za rok 2010 uvádí: počet trestných činů vražd (též včetně pokusů a přípravy) 189, stíháno za ně bylo celkem 153 osob, z toho 18 žen a 8 mladistvých. Odsouzeno bylo za trestný čin vraždy v roce 2010 celkem 89 osob, z toho 14 žen a 1 mladistvý.(AM)

Graf 5**Trendy v oblasti míry vražd v Asii, podle subregionu, 1995 – 2009**

Pramen: statistické údaje UNODC o vraždách.

Poznámka: Spojnice představují procentuální změnu míry vražd, převážené podle počtu obyvatel, s výchozím bodem v roce 1995.

Graf 6**Trendy v oblasti míry vražd v Evropě, podle subregionu, 1995 – 2009**

Pramen: statistické údaje UNODC o vraždách.

Poznámka: Spojnice představují procentuální změnu míry vražd, převážené podle počtu obyvatel, s výchozím bodem v roce 1995.

III. Faktory spojené s trendy a typickými jevy v oblasti vražd

13. Rozdílné trendy a vzorce v oblasti vražd v různých regionech souvisejí s velmi odlišnou situací: příčiny, vedoucí k vyšší míře interpersonálního násilí, mohou být velmi složité a mohou se značně lišit v rámci regionů či mezi nimi. Chudoba, nerovnost a schopnost států prosazovat vládu práva, lze považovat za faktory ovlivňující míru násilí.

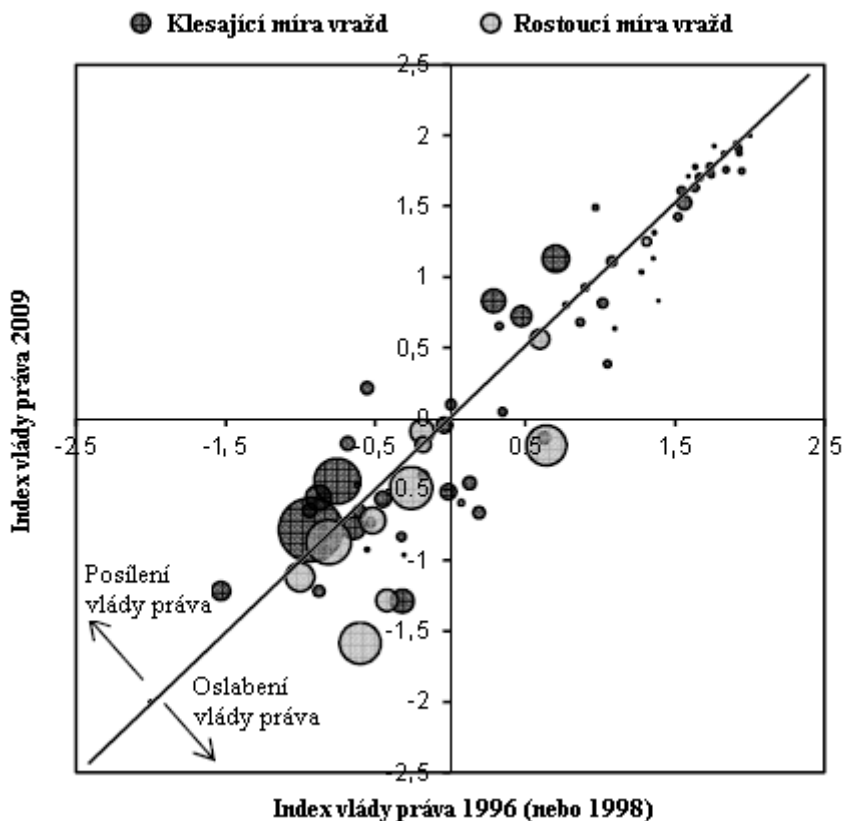
14. Třebaže je obtížné určit přesný vztah mezi chudobou či nerovností a násilnou kriminalitou, zkušenosti některých zemí a regionů nabízejí konzistentní obraz: vyšší míra vražd je často spojena s nižší úrovní ekonomického a sociálního rozvoje a trvajících nerovností v příjmech. Vztah není nutně lineární či jednosměrný (kupříkladu vysoká míra kriminality může mít zhoubný účinek na společenský a hospodářský pokrok), ale vztah mezi kriminalitou a násilím a rozvojem naznačuje, že by rozvojová politika měla integrovat strategie prevence kriminality, jež jsou plně udržitelné a spravedlivé.¹⁶

15. Schopnost států prosazovat vládu práva může mít také dopad na míru násilí: graf 7 ukazuje změny v oblasti míry vražd a vlády práva za posledních 15 let v zemích, pro které jsou k dispozici data. Graf naznačuje, že prakticky všechny země, v nichž došlo k posílení právního státu (země nad diagonální přímkou), zaznamenaly též pokles míry vražd (tmavě šedé bubliny), zatímco téměř všechny země, v nichž se míra vražd zvýšila (světle šedé bubliny), zaznamenaly naopak oslabení právního státu (pod přímkou). Zároveň je většina zemí s rostoucí mírou vražd spojena s relativně slabou vládou práva (levá spodní čtvrtina grafu), zatímco země s relativně silnou vládou práva (pravá horní čtvrtina) obecně nezaznamenaly nárůst míry vražd.

¹⁶ Viz např. zprávu Generálního tajemníka o podpoře rozvoje prostřednictvím snižování a prevence ozbrojeného násilí (A/64/228); UNODC, *Global Study on Homicide*; World Bank, *World Development Report* (Washington, D.C., 2011); Ženevskou deklaraci o ozbrojeném násilí a rozvoji (*Geneva Declaration on Armed Violence and Development*), *More Violence, Less Development: Examining the Relationship Between Armed Violence and MDG Achievement* (Geneva, 2011).

Graf 7

Pozice zemí podle změn v Indexu vlády práva (*Rule of Law Index*) a míry vražd, od poloviny devadesátých let do roku 2009

Pramen: Index vlády práva Světové banky (*World Bank*) a statistické údaje UNODC o vraždách.

Poznámka: Barva bublin představuje trend v oblasti míry vražd (klesající nebo rostoucí mezi lety 1995 a 2009). Velikost bublin je úměrná změně míry vražd (mezi lety 1995 a 2009).

16. Tyto poznatky naznačují, že země, které mají nedostatečný systém přijímání zákonů, jejich rovného vynucování a nezávislého rozhodování, jsou zároveň spojeny s vyšší mírou vražd. Vztah mezi vládou práva a mírou vražd nemá vždy přímý charakter: i když režim účinného a spravedlivého právního státu může silně odrazovat kriminální aktivity, schopnost států prosazovat vládu práva může mít také značné dopady na řadu oblastí, jako jsou společenský a ekonomický rozvoj, jež zase mohou ovlivňovat míru násilné kriminality a vražd.

17. Další faktor, jenž má vliv na míru vražd, představuje „mechanismus“ zabití. Míra používání střelných zbraní má dopad na míru vražd. **Na základě dostupných údajů lze odhadovat, že ze 468.000 vražd spáchaných v roce 2010 jich 203.000 (neboli 43 %) bylo spácháno střelnou zbraní.**¹⁷

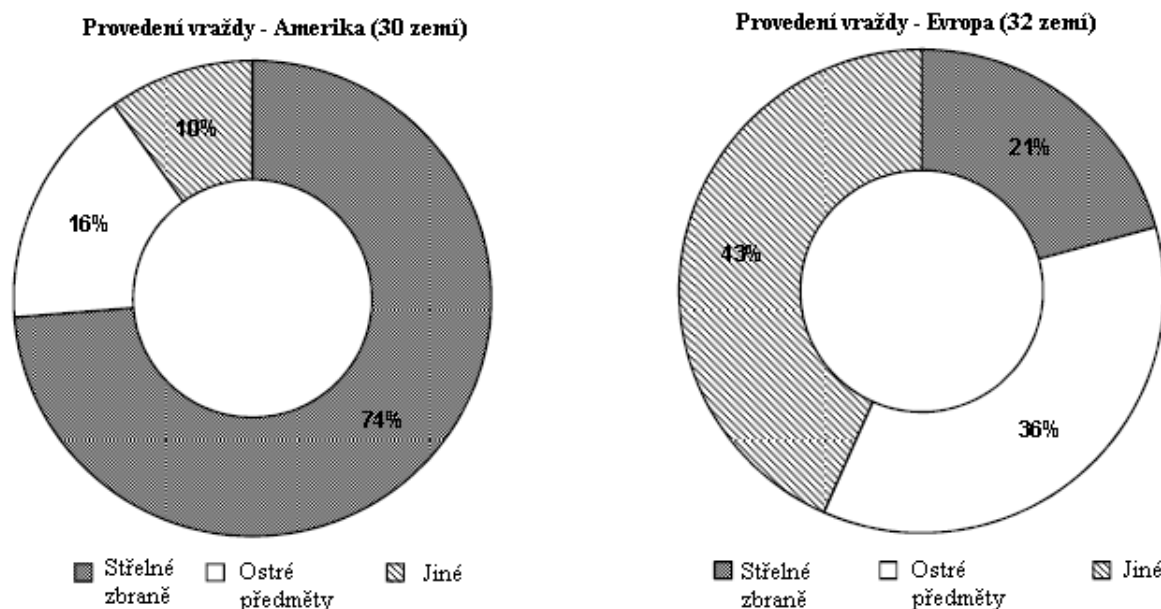
18. Podíl případů použití střelné zbraně ke spáchání vraždy se region od regionu značně liší: v Americe je střelnými zbraněmi spácháno 74 % vražd, oproti 21 % v Evropě. Naopak ostré předměty jako nože odpovídají za větší podíl násilných úmrtí v evropských zemích (36

¹⁷ V ČR bylo v roce 2011 ze 173 skutků vražd, včetně pokusů o ně, 125 spácháno zbraní (není specifikováno kolik z toho bylo střelných). (AM)

%), než v Americe (16 %)(viz graf 8). Tento jev je patrně úzce spjat s rozdílným rozložením typů vražd v Americe a v Evropě – větší podíl vražd v Americe je spojen s organizovaným zločinem a gangy, zatímco velká část vražd v Evropě je spojena s příčinami v partnerských či rodinných vztazích a s dalšími druhy kriminality.¹⁸

Graf 8

Provedení vražd, Amerika a Evropa, 2008 nebo poslední dostupný rok

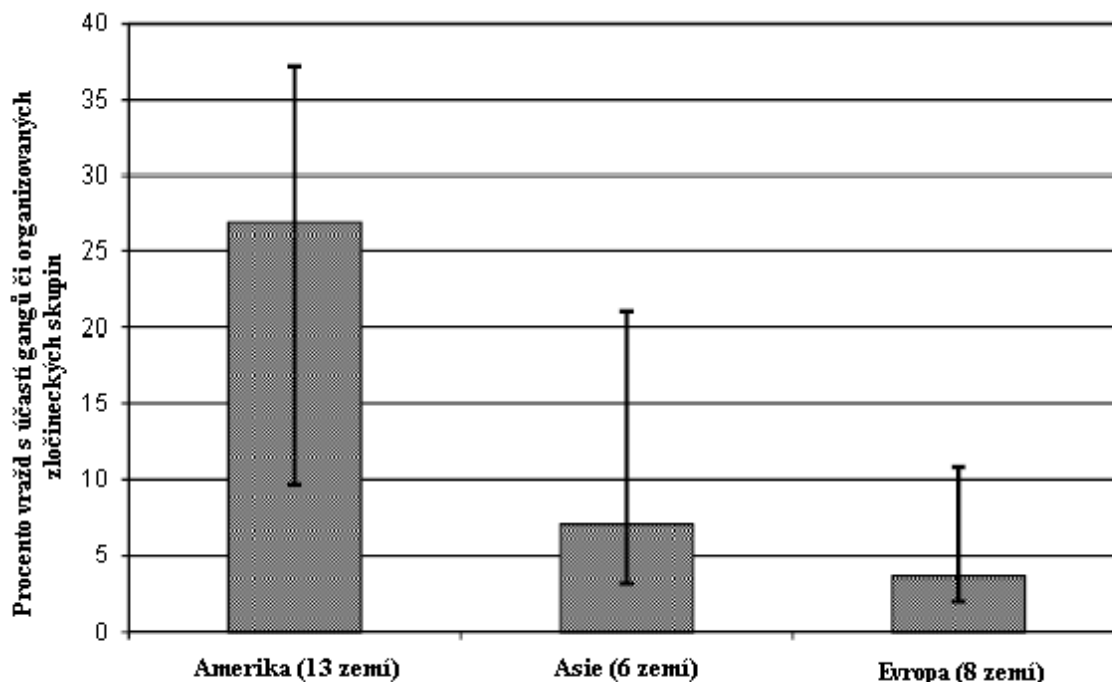
Pramen: Global Burden of Injuries, databáze údajů o úmrtnosti v důsledku zranění (Injury Mortality Data Collection).

19. Graf 9 ukazuje průměrný podíl vražd, spojených s gangy či organizovanými zločineckými skupinami, podle záznamů v národních policejních statistikách několika zemí Ameriky, Asie a Evropy. Navzdory omezenému počtu zemí, pro něž jsou k dispozici data, situace je poměrně jasná: průměrný podíl takových vražd je významně vyšší (více než 25 %) v Americe než v Asii či Evropě. Prudký nárůst míry vražd, především ve Střední Americe a Karibiku, je výsledkem násilných aktivit organizovaných zločineckých skupin, zejména v souvislosti s konflikty kvůli kontrole tras obchodu s drogami a s boji o území mezi různými skupinami. Nicméně výsledky by neměly být interpretovány jako signál, že organizovaný zločin se vyskytuje více v Americe než v Asii či Evropě. Organizované zločinecké skupiny mohou být v těchto dvou regionech stejně nebo ještě více aktivní, ale mohly dosáhnout takové úrovně stability, jež nevede k viditelné násilné kriminalitě.

¹⁸ V ČR nejčastějšími příčinami vražd byly vraždy motivované osobními vztahy, (AM)

Graf 9

Podíl vražd s účastí gangů nebo organizovaných zločineckých skupin, podle regionu, 2010 nebo poslední dostupný rok

Pramen: Údaje národních policejních orgánů.

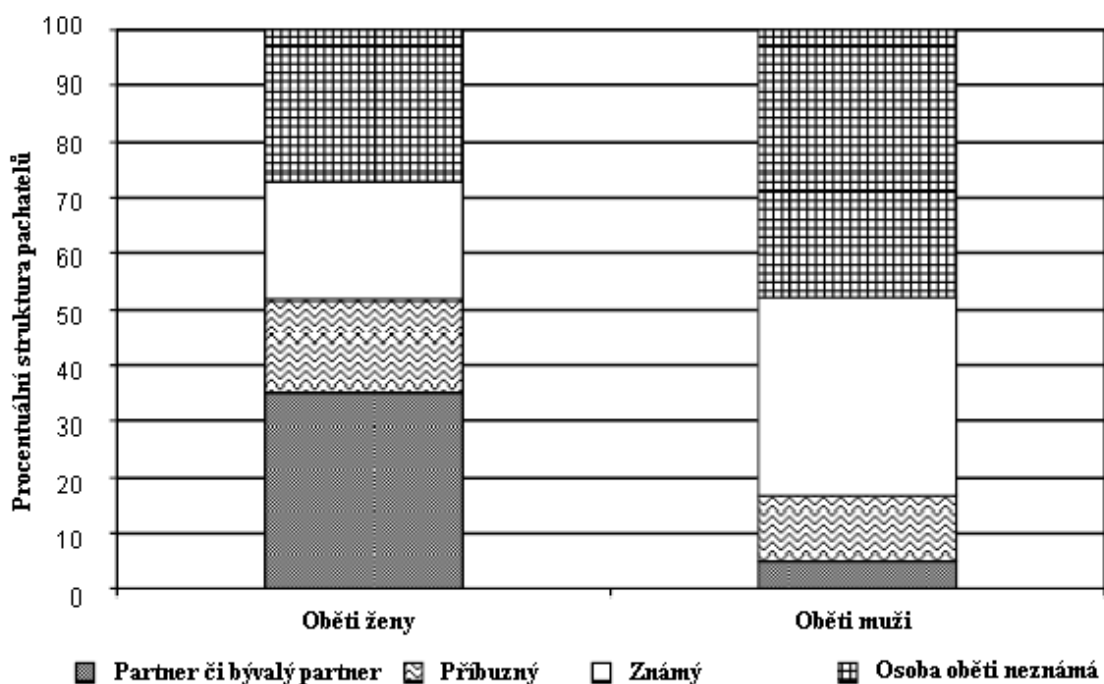
Poznámka: Sloupce představují medián, první a třetí procentuální kvartil vražd s účastí gangů nebo organizovaných zločineckých skupin.

20. Konflikty v rámci rodin a partnerských párů mohou rovněž spoluvytvářet vzorce vražd. Třebaže může být takové násilí v zásadě namířeno jak vůči mužům, tak vůči ženám, bývají oběťmi násilí ze strany partnerů či členů rodiny obvykle ženy, a pachatelem bývá obvykle jejich současný či dřívější mužský partner. V mnoha takových případech docházelo ve vztahu již dříve k domácímu násilí. **Ve většině zemí je násilí mezi partnery či v rodině hlavní příčinou vražd žen, a trendy v oblasti vražd, týkajících se žen, bývají mnohem častěji určovány takovým druhem násilí, než násilím zahrnujícím střelné zbraně, organizované zločinecké skupiny či gangy.**¹⁹ Dostupné údaje z některých evropských zemí jasně ukazují rozdílné vzorce násilí s následkem smrti vůči ženám a vůči mužům: polovina ženských obětí byla zavražděna rodinnými příslušníky (35 % partnery či bývalými partnery a 15 % příbuznými), zatímco pouze 5 % všech mužských obětí bylo zavražděno partnerkou či bývalou partnerkou a zhruba 10 % jinými rodinnými příslušníky (viz graf 10).

¹⁹ V roce 2011 bylo v ČR zavražděno 40 žen, z toho u 29 byla vražda motivována osobními vztahy.(AM)

Graf 10

Struktura pachatelů vražd podle pohlaví oběti, vybrané evropské země, 2008 nebo poslední dostupný rok (v procentech)

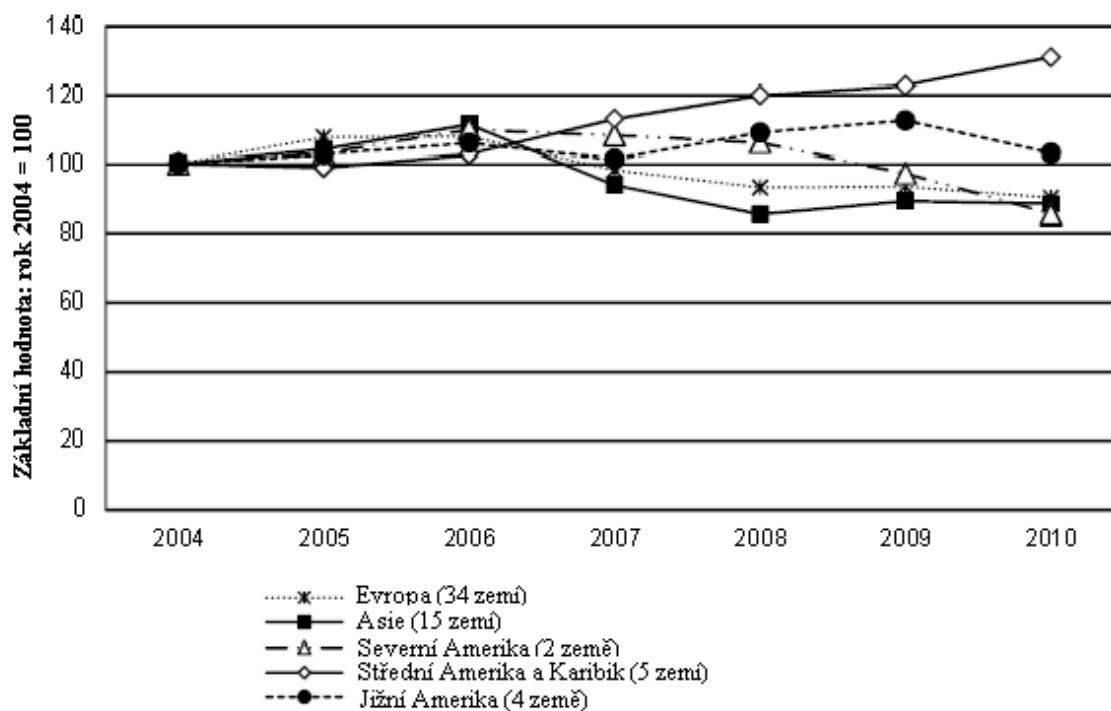
Pramen: Databáze statistického odboru Evropské hospodářské komise (Economic Commission for Europe Statistical Division).

IV. Regionální trendy v oblasti jiných druhů trestné činnosti

21. Rozdíly v trendech různých druhů trestné činnosti v uplynulých několika letech mohou být vysvětleny různými faktory, jež jsou určující pro násilnou a majetkovou kriminalitu. **Od roku 2004 míra loupeží ve světě kolísala: klesala v Evropě²⁰, Asii a Severní Americe, zůstávala konstantní v Jižní Americe a značně se zvyšovala ve Střední Americe a Karibiku.** Tyto tendence se v něčem podobají trendům v oblasti vražd, přičemž mají některé významné odlišnosti, jako dočasný nárůst loupeží v některých zemích Evropy a Asie mezi lety 2005 a 2006 (viz graf 11).

²⁰ Nejvyšší počet loupeží v ČR byl evidován v roce 2004 – a to 6 107, cca 58 skutků na 100 tis. obyvatel. Od té doby počet evidovaných loupeží klesá – až na 4 019 v roce 2010 – tj. cca 38 loupeží na 100 tis. obyvatel.(AM)

Graf 11
Regionální trendy v oblasti míry loupeží, 2004 – 2010

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice.

22. Graf 12 ukazuje, že **mezi trendy v oblasti vražd a loupeží existuje určitá korelace**.²¹ Ve většině zemí (v těch v pravé horní a levé dolní čtvrtině) se tyto dva trestné činy v uplynulých pěti letech pohybovaly stejným směrem: klesající míra vražd byla zaznamenána společně s klesající mírou loupeží, a rostoucí míra vražd s rostoucí mírou loupeží.

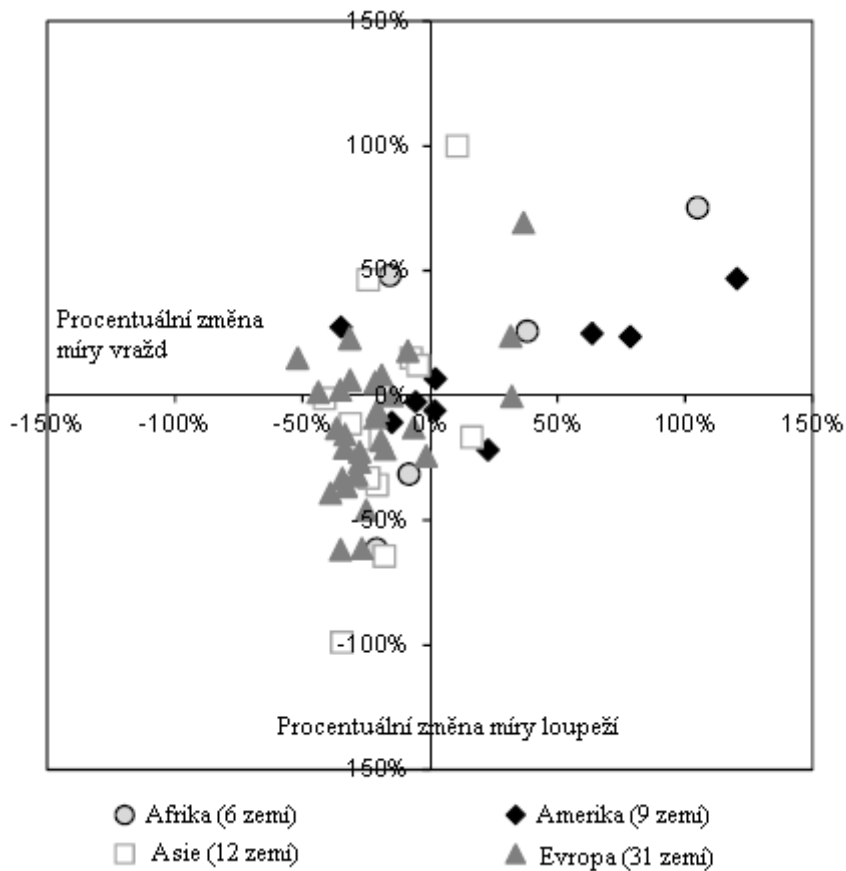
23. Některé země představují výjimku z tohoto vzorce (země v levé horní čtvrtině). Je mezi nimi řada zemí Severní a Západní Evropy, kde byl pokles již tak nízké míry vražd doprovázen nárůstem míry loupeží, což je poznatek potvrzený i dalšími studii, které tento trend vysvětlují nárůstem aktivit zločineckých skupin a mládežnických gangů.²²

²¹ V ČR neprokázáno.(AM)

²² Marcelo Aebi a Antonia Linde, "Is there a crime drop in Western Europe?", *European Journal on Criminal Policy and Research*, vol. 16, No. 4 (December 2010), str. 251 - 277.

Graf 12

Pozice vybraných zemí podle změn míry vražd a míry loupeží mezi lety 2003 – 2004 a 2008 – 2009

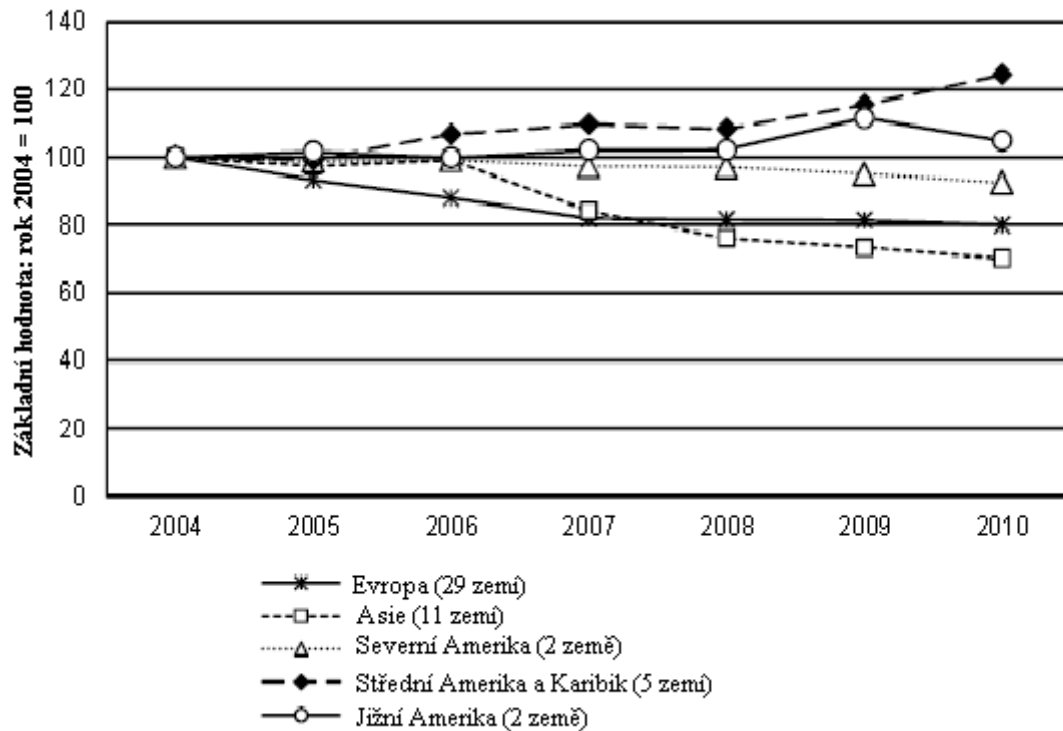

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice.

24. Trendy v oblasti míry vloupání a krádeží motorových vozidel se podobaly trendům v oblasti loupeží. Měly klesající tendenci v Evropě, Severní Americe a Asii, a setrvale rostoucí tendenci ve Střední Americe a Karibiku.

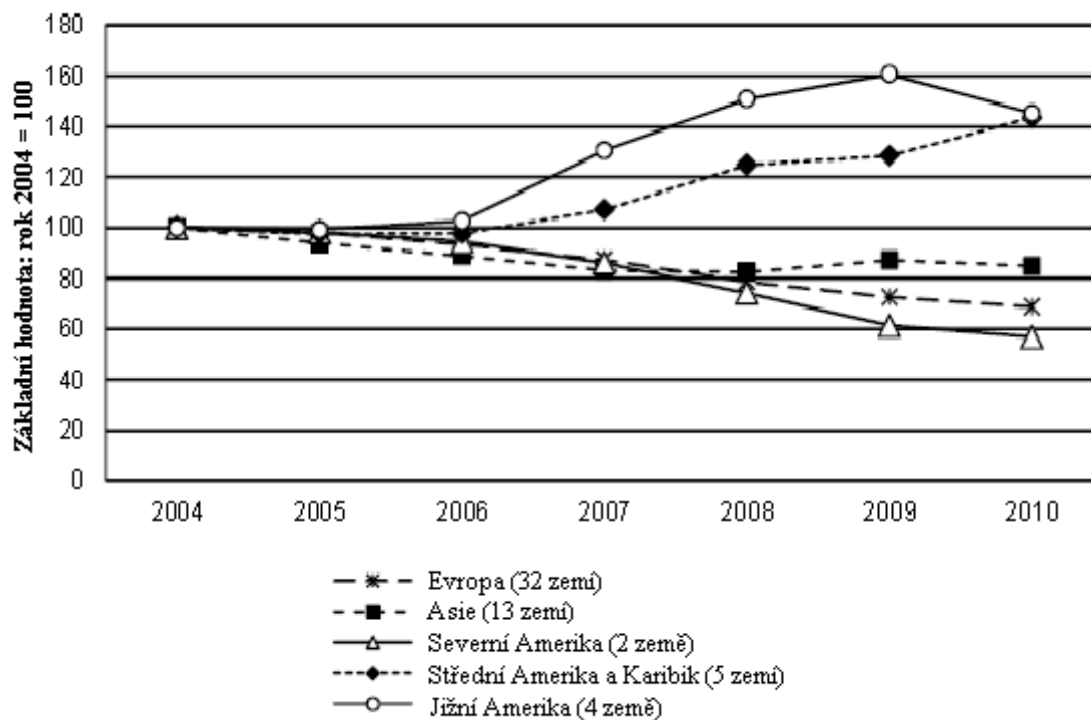
25. Ve Střední Americe a v Karibiku narůstala míra vloupání a krádeží motorových vozidel paralelně s násilnou kriminalitou, jako jsou vražda a loupež (viz grafy 13 a 14). Ať již jsou přímo spojeny s rostoucí aktivitou organizovaných zločineckých skupin či nikoliv, jsou tyto nárůsty signálem, že v daném regionu došlo k nárůstu všech druhů trestné činnosti, nejen těch souvisejících s násilnou kriminalitou. V některých zemích Jižní Ameriky došlo, na rozdíl od poklesu násilné kriminality, k nárůstu míry majtkové kriminality, což je tendence, která dokládá složitost kriminálního chování a význam lokálních faktorů.

Graf 13
Regionální trendy v oblasti míry vloupání, 2004 – 2010

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice.

Graf 14
Regionální trendy v oblasti míry krádeží motorových vozidel, 2004 – 2010

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice.

26. Jedním z faktorů, ovlivňujících majetkovou kriminalitu, se ukázaly být makroekonomické podmínky. Třebaže je nutno mít na paměti složité vzájemné působení různých faktorů, zejména na místní úrovni, nedávná studie UNODC o dopadech ekonomické krize v letech 2008 a 2009 na kriminalitu²³ naznačuje, že trestná činnost může v situaci ekonomické deprese a sociálního napětí narůstat. To je v souladu s obecnou teorií napětí, podle níž „každý druh napětí může vytvářet predispozici k delikvenci nebo fungovat jako situační událost, jež podněcuje jednotlivý delikventní čin“.²⁴

27.²⁵ S využitím policejních dat o třech trestných činech (vražda, vloupání a krádež motorového vozidla) z 15 zemí po celém světě studie zjistila, že v 8 z 11 zemí, v nichž došlo k významným změnám ekonomických faktorů, existují důkazy o vztahu mezi ekonomickými faktory a kriminalitou, a to jak během období ekonomické krize, tak mimo toto období. Konkrétně zhoršení ekonomické situace bylo provázeno nárůstem míry loupeží v šesti zemích, míry krádeží motorových vozidel ve čtyřech zemích a míry vražd ve třech zemích. I když analýza neodhaluje konzistentní vztah mezi konkrétními trestnými činy a konkrétními ekonomickými faktory, poskytuje důkaz existence vztahu mezi kriminalitou a ekonomikou.

V. Reakce trestní justice

28. Informace o trestných činech, evidovaných policií, mohou vrhat světlo na celkovou míru a trendy kriminality, a údaje o činnosti systémů trestní justice jsou důležité také pro hodnocení reakce státu na trestnou činnost. Pro náležitou evaluaci musejí být data o činnosti trestní justice zvažována v kontextu míry a vzorců kriminality: kupříkladu vyšší míra činnosti trestní justice se předpokládá při zvýšené intenzitě kriminality.

29. Graf 15 popisuje proces, jenž začíná spácháním trestného činu. Ukazuje různá stadia a státní instituce, jež se jich mohou účastnit (policie, státní zástupci, soudy a vězeňská správa). Za účelem zkoumání účinnosti celého řetězce trestní justice by měla být v každém stadiu²⁶ sbírána data o jednotlivých trestných činech a údajných pachatelích tak, aby byl každý případ sledován po celém systému, a mohly být porovnáváním všech informací, vztahujících se k jednotlivému případu, počítány výkonnostní ukazatele, jako je „míra ztrát“ („*attrition rate*“). V praxi disponuje jen velmi málo zemí evidenčním systémem, jenž je schopen konzistentně sbírat a uchovávat jednotlivé informace v průběhu celého procesu. Na globální úrovni jsou k dispozici pouze agregovaná data za jednotlivé roky o čtyřech stádiích procesu: počet trestných činů; počet osob ve formálním kontaktu s policií²⁷ (osoby zadržené, podezřelé nebo jimž byla uložena výstraha (*cautioned*)); osoby odsouzené;²⁸ a vězněné osoby. Třebaže počet osob, odsouzených v určitém roce, bude zahrnovat i odsouzené osoby, jež byly

²³ UNODC, *Monitoring the Impact of Economic Crisis on Crime* (Vienna, 2011).

²⁴ Robert Agnew, “Foundation for a general strain theory of crime and delinquency”, *Criminology*, vol. 30, No. 1 (February 1992), str. 60. Jedním druhem napětí je to vyvolané rozdílem mezi jednotlivými očekáváními a úspěchy, jenž se zpravidla v obdobích ekonomické krize prohlubuje.

²⁵ Některá tvrzení jsou příliš spekulativní – předkládaná data nejsou dostatečně validní, aby vedla k takovému závěru (AM).

²⁶ Pro zjištění, ve kterém stadiu každý z případů proces opouští (protože např. nebyl zjištěn pachatel, není dost důkazů ke stíhání podezřelého, nebo stíhání skončí bez odsouzení).

²⁷ V ČR u policie - osoby stíhané a vyšetřované; v trestní justici – osoby stíhané, obžalované a odsouzené. Statistika Vězeňské služby (je zpracovávána samostatně) pak uvádí počty vězněných osob.(AM)

²⁸ Odsouzené osoby znamenají osoby, jež byly uznány vinnými orgánem, oprávněným podle vnitrostátního trestního práva rozhodovat o vině a trestu, bez ohledu na to, zda byl odsuzující rozsudek později potvrzen.

zadrženy v letech předešlých, vztah mezi těmito agregovanými daty může přesto poskytovat hrubý přehled účinnosti systému. V ideálním případě by měla být analyzována data pro každý druh trestné činnosti, neboť kupříkladu násilná kriminalita může mít vyšší podíl odsouzených pachatelů než jiné druhy kriminality. Nicméně globální a regionální údaje o konkrétních trestných činech lze vypočítat pouze pro vraždu. Podrobnější pohled na to, nakolik systém trestní justice funguje v souladu s principem vlády práva, nebo na kvalitu výkonu spravedlnosti, by měl zohledňovat též příslušný legislativní a regulační kontext.²⁹ V praxi není k dispozici dostatek informací, aby bylo možno takovou analýzu na mezinárodní úrovni provést.

Graf 15
Stadia procesu trestní justice³⁰

Poznámka: Toto je obecné a zjednodušené schéma a mělo by být doplněno např. různými způsoby opuštění systému, jako jsou odklony v případě dětí v konfliktu se zákonem či podmíněné odsouzení s podmínkou neopakování trestné činnosti.

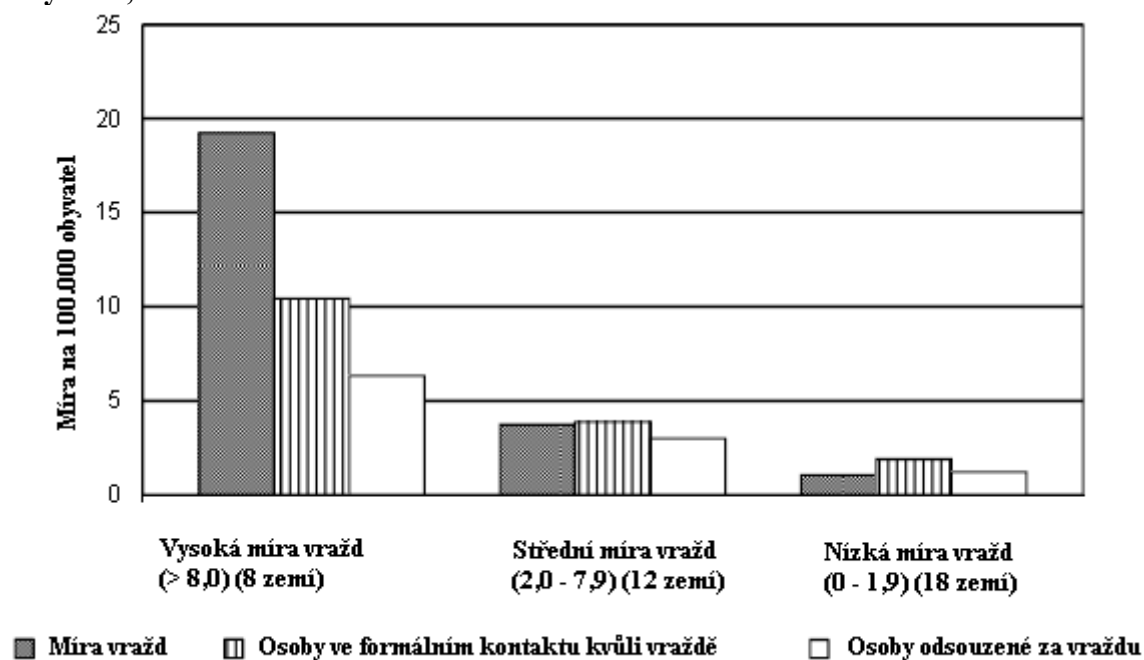
²⁹ Kupříkladu nízký podíl odsouzených pachatelů by mohl odrážet efektivní využívání alternativních sankcí, ukládaných v předsoudním stadiu.

³⁰ V ČR je užíváno jiné schéma – viz učebnice trestního práva apod.(AM)

30. Na základě dat, dostupných za období 2003 – 2009 z 38 zemí celého světa, je možné pozorovat, jak případy vražd procházejí systémem trestní justice, a srovnávat celkový počet vražd s počty osob zadržených či podezřelých a s počty osob za vraždu odsouzených. Jak ukazuje graf 16, systémy trestní justice, jež řeší nižší míru vražd, jsou efektivnější než systémy, jež řeší vyšší míru vražd. I když země s vyšší mírou vražd v průměru vykazují vyšší počty zadržených, podezřelých a odsouzených pachatelů, vykazují zároveň méně zadržených a odsouzených osob v poměru k celkovému počtu vražd.

Graf 16

Míra vražd, počet osob ve formálním kontaktu s policií kvůli vraždě a počet osob odsouzených za vraždu, podle úrovně míry vražd (vysoká, střední či nízká), na 100.000 obyvatel, 2003 – 2009

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice.

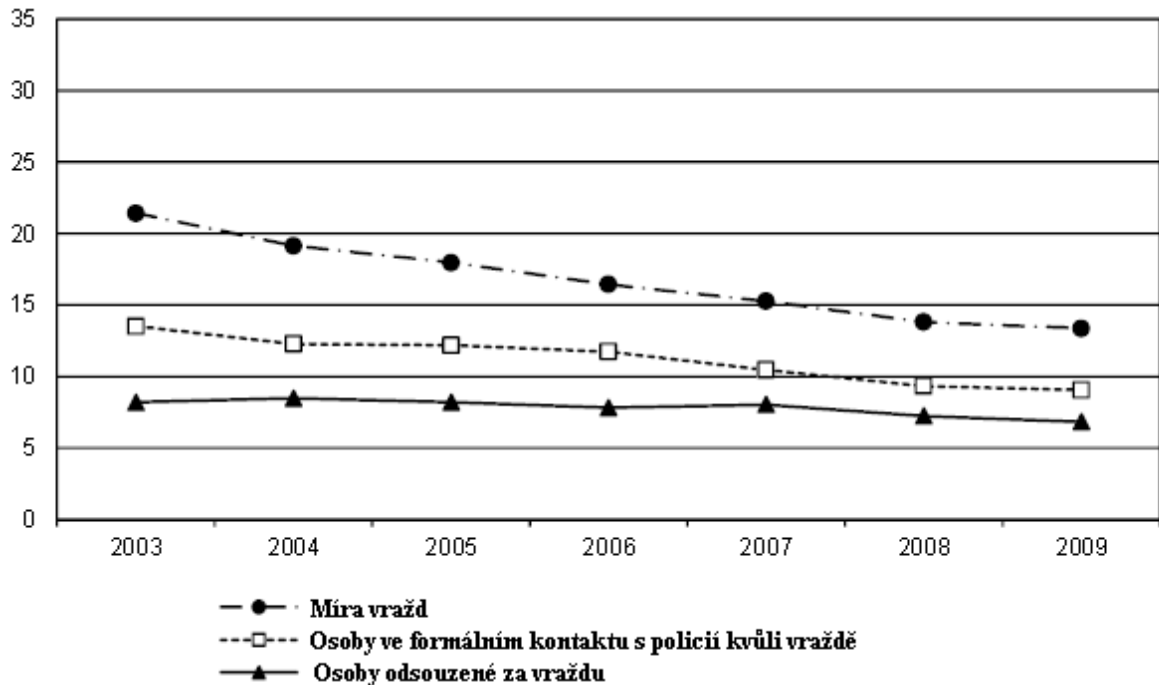
31. Na základě časových řad údajů z osmi zemí s vyšší mírou vražd (graf 17 (a) a (b)) lze uvést, že tam, kde byl zaznamenán sestupný trend, se systém trendu přizpůsobil a vykazoval následný pokles počtu zadržených, podezřelých a odsouzených osob. Tam, kde míra vražd rostla, se počty zadržených a vyšetřovaných osob neměnily, což naznačuje, že systémy prosazování práva a trestní justice nebyly schopny rychle reagovat na nárůst míry vražd.³¹

³¹ Nelze takto zjednodušit – velký vliv u malých zemí s nízkým počtem vražd mají změny v počtu emigrantů, ve složení obyvatel, výskyt i jen jednoho sériového nebo masového vraha apod. (AM)

Graf 17

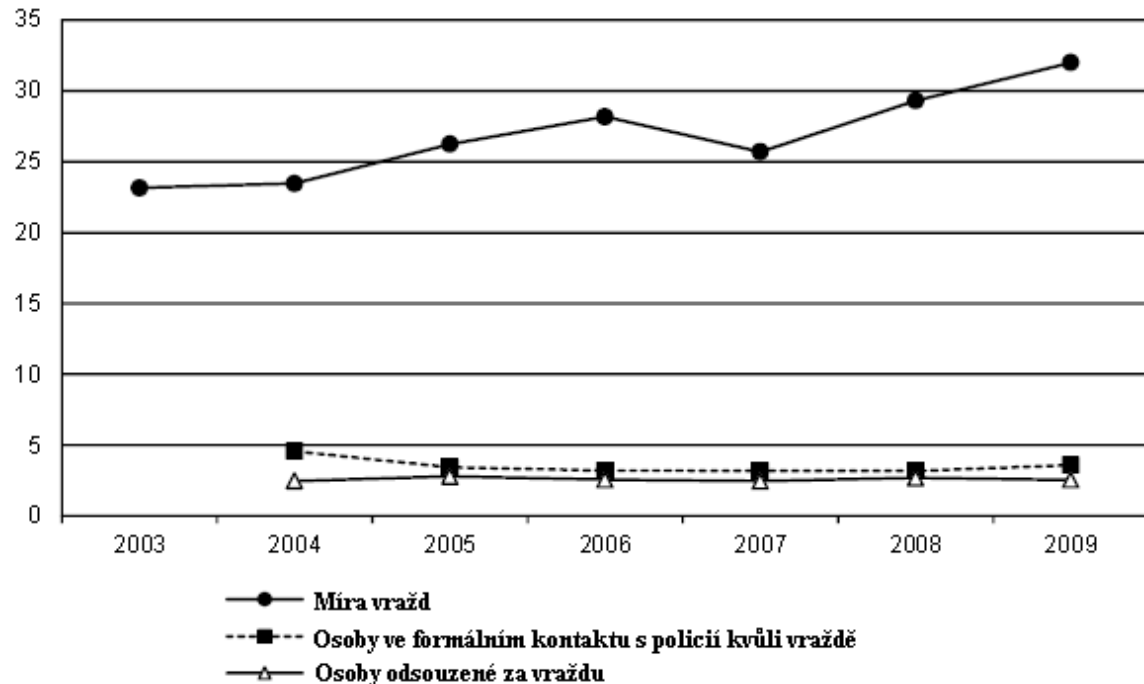
Trendy v oblasti míry vražd, počtu osob ve formálním kontaktu s policií kvůli vraždě a počtu osob odsouzených za vraždu ve vybraných zemích s vysokou úrovní míry vražd, na 100.000 obyvatel, 2003 – 2009

A. Vysoká míra vražd, která klesá

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice.

B. Vysoká míra vražd, která roste

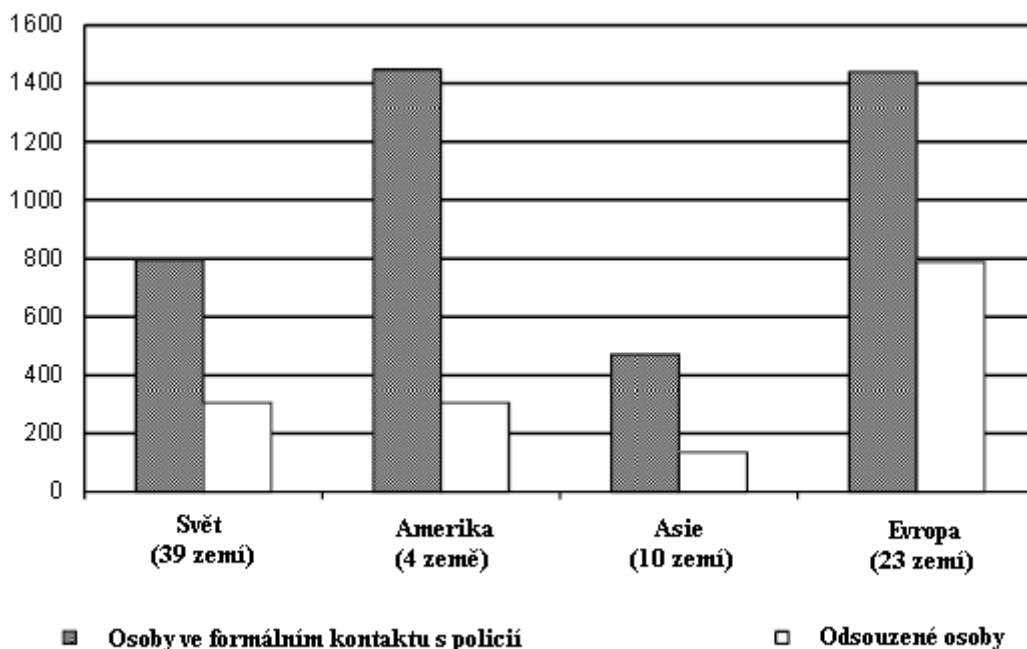

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice.

32. S výjimkou vražd jsou údaje o všech druzích trestných činů, sbírané na mezinárodní úrovni o osobách ve formálním kontaktu s policií a o osobách odsouzených, k dispozici jen v agregované formě. Mezi regiony existují značné rozdíly, pokud jde o každoroční počty osob zadržených, podezřelých či jimž byla policií uložena výstraha, jež se pohybují mezi úrovněmi 1,5 % populace v Americe a Evropě a méně než 0,5 % populace v Asii (viz graf 18). Je třeba brát v úvahu, že tyto rozdíly mohou být zčásti výsledkem odlišných metodologických systémů a provozních kapacit v oblasti vykazování dat;³² takové rozdíly mohou rovněž naznačovat, že provozní praxe policejních orgánů se mezi regiony výrazně liší, především z důvodu odlišné míry kriminality. Z globálního hlediska zůstávají počty osob zadržených a podezřelých v posledních několika letech konstantní. Trendy se ovšem poněkud liší na regionální úrovni, kde byl zaznamenán desetiprocentní nárůst v Asii a dvouprocentní pokles v Americe.

Graf 18

Všechny druhy trestné činnosti: počet osob ve formálním kontaktu s policií a počet odsouzených osob, na 100.000 obyvatel, 2009 – 2010

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice.

Poznámka: Světové hodnoty zahrnují též údaje ze dvou zemí Afriky a Oceánie.

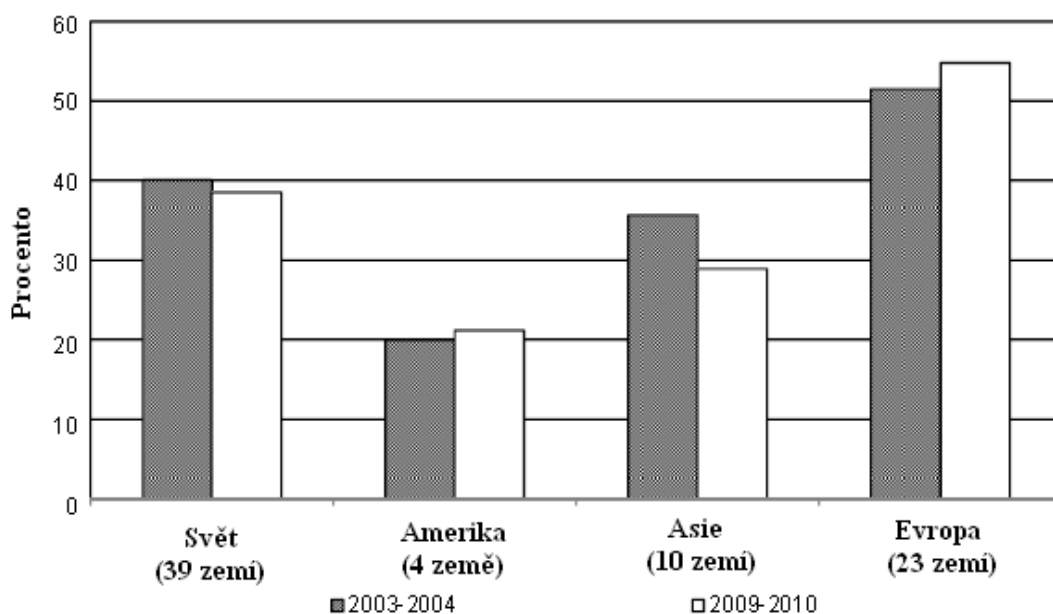
33. Míra počtu odsouzených osob se v různých regionech také významně liší. Na globální úrovni byl v posledních několika letech počet osob, odsouzených soudem, poměrně stabilní, s určitými poklesy v Asii a nárůsty v Americe a Evropě.

³² Mezi faktory, jež brání srovnatelnosti dat, patří: (a) některé země zaznamenávají zadržené osoby, některé země osoby podezřelé a jiné země osoby, jimž byla uložena výstraha; (b) existuje různá praxe při započítávání drobných deliktů (například porušení dopravních předpisů) do evidence; a (c) existuje různá praxe při započítávání mladistvých pachatelů do údajů.

34. Míra odsouzení (*conviction rate*)³³ poskytuje hrubý údaj o tom, jak často bývají osoby, jež jsou zadrženy či podezřelé, skutečně odsouzeny. Poslední údaje ukazují (viz graf 19), že z globálního hlediska bylo v soudním řízení v průměru odsouzeno 39 % osob zadržovaných či podezřelých. Ovšem tento podíl dosáhl až výše 55 % v Evropě v období 2009-2010 (zvýšení oproti 52 % v období 2003-2004), zatímco byl významně nižší v Asii (29 % v období 2009-2010, snížení oproti 36 % v období 2003-2004)³⁴ a Americe (21 % v období 2009-2010, zvýšení oproti 20 % v období 2003-2004). Tyto rozdíly lze vysvětlit různými faktory, od „různé praxe policejních orgánů v jejich přístupu k údajným pachatelům“ po „kapacity systému pro vedení efektivního vyšetřování“.

Graf 19

Podíl odsouzených osob na celkovém počtu osob ve formálním kontaktu s policií, 2003 – 2004 a 2009 – 2010

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice.

Poznámka: Světové hodnoty zahrnují též údaje ze dvou zemí Afriky a Oceánie.

35. Při pohledu na poslední stadium systému trestní justice lze odhadnout, že v roce 2010 bylo ve 170 zemích, pro něž jsou k dispozici data, **vězněno více než 9,5 milionu lidí, což odpovídá 150 vězněným osobám na 100.000 obyvatel.**³⁵ V Americe byla míra vězeňské populace v přepočtu na obyvatelstvo významně vyšší než v ostatních regionech: byla o 67 % vyšší než míra vězeňské populace v Evropě, více než trojnásobná oproti míře vězeňské populace v Oceánii a Africe, a více než čtyřnásobná oproti Asii (viz graf 20). Rozdíly v míře

³³ Poměr počtu osob odsouzených k počtu osob, jež se dostaly do formálního kontaktu s policií (tj. osob zadržovaných, podezřelých či jimž byla uložena výstraha) v daném roce.

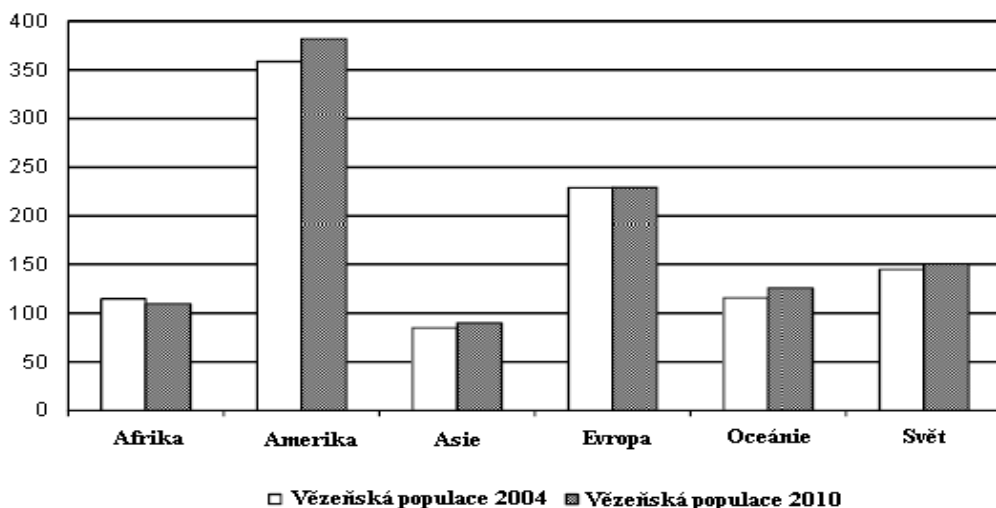
³⁴ V Asii počet odsouzených osob poklesl, zatímco počet osob, jež se dostaly do formálního kontaktu s policií, významně vzrostl.

³⁵ V ČR bylo v roce 2010 (k 31.12.2010) vězněno celkem 19 449 odsouzených osob (což představovalo 89 % všech vězněných osob) a 2 443 obviněných osob (11 %), index k 100 tis. obyvatel činil 207, což je významně nad uváděným průměrem. Avšak index ČR odpovídá průměru uvedenému pro Evropu v následujícím grafu – graf 20.(AM)

vězeňské populace lze posuzovat na pozadí druhů a míry kriminality v jednotlivých regionech.

Graf 20

Celková vězeňská populace na 100.000 obyvatel, 2004 a 2010

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice; a Mezinárodní středisko pro studia v oblasti vězeňství (*International Centre for Prison Studies*).

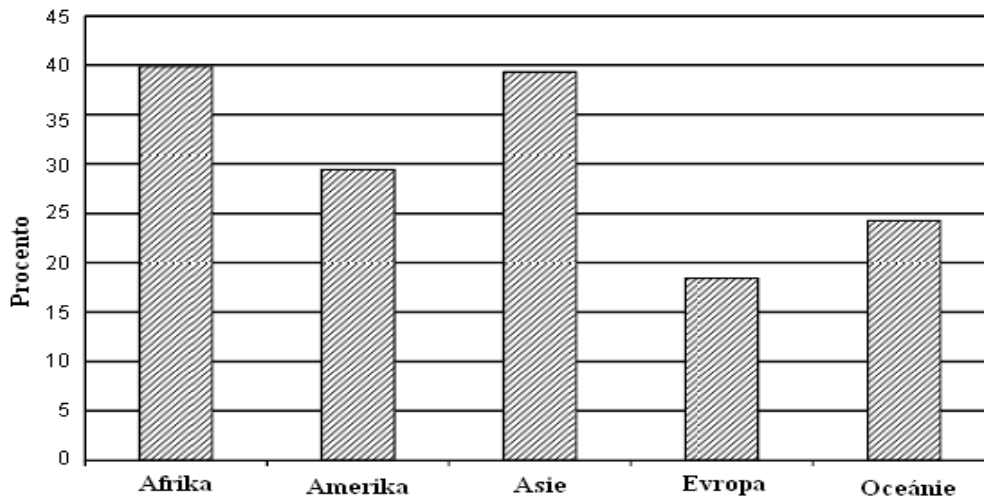
36. Regiony s nejvyšší mírou vězeňské populace (Amerika a Evropa) mají nejnižší podíl vězněných osob, jež nebyly odsouzeny. Jak naznačují grafy 21 a 22, nejvyšší podíl osob ve vazbě (zhruba 40 % vězeňské populace) byl zaznamenán v Asii a Africe.

37. Přeplněnost věznic je obzvláště velkým problémem v Africe a Asii, kde počet vězněných osob převyšuje oficiální kapacitu věznic o přibližně 40 %. Přeplněnost věznic je problémem též v některých zemích Ameriky (kde je průměrně zhruba o 20 % více vězňů, než kolik činí oficiální kapacita), zatímco vězeňská populace v Evropě a Oceánii se v průměru pohybuje v mezích kapacity vězeňských zařízení.

Graf 21

Podíl osob ve vazbě na celkovém počtu vězňů, 2010

(v procentech)

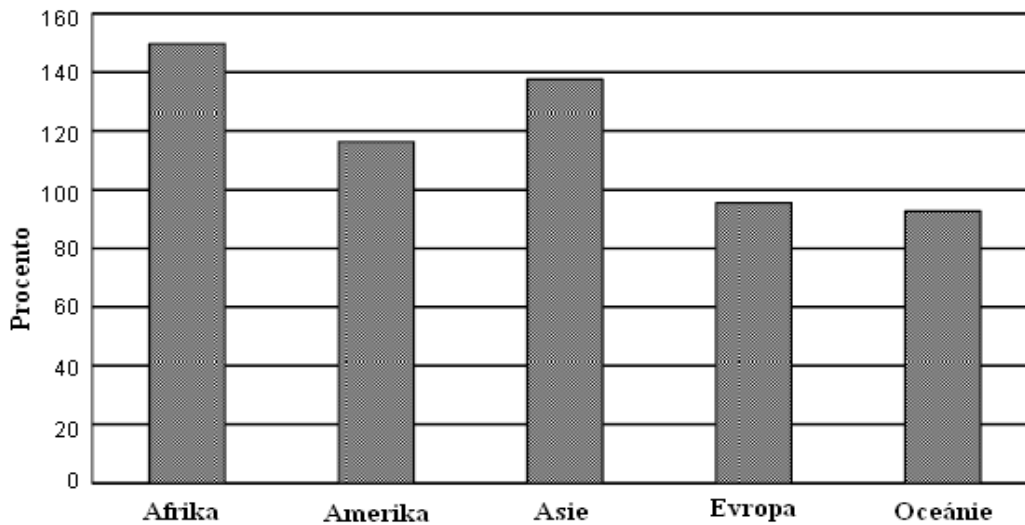

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice; a Mezinárodní středisko pro studia v oblasti vězeňství.

Graf 22

Vězeňská populace jako podíl na kapacitě věznic, 2010

(v procentech)

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice; a Mezinárodní středisko pro studia v oblasti vězeňství.

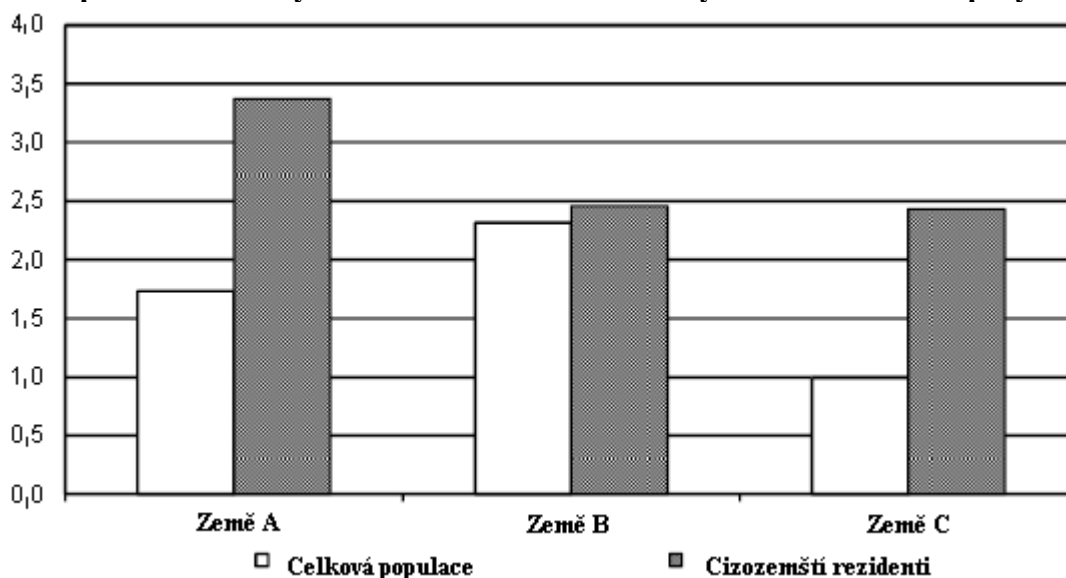
VI. Násilí vůči migrantům, osobám migrujícím za prací a jejich rodinám

38. Statistická analýza předního tématu 21. zasedání Komise pro prevenci kriminality a trestní justici, „Násilí vůči migrantům, osobám migrujícím za prací a jejich rodinám“, je obtížná v důsledku řady mezer v dostupných údajích. Ve velké většině zemí celého světa neobsahují policejní údaje o trestné činnosti a násilí informace o obětech. Ani tam, kde se tato data sbírají, nezahrnují specifické informace o statutu obětí, jež jsou migranty. Kromě toho jsou policií evidované údaje o násilí proti osobám často nedostatečným ukazatelem skutečné míry viktimizace, neboť případy násilí často zůstávají neoznámeny. Obzvláště to platí v případě marginalizovaných skupin ve společnosti, k nimž určité komunity migrantů často patří.

39. Při vědomí těchto omezení byl do Průzkumu OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice, pokrývajícího rok 2010, zařazen zvláštní modul o násilí a trestných činech vůči migrantům, za účelem sběru policií evidovaných dat o trestných činech proti migrantům. Podle předběžných výsledků průzkumu bylo z 55 zúčastněných zemí 12 schopno dodat alespoň dílčí data o cizincích (osobách bez státní příslušnosti k dané zemi), kteří se stali obětí násilné kriminality ve vykazovaném období. Z nich pouze tři země (všechny ležící v Evropě) byly schopny dodat data o obětech trestné činnosti, jež byly cizozemskými rezidenty (*foreign residents*) na jejich území.³⁶ Podle údajů, poskytnutých těmito třemi evropskými zeměmi (viz graf 23), čelí cizozemští rezidenti vyššímu riziku, že se stanou obětí vraždy, než občané daného státu.

Graf 23

Počet policií evidovaných obětí vražd na 100.000 obyvatel ve třech evropských zemích

Pramen: Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice, pokrývající rok 2010, na základě údajů národních policejních orgánů.

³⁶ Rozlišování „cizozemských rezidentů“ a „cizinců“ v údajích o obětech trestné činnosti je důležité, protože pouze první z pojmů se přímo vztahuje k zahraničním migrantům, zatímco druhá kategorie zahrnuje všechny osoby bez státní příslušnosti k dané zemi, jež v ní byly zaznamenány jako oběti trestné činnosti, včetně turistů, osob na služební cestě a osob danou zemí projíždějících.

40. K překonání problémů s nedostupností dat a s neoznamováním skutečných případů násilí a kriminality realizuje řada zemí pro získání pohledu na strukturu, míru a trendy kriminální viktimizace a násilí, viktimologické průzkumy. Takové průzkumy sbírají informace přímo od obětí prostřednictvím populačního vzorku jednotlivců a domácností. S využitím standardizovaných otázek nabízejí takové průzkumy další výhodu v podobě větší srovnatelnosti různých národních průzkumů. Ovšem jen několik z nich se zaměřilo specificky na zkušenosti s viktimizací v populaci přistěhovalců.

41. Komplexní a srovnatelný průzkum, poskytující pohled na typické jevy v oblasti násilí, zaměřeného proti migrantům a menšinám, realizovala Agentura Evropské unie pro základní práva (*European Union Agency for Fundamental Rights*) v roce 2008, a to mezi 23.500 osobami z různých přistěhovaleckých a etnických minoritních skupin ve 27 členských státech Evropské unie. Výsledky naznačují, že – v průměru a v zemích, u nichž byla srovnatelná data dostupná – migranti a příslušníci menšinových skupin zažívají napadení či vyhrožování častěji než jiní obyvatelé.

42. Konkrétně v 18 zemích, u nichž bylo možno provést srovnání s údaji o obecné populaci (z Evropského průzkumu o kriminalitě a bezpečnosti (*European Crime and Social Survey*) z roku 2005), byla vyšší míra viktimizace zahrnující napadení či vyhrožování zaznamenána u 24 ze 34 zkoumaných minoritních skupin. Některé přistěhovalecké a minoritní skupiny měly srovnatelnou či dokonce nižší míru viktimizace než zbytek populace; patřili mezi ně migranti z bývalé Jugoslávie a Turecka v Rakousku, Belgii, Německu a Lucembursku. Některé ze zkoumaných přistěhovaleckých a minoritních skupin zaznamenaly extrémně vysokou míru viktimizace zahrnující napadení nebo vyhrožování vůči jejich příslušníkům, což naznačuje specifickou zranitelnost a ohrožení násilím. V rámci zkoumaných skupin a zemí patřili mezi přistěhovalecké skupiny, jež uváděly významně vyšší míru výskytu napadení a vyhrožování, než zbytek populace, Somálci v Dánsku a Finsku, Severoafričané v Belgii, Francii, Itálii a Španělsku, a subsaharští Afričané v Irsku. Vedle toho uváděly významně vyšší míru incidentů, zahrnujících napadení nebo vyhrožování, než obecná populace, i jiné přistěhovalecké skupiny, což naznačuje, že určité podskupiny v rámci minoritní populace jsou vůči napadení nebo vyhrožování zvláště zranitelné.

43. Průzkum rovněž naznačil, že některé přistěhovalecké skupiny mají zkušenosti s napadením nebo vyhrožováním v podobě závažného obtěžování a rasově motivovaného napadení či vyhrožování. Kupříkladu 70 % obětí napadení nebo vyhrožování, jež pocházely ze subsaharské Afriky, se domnívalo, že se staly cílem útoku z důvodu své příslušnosti k přistěhovalecké či etnické menšině.

44. Mezi 57 % a 74 % případů napadení nebo vyhrožování vůči migrantům nebylo oznámeno policii. Ještě vyšší podíl případů neoznamovaných policii byl mezi osobami (56 % - 92 %), jež se staly obětí trestných činů proti osobě (napadení, vyhrožování a závažné obtěžování), které byly podle jejich názoru rasově motivované. To potvrzuje domněnku, že policejní a trestně justiční statistiky o evidovaných případech násilí proti migrantům představují pouze „špičku ledovce“, neboť o významném počtu násilných incidentů se policie nikdy nedozví. Hlavním důvodem, uváženým respondenty pro neoznamování viktimizace bylo, že nevěřili ve schopnost policie cokoliv udělat.

45. Vysoká míra neoznamování případů policii souvisí s nízkou mírou důvěry v policii, kterou vyjadřovali migranti a příslušníci menšin v průzkumu. V tomto kontextu je signifikantní, že u mnoha migrantů byly případy, kdy podle vlastního tvrzení byli namátkově

kontrolování policií, významně častější, než v obecné populaci. Kupříkladu ve Španělsku bylo 42 % respondentů severoafrického původu v průběhu 12 měsíců předcházejících průzkumu kontrolováno policií, a to ve srovnání s 12 % respondentů španělského původu. Ve Francii tyto údaje činily 42 % respondentů severoafrického původu ve srovnání s 22 % respondentů francouzského původu. Navíc 32 % osob severoafrického původu a 20 % osob původem ze subsaharské Afriky uvedlo, že když je policisté naposledy kontrolovali, chovali se k nim nezdvořile.

46. Kromě evropských zemí jen málo států provádí viktimologické průzkumy se zvláštním zaměřením na migranty. V Austrálii a Kanadě data z viktimologických průzkumů³⁷ naznačují, že migranti nezažívají vyšší míru viktimizace: kupříkladu míra případů fyzického napadení, jejichž oběti byli migranti v Austrálii (2 %), byla významně nižší než u osob narozených v této zemi (3,3 %). Podobně údaje z nedávného průzkumu, realizovaného v Kanadě naznačují, že přistěhovalci čelí oproti zbytku populace nižší míře výskytu celé řady trestných činů, včetně fyzického napadení (1,6 % u přistěhovalců ve srovnání s 3,9 % u osob narozených v Kanadě) a sexuálního napadení (0,6 % oproti 1,6 %). Je však třeba poznamenat, že tyto studie se nezaměřovaly specificky na menšinové či přistěhovalecké skupiny a nemusely zahrnout zkušenosti nejvíce marginalizovaných skupin migrantů, jež se často nacházejí v nelegálním postavení a může se u nich pravděpodobněji vyskytovat vyšší míra viktimizace.

47. Pro jiné regiony obecně nejsou reprezentativní údaje o kriminalitě a násilí vůči migrantům, získané z populačních průzkumů, k dispozici. Existují popisné zprávy s neoficiálními poznatky, že případy násilí a porušování lidských práv vůči specifickým skupinám migrantů jsou hojně rozšířené, ale statistické údaje se zpravidla omezují na specifické skupiny migrantů a jejich místní podmínky. Nedostatek dat je ještě výraznější u migrantů bez oprávnění k pobytu nebo u migrantů bez stálého a určitého bydliště. Objevují se však opakovaně poznatky, že tyto obzvláště zranitelné skupiny migrantů často zažívají vysokou míru kriminality a násilí.

48. Dílčí dostupné poznatky naznačují, že komunity migrantů jsou často obzvláště zranitelné vůči kriminalitě. Je zapotřebí upravit stávající sběr dat, jak v policejních evidencích tak ve viktimologických průzkumech, za účelem získání přesnějších a komplexnějších údajů o komunitách migrantů. Především populační průzkumy o míře a typických jevech násilí, namířené proti přistěhovaleckým a minoritním populacím, jsou důležitým nástrojem k získání podkladů pro politická rozhodnutí, založená na poznacích, a zaměřená na snižování zranitelnosti těchto populací vůči kriminalitě a násilí.

VII. Úsilí o kvalitnější údaje

49. Údaje o kriminalitě se jistě za posledních několik desetiletí zkvalitnily, ovšem stále nejsou na téže úrovni jako jiné statistické oblasti (např. práce, chudoba, vzdělání a zdraví), pokud jde o šíři a kvalitu dostupných statistik na národní a mezinárodní úrovni. Zatímco roste poptávka po statistických poznacích o složitých trestných činech, jako jsou organizovaný

³⁷ Australian Bureau of Statistics, *Crime Victimisation, Australia* (Sydney, 2011); a Statistics Canada, *General Social Survey: Victimization* (Ottawa, 2010).

zločin, korupce či praní peněz, vnitrostátní instituce nadále čelí potížím při vytváření přesných a aktuálních údajů o tradičních trestných činech. V důsledku toho jsou údaje, poskytované mezinárodnímu společenství, často nedostatečné ve smyslu dostupnosti a srovnatelnosti. K prodiskutování některých stávajících problémů a k nalezení možných způsobů nápravy projednala Statistická komise (*Statistical Commission*) téma kriminálních statistik na svém 43. zasedání, konaném v New Yorku od 28. února do 2. března 2012, což představuje důležitý krok pro zdůraznění významu zvyšování kvality a dostupnosti dat o kriminalitě.

50. Vytváření četnějších a kvalitnějších dat o kriminalitě a trestní justici zahrnuje následující kroky:

- a) posilování schopnosti vnitrostátních institucí vytvářet statistiky;
- b) zlepšování koordinačních mechanismů na národní úrovni;
- c) zkvalitňování procesu hlášení národních údajů UNODC;
- d) definování strategií k zajištění kvality dat;
- e) zvyšování mezinárodní srovnatelnosti.

51. Posilování schopnosti vnitrostátních institucí vytvářet statistické údaje o kriminalitě je pro UNODC prioritou a členské státy jsou podporovány při rozvoji statistik o kriminalitě a trestní justici a při zavádění průzkumů v domácnostech o kriminalitě a korupci. V tomto ohledu nedávno zřízené Centrum excelence pro statistické informace o veřejné správě, obětech trestné činnosti, veřejné bezpečnosti a justici (*Centre of Excellence for Statistical Information on Governance, Victims of Crime, Public Security and Justice*) poskytne další a kvalifikované zdroje. Centrum, umístěné v Mexico City, je výsledkem společné iniciativy UNODC a Mexického národního institutu pro statistiku a geografii (INEGI). Ve spolupráci s dalšími mezinárodními a regionálními organizacemi podporuje Centrum odborné znalosti, zprostředkovává zdroje pro rozvoj institucionálních kapacit statistické produkce, podporuje země v rozvoji viktimologických průzkumů a poskytuje školení a technickou pomoc.

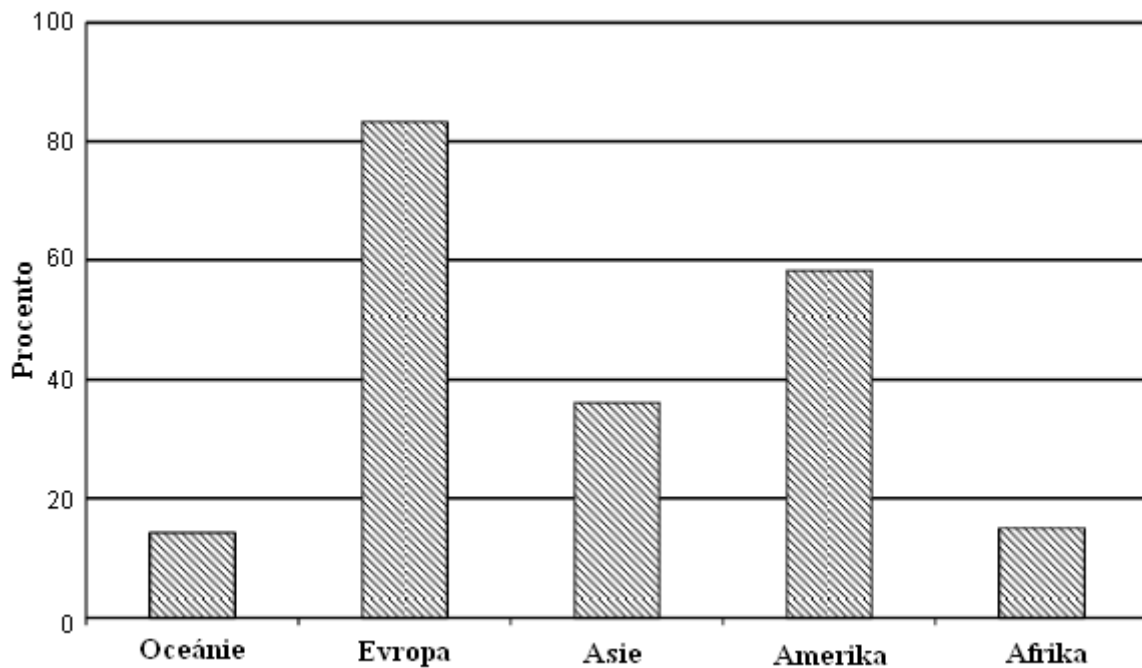
52. Zlepšování koordinačních mechanismů na státní úrovni je zásadním krokem ke zkvalitnění statistických údajů o kriminalitě. Do tvorby dat o kriminalitě a systémech trestní justice je zapojeno několik institucí (policie, státní zastupitelství, soudy, vězeňská správa, národní statistické úřady a poskytovatelé zdravotních služeb): vývoj společných metodologických standardů a posilování systémů předávání dat jsou důležitými nástroji pro zvýšení dostupnosti a konzistentnosti údajů o trestné činnosti.

53. Dostupnost dat na mezinárodní úrovni má zásadní význam pro pochopení regionální a globální situace, a představuje pro státy základní nástroj při porovnávání jejich zkušeností, pokud jde o trendy kriminality a činnost trestní justice. Kromě toho dlouhodobý proces standardizace dat na mezinárodní úrovni poskytuje státům vodítko ke zvýšení relevance a přesnosti národních dat. Mezi mechanismy sběru dat, jež řídí UNODC, představuje Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice hlavní nástroj pro sběr dat na mezinárodní úrovni, a míra účasti zemí v průzkumu zůstává v posledních několika letech vcelku konstantní (dotazník průzkumu vrací přibližně 45 % zemí), ačkoliv v jednotlivých regionech lze pozorovat velmi odlišnou situaci (viz graf 24).

Graf 24

Země, jež se zapojily do Průzkumu OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice, podle regionu, 2010

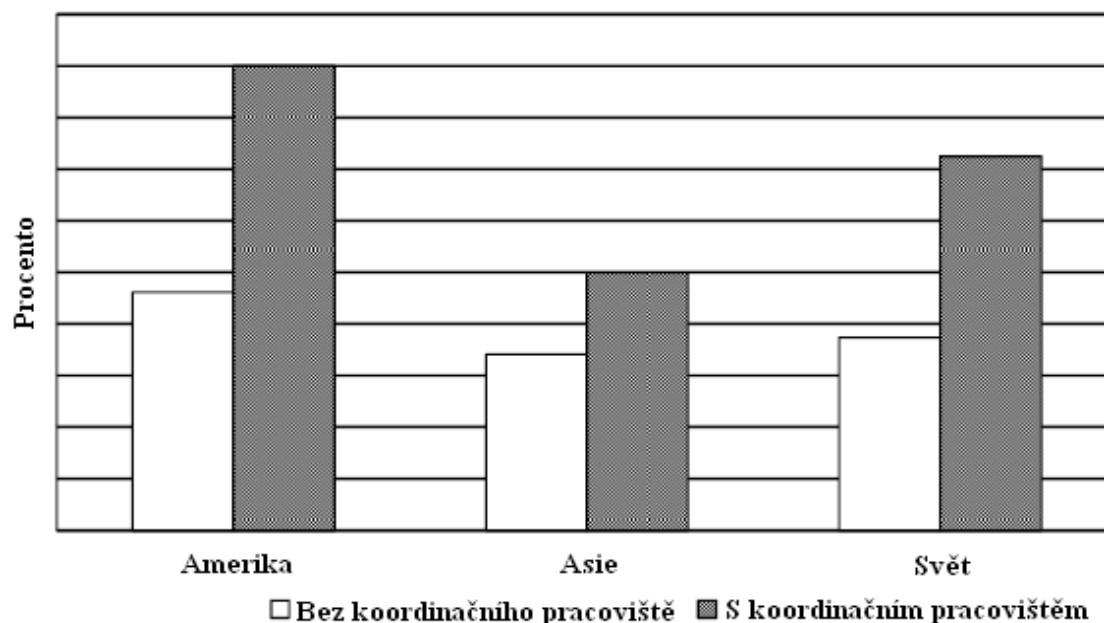
(v procentech)

54. Za účelem usměrnění procesu sběru dat pro Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice podporuje UNODC zřizování národních koordinačních pracovišť ve všech členských státech, jež usnadní vyplnění a vrácení dotazníků průzkumu. Jak ukazuje graf 25, zřizování koordinačních pracovišť se ukázalo být účinným způsobem, jak zvýšit míru účasti zemí a lze je nadále podporovat. Kromě toho se uzavírají partnerství s regionálními organizacemi, jako jsou Organizace amerických států (*Organization of American States*) a Eurostat, na podporu procesu sběru dat.

Graf 25

Podíl zemí, jež se zapojily do Průzkumu OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice, s národním koordináčním pracovištěm a bez něj, vybrané oblasti, 2010 (v procentech)

55. Konečným cílem statistik je vytvářet analýzy založené na poznacích. V roce 2011 vydal UNODC Globální studii o vraždách, jež umožnila lepší pochopení rozsahu a typických jevů v oblasti vražd na globální, regionální, národní a subnárodní úrovni. Jiná studie, Monitorování dopadů ekonomické krize na kriminalitu (*Monitoring the Impact of Economic Crisis on Crime*), obsahuje výsledky zkoumání složitého vztahu mezi ekonomickým poklesem a mírou kriminality. Pokud jsou data využívána a šířena k analytickým účelům, kontroluje jejich přesnost široký okruh uživatelů; zpětná vazba o jejich relevanci ve vztahu k informačním potřebám je nezbytná pro zvyšování kvality a dostupnosti statistických dat.

56. Trvalé úsilí je zapotřebí nejen k poskytování údajů do statistických přehledů, ale i k zajištění toho, že tyto údaje jsou validní a přesné. Za účelem zvýšení transparentnosti postupů při zpracování dat, zavedených UNODC, zahájil Úřad proces vývoje systému kvality dat. Zpracování statistických dat zahrnuje řadu kroků k zajištění toho, aby údaje, poskytnuté jednotlivými zeměmi, byly přesné a odpovídaly mezinárodním standardům (kupříkladu ve smyslu pojmů a definic). Některé mezinárodní organizace, jako jsou Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (*Organization for Economic Cooperation and Development*), Organizace OSN pro výživu a zemědělství (*Food and Agriculture Organization of the United Nations*), Eurostat a Organizace OSN pro průmyslový rozvoj (*United Nations Industrial Development Organization*), jakož i rostoucí počet národních statistických úřadů, vyvíjejí systémy kvality, jež mají za cíl stanovit společná pravidla a postupy k zajištění kvality v průběhu všech stadií procesu. Rozvoj jasných a transparentních postupů pro zpracování dat bude přínosem pro země a všechny ostatní uživatele statistických údajů UNODC.

57. Při vytváření přesných regionálních a mezinárodních údajů je důležitá mezinárodní srovnatelnost. Ta je též nezbytnou náležitostí pro země, jež si přejí zařadit své zkušenosti do

širšího kontextu. U některých trestných činů (jako je vražda) existuje na mezinárodní úrovni dostatečný stupeň srovnatelnosti, zatímco v jiných případech je srovnatelnost nízká.³⁸

58. Národní data často neodpovídají mezinárodním standardům v důsledku odlišných vnitrostátních právních definic a odlišné praxe v oblasti počítání a vykazování. Zlepšení v této oblasti bude dosaženo v dlouhodobém horizontu, ovšem současné úsilí Konference evropských statistiků (*Conference of European Statisticians*) o vytvoření mezinárodní rámcové klasifikace trestných činů je krokem k dosažení tohoto cíle. Na svém zasedání, konaném v Ženevě 2. a 3. listopadu 2011, rozhodl Úřad Konference (*Bureau of the Conference*), že principy a rámec mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely, vytvořené pracovní skupinou složenou ze členů Konference a podporované UNODC a Evropskou hospodářskou komisí (*Economic Commission for Europe*), budou zaslány k připomínce všem členům Konference s úmyslem předložit je ke schválení plenárnímu zasedání Konference, jež se uskuteční v Ženevě ve dnech 6. – 8. června 2012.

VIII. Závěry a doporučení

A. Závěry

59. Současné trendy kriminality mezi jednotlivými regiony světa a uvnitř nich se diverzifikují. V Asii, Evropě a Severní Americe v posledních několika letech míra vražd, loupeží, vloupání a krádeží motorových vozidel obecně poklesla, ovšem ve Střední Americe a Karibiku míra těchto trestných činů obecně vzrostla. V Jižní Americe se trendy liší v závislosti na druhu trestné činnosti, a současné trendy kriminality v Africe a Oceánii nelze posoudit v důsledku chybějících dat.

60. Z analýzy trendů a vzorců vybraných forem trestných činů v různých regionech vyplynula řada určujících faktorů, jako jsou úroveň hospodářského a společenského rozvoje, schopnost států prosazovat vládu práva, přítomnost organizovaných zločineckých skupin, používání střelných zbraní a úroveň rovnosti pohlaví. I když se tyto faktory mohou na národní a místní úrovni různým způsobem ovlivňovat navzájem, násilné trestné činy, zejména vraždy, s nimi významně souvisejí. Existují poznatky naznačující, že ekonomické trendy mají těsný vztah s opatřovací kriminalitou (majetkovou), jejíž míra může v situacích ekonomického napětí růst.

61. Účinnost systémů trestní justice se liší v závislosti na regionech a na formách a míře kriminality. Významně se liší zejména míra odsouzení a situace v oblasti vězeňství, přičemž jednou z příčin je rozdílný kontext kriminality, kterou systémy trestní justice musejí řešit. Podíl vězňů ve vazbě a ukazatele přeplněnosti věznic ukazují problémové oblasti výkonu spravedlnosti.

³⁸ Pro ilustraci může sloužit příklad údajů o napadení: kupříkladu velké rozdíly v míře napadení, vykazované evropskými zeměmi – v důsledku odlišných definic a praxe při zpracování – brání jakékoliv regionální či srovnávací analýze v oblasti tohoto závažného trestného činu.

62. **Lepší a hlubší analýzy situace v oblasti kriminality a činnosti systémů trestní justice vyžadují kvalitnější data na národní i mezinárodní úrovni.** V souladu se svým mandátem pokračuje UNODC v dalším vylepšování statistických standardů v oblasti trestné činnosti, ve zkvalitňování mechanismů pro sběr a šíření údajů o kriminalitě, ve vývoji analytických produktů pro zvýšení znalostí o regionálních a globálních trendech včetně určitých druhů trestné činnosti, a v podpoře úsilí zemí o zlepšení jejich schopností vytvářet a využívat data v souladu s mezinárodními standardy kvality.

B. Doporučení

63. Doporučuje se, aby Komise pro prevenci kriminality a trestní justici:

- a) vyzvala členské státy **k pokračování v účasti na každoročním sběru údajů o kriminalitě, vedeném UNODC** (Průzkum OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice); a vyzvala ty státy, které tak dosud neučinily, aby určily národní koordinační pracoviště pro organizaci provádění Průzkumu;
- b) vyzvala UNODC, aby v rámci dostupných zdrojů nadále pravidelně poskytoval mezinárodnímu společenství na poznacích založené analýzy kriminality, prostřednictvím využití kvalitních statistických informací v transparentním a konzultativním procesu;
- c) posilovala spolupráci se Statistickou komisí za účelem **podpory schopnosti států vytvářet statistické údaje o kriminalitě a dalšího zvyšování kvality a dostupnosti kriminálních statistik, šířených na mezinárodní úrovni;**
- d) ocenila zřízení Centra excelence pro statistické informace o veřejné správě, obětech trestné činnosti, veřejné bezpečnosti a justici, jako hodnotného počínu v rámci podpory úsilí členských států o zvýšení kvality a dostupnosti statistik kriminality.

Několik poznámek k materiálu: „Zásady a rámec mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely“

PhDr. Alena Marešová, Ph.D., IKSP

Jak již bylo uvedeno v předmluvě IKSP vydávané publikace, pracovníky zabývající se kriminálními statistikami ve většině států Evropy, ale i v jiných částech světa, ovládá v posledních letech snaha o validizaci mezinárodních srovnání stavů i trendů kriminality. Je to vyjádřeno i v následujícím materiálu, kdy potřeba mezinárodní klasifikace trestných činů³⁹ je uvedena tvrzením, že „jakmile jsou k dispozici kriminální statistiky z jakéhokoliv zdroje, vznikne zájem o srovnání s jinými dostupnými statistikami.“

K tomu, aby mezinárodní srovnání v oblasti kriminality byla skutečně validní, je však ještě velmi dlouhá cesta. Pro představu, co je nezbytné učinit, aby byla zakončena úspěchem, je vhodné si prostudovat právě předkládané „Zásady a rámec mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely“ (dále jen Zásady).

Jsou velmi ilustrativní, a to nejen pro zdůvodnění, proč se snažit vytvořit mezinárodní klasifikaci trestných činů speciálně pro statistické účely, ale i v tom, že navozují četné další, v materiálu nezodpovězené otázky. Např.: 1) zásady neřeší předpokládaný značný časový posun při zpracování statistických dat různými státy s různými termíny a zvyklostmi zpracování resortních statistik (včetně historických postupů při sběru a zpracování statistik o kriminalitě), 2) neřeší nezbytný kontrolní a metodologický dohled, 3) jak bez podrobných vysvětlivek zajistit přehlednost základního výstupu ze srovnání, 4) není zatím zdůrazněna skutečnost, že většině zemí by se zavedením mezinárodní klasifikace, založené na jiných principech než jsou národní klasifikace, více či méně narušila kontinuita dat o kriminalitě v časovém srovnání, 5) v mnoha státech nejsou uskutečňována viktimologická šetření a i tam, kde jsou, nejsou součástí resortních statistik, 6) zda se předpokládá vznik (alespoň v některých státech) samostatného nového pracoviště, protože stávající resortní statistická pracoviště jsou zaměřena především na potřeby vlastních resortů a pro mezinárodní srovnání, zejména pak nový – další způsob sběru a zpracování dat o kriminalitě, nedisponují potřebným zázemím atd. Nejsou zde řešeny ani tak důležité problémy jako je odlišení kriminality

³⁹ Srov. kapitulu II Kontext.

evidované, ale neobjasněné – tj., u které není pachatel znám, od evidované objasněné aj. Lze tak jen souhlasit s tvrzením obsaženým i v Zásadách, že systém mezinárodní klasifikace trestných činů sám o sobě neřeší a ani nedokáže vyřešit všechny problémy, týkající se srovnatelnosti kriminálních statistik.

Zvláštní pozornost doporučuji věnovat případovým studiím, kde na případech klasifikace skutků vedoucích ke smrti a klasifikace vloupání je zjevná složitost srovnání i u takových trestných činů, které jsou v určitém ohledu nadčasové a jejich skutková podstata je celosvětově srozumitelná.

Stejně jako v předchozím materiálu jsou závažná tvrzení zvýrazněna.

UNODC
Úřad OSN pro drogy a kriminalitu

Evropská hospodářská komise OSN
Konference evropských statistiků

Zásady a rámec mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely

Zpráva Pracovní skupiny UNODC/UNECE pro klasifikaci trestných činů

Zpráva pro Konferenci evropských statistiků

Září 2011

Poděkování

Tato zpráva byla připravena Pracovní skupinou UNODC/UNECE pro klasifikaci trestných činů:

Soula Macfarlane a Fiona Dowsley (Australský statistický úřad)

Rosane Teixeira de Siqueira e Oliveira (Brazilský institut geografie a statistiky)

John Turner (Statistický úřad Kanady)

Maria Giuseppina Muratore (Národní institut pro statistiku, Itálie)

Frits Huls (Statistický úřad Nizozemí)

Pedro Ruiz (Národní statistický institut, Španělsko)

Gordon Barclay (Spojené království)

Allen Beck (Spojené státy americké)

Athina Karvounaraki (Evropská komise)

Cynthia Tavares (Eurostat)

Marcelo Aebi (Univerzita v Lausanne/Trestní statistiky Rady Evropy)

Kauko Aromaa (Evropský institut pro prevenci a kontrolu kriminality (HEUNI))

Joerg-Martin Jehle a Paul Smit (Evropský statistický přehled kriminality a trestní justice)

Anna Alvazzi del Frate (spolupracovník Pracovní skupiny)

Sekretariát Pracovní skupiny tvořili Steven Malby, Enrico Bisogno a Michael Jandl (UNODC), a Paolo Valente (UNECE).

Obsah

	Závěry a doporučení Pracovní skupin	48
I	Úvod	50
	Působnost Pracovní skupiny	50
II	Kontext	51
	Potřeba mezinárodní klasifikace trestných činů	51
	Povaha statistik o kriminalitě a trestní justici	52
III	Vývoj mezinárodní klasifikace trestných činů	55
	Principy klasifikace	55
	Přípravný výzkum	56
	Jednotka klasifikace	57
	Použití principů	58
	Navrhovaný rámec systému mezinárodní klasifikace trestných činů	62
IV	Případové studie klasifikace	80
	Případová studie: klasifikace skutků vedoucích ke smrti	80
	Případová studie: klasifikace vloupání	85
V	Využití mezinárodní klasifikace trestných činů	89
	Příloha I – Odpovědi na dotazník o sběru dat o kriminalitě a trestní justici	94
	Příloha II – Záznam o konzultacích k návrhu zprávy z února 2011	105

Shrnutí a doporučení

Hlavními úkoly Pracovní skupiny pro klasifikaci trestných činů (*Task Force on Crime Classification*) bylo vypracovat soubor principů systému mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely, zejména zvýšit konzistentnost a mezinárodní srovnatelnost statistik kriminality, a realizovat případovou studii definování a klasifikace vybraných trestných činů. Kromě toho uložila Konference evropských statistiků (*Conference of European Statisticians*) Pracovní skupině, aby spolupracovala s Evropskou komisí při vývoji klasifikace na úrovni EU.

Pracovní skupina se domnívá, že pět principů - úplnost, struktura, vzájemná výlučnost, popis a postupné zavádění - představuje odpovídající základ k vytvoření mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely. Pracovní skupina má za to, že žádoucí jednotkou klasifikace je *skutek/událost*, a že za účelem náležitého popisu kriminálních skutků/událostí by mezinárodní klasifikace trestných činů musela zkoumat atributy *předmět* skutku/události, *závažnost* skutku/události, *zavinění* pachatele, *způsob provedení* skutku/události, *vývojové stadium* skutku/události, *míra součinnosti* jiných osob, *podílejících se na skutku/události*, *pohlaví a věk* obětí a *pachatelů*, a *politická významnost* skutku/události.

V rámci testování těchto principů při vytváření *rámce* pro mezinárodní klasifikaci trestných činů Pracovní skupina zjistila, že vhodná struktura může být tvořena klasifikačními úrovněmi, popsanými znaky skutku/události, s doprovodnými horizontálními „značkami“ atributů, tj. atributů přiřazujících další označení k identifikaci trestných činů podle jejich závažnosti/politického významu (jako je násilí mezi intimními partnery nebo organizovaný zločin). Pokud jde o to, jaká obvyklá právní vymezení trestných činů mohou být zahrnuta do každé z klasifikačních kategorií, vhodné vodítko může mít podobu „právních podmnožin“, jež pomohou zemím při zařazování trestných činů, klasifikovaných podle národních trestních zákonů, do mezinárodní rámcové klasifikace. Mezinárodní klasifikace trestných činů, vybudovaná na identifikovaných principech a způsobem, obdobným tomu, který je prezentován v této zprávě, by měla být způsobilá klasifikovat jak údaje v okamžiku záznamu, tak i existující statistické údaje, a to jak pro administrativní, tak pro výzkumné systémy. V zásadě by taková mezinárodní klasifikace trestných činů mohla být používána v celém systému trestní justice.

Pracovní skupina se domnívá, že dvě případové studie o komplexnější mezinárodní klasifikaci činů vedoucích ke smrti a o kompatibilitě systému mezinárodní klasifikace trestných činů s klasifikací vloupání v jedné zemi, dále demonstrují validitu identifikovaných principů a rámcového přístupu.

Pracovní skupina s potěšením oznamuje Konferenci evropských statistiků, že svou činnost úzce koordinovala s Evropskou komisí (Generální ředitelství – HOME) a Eurostatem. Tyto instituce vyjádřily svou podporu činnosti Pracovní skupiny a označily ji za velmi významnou pro vývoj klasifikace trestných činů na úrovni Evropské unie.

Tato zpráva byla elektronicky konzultována s představiteli národních statistických úřadů a dalších relevantních státních úřadů, a to i prostřednictvím Pracovní skupiny Eurostatu pro statistiky kriminality a trestní justice (*Eurostat Working Group on Crime and Criminal*

Justice Statistics) a členských států Evropské hospodářské komise OSN (*United Nations Economic Commission for Europe*). V rámci konzultací bylo shromážděno celkem 19 odpovědí, z nichž většina vyjadřovala pozitivní hodnocení zprávy. Veškeré věcné připomínky byly zváženy a v případě potřeby zapracovány do zprávy Pracovní skupiny. Shrnutí poskytnutých připomínek a vyjádření Pracovní skupiny obsahuje Příloha II této zprávy.

Pracovní skupina doporučuje, aby:

- Konference evropských statistiků schválila principy a rámec mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely, uvedené v této zprávě;
- Konference evropských statistiků vyzvala členské státy ke spolupráci s Evropskou komisí, Eurostatem, UNECE a UNODC při pilotáži postupného zavádění mezinárodní klasifikace vybraných trestných činů;
- Konference evropských statistiků požádala Pracovní skupinu pro klasifikaci trestných činů, aby pokračovala ve své činnosti na základě principů a rámce, uvedených v této zprávě, s cílem vyvinout úplnou mezinárodní klasifikaci trestných činů pro statistické účely, a to v součinnosti s členskými státy Konference.

I Úvod

Působnost pracovní skupiny

Společné zasedání Evropské hospodářské komise OSN (UNECE) a Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu (*United Nations Office on Drugs and Crime*, UNODC) ke kriminálním statistikám v říjnu 2008 konstatovalo, že úsilí o klasifikaci trestných činů na úrovni EU by bylo možno vztáhnout k širšímu sběru celosvětových údajů. Účastníci navrhli zřízení Pracovní skupiny v rámci Konference evropských statistiků, která by pracovala na klasifikaci trestných činů.⁴⁰ Jednání Úřadu Konference evropských statistiků (*Bureau of the Conference of European Statisticians*) schválilo dne 16. října 2009 působnost Pracovní skupiny a uložilo jí dokončit svůj úkol do konce roku 2010 a prezentovat výsledky na společném zasedání UNECE/UNODC ke kriminálním statistikám, předběžně plánovaném na jaro 2011.⁴¹

Hlavními úkoly Pracovní skupiny bylo:

- vypracovat soubor principů systému mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely, zejména zvýšit konzistentnost a mezinárodní srovnatelnost statistik kriminality;
- realizovat případovou studii definování a klasifikace vybraných trestných činů;
- spolupracovat s Evropskou komisí (GR–SSB a Eurostatem) na vývoji klasifikace na úrovni EU.

Hlavními výstupy z plnění těchto úkolů měly být soubor principů systému mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely a případová studie k vybraným trestným činům.

Pracovní skupinu tvořili zástupci Austrálie, Brazílie, Kanady, Německa, Itálie Nizozemí, Španělska, Spojeného království a Spojených států Amerických, společně se zástupci Eurostatu, Evropské komise/GR–HOME, Univerzity v Lausanne/Trestních statistik Rady Evropy (*Council of Europe Penal Statistics*), Evropského institutu pro prevenci a kontrolu kriminality (*European Institute for Crime Prevention and Control*), a Evropského statistického přehledu kriminality a trestní justice (*European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics*). Po úvodním zasedání v březnu 2010 realizovala Pracovní skupina svou činnost prostřednictvím neformálních setkání a konferenčních hovorů, jež se uskutečnily v červenci, září a prosinci 2010.

⁴⁰ United Nations Economic Commission for Europe. Report of the joint UNECE/UNODC Meeting on Crime Statistics. UN Doc. ECE/CES/2009/4/Add. 24. listopadu 2008.

⁴¹ United Nations Economic Commission for Europe. Terms of Reference of UNECE/UNODC Task Force on Crime Classification. UN Doc. ECE/CES/BUR/209/OCT/12. 16. října 2009.

II Kontext

Potřeba mezinárodní klasifikace trestných činů

Jakmile jsou k dispozici kriminální statistiky z jakéhokoliv zdroje, vznikne zájem o srovnání s jinými dostupnými statistikami. Požadovány mohou být srovnání v čase, mezi různými zdroji v téže zemi, se statistikami z jiných zemí, nebo regionální či celosvětové průměry. Srovnání jsou důležitá pro zjištění, zda došlo ke změnám míry kriminality v čase, pro hodnocení účinků politiky, i jako východisko k pochopení základních faktorů, jež mohou být odpovědné za rozdílnou míru kriminality v rozdílných kontextech.

Smysluplné a užitečné srovnávání kriminálních statistik ovšem čelí mnoha problémům. **Jedním z nejvýznamnějších je problém *definice trestného činu*.** Jak je rozebráno níže, kriminální statistiky z různých zdrojů bývají typicky vytvářeny s využitím rozdílných definic. V důsledku toho prosté srovnání počtu trestných činů v různých zemích, kde jsou na první pohled zaznamenávány pod podobnými názvy, může být ve skutečnosti velmi zavádějící.

Účelem klasifikace je seskupovat a organizovat informace smysluplně a systematicky do standardizovaného formátu, který lze využít pro zjištění podobnosti myšlenek, jevů, předmětů či osob.⁴² Klasifikace „kriminality“, vyvinutá na mezinárodní úrovni, by mohla sloužit jako obecný *definiční rámec* pro vstupní *zaznamenávání* a/nebo následné *vykazování* údajů. Jak je uvedeno v Části V této zprávy, takový rámec by měl potenciál řešit definiční problémy srovnatelnosti kriminálních statistik v mnoha ohledech.

Myšlenka vytvoření standardní klasifikace trestných činů pro statistické účely se v mezinárodní komunitě objevuje již po mnoho let. V padesátých letech Sociální komise OSN (*Social Commission of the United Nations*) zdůraznila význam „*přípravy standardní klasifikace trestných činů*“, aby „*státy mohly předkládat statistické výkazy kriminality ve standardizovaných přehledech*“.⁴³ Současně bylo konstatováno, že klasifikační systém sám o sobě nevyřeší všechny problémy, týkající se mezinárodní srovnatelnosti kriminálních statistik. Spíše by měl být takový systém doprovázen vývojem a podporou „*základních standardů*“ pro národní „*sběr a publikaci kriminálních statistik*“.⁴⁴

Později na regionální úrovni, jako součást Akčního plánu EU pro přípravu komplexní a koherentní strategie EU pro měření kriminality a trestní justice, navrhla studie vývoje systému klasifikace trestných činů na úrovni EU (EULOCS) systém klasifikace trestných činů pro účely výměny srovnatelných statistických informací o trestných činech v rámci EU.⁴⁵ Jak bylo uvedeno v kapitole o působnosti Pracovní skupiny, práce na EULOCS představovaly nový impuls pro zkoumání možností klasifikace trestných činů na globální úrovni.

⁴² Tamtéž.

⁴³ United Nations Economic and Social Council, Social Commission, Criminal Statistics: Recommendations of the Secretary - General. UN Doc. E/CN.5/233, 8. ledna 1951.

⁴⁴ Tamtéž. Manuál.

⁴⁵ Developing a comprehensive and coherent EU strategy to measure crime and criminal justice: An EU Action Plan 2006-2010. COM (2006) 437 final. Study on the development of an EU-level offence classification system and an assessment of its feasibility to support the implementation of the Action Plan to develop an EU strategy to measure crime and criminal justice. UNISYS/IRCP, 2009.

Povaha statistik o kriminalitě a trestní justici

Z hlediska práva je trestným činem pouze taková událost, o které to stanoví zákon. Ačkoliv se národní právní systémy liší a existují různé prameny trestního práva (obecné právo, kontinentální právo, islámské právo), okruh jednání, jež se pokládají za trestné činy, bývá nejčastěji kodifikován ve formě vnitrostátního trestního práva či trestního zákona.⁴⁶

Vnitrostátní trestněprávní systémy nicméně nejsou homogenní. Je známo, že různé právní tradice upravují v podstatě podobné jevy různým způsobem, nebo používají podobná označení pro odlišné jevy. Některá jednání mohou být v jedné zemi trestným činem a ve druhé nikoliv. Kupříkladu skutek „neoprávněného vniknutí do domu s úmyslem krást“ může právo jedné země označovat jako „vloupání“, zatímco v jiné může být označován jako „krádež s přitěžující okolností“. Trestný čin, nazývaný ve dvou zemích „napadení“, musí v jedné z nich zahrnovat fyzický kontakt, zatímco ve druhé nikoliv.

Třebaže mezi vnitrostátními trestněprávními systémy existují rozdíly, lze nicméně identifikovat základní soubor jednání, jež se za trestné činy pokládají univerzálně. Bez ohledu na terminologii právního jazyka jsou v právním řádu každé země definovány (mnoha různými způsoby) jako trestné činy základní skutky jako zmocnění se věci cizí osoby bez jejího souhlasu, zranění či poškození zdraví, nebo usmrcení člověka.

Tato dvě pojetí „trestného činu“ – formální právní definice a „obecně nepřijatelné jednání“ – představují základ dvou primárních pramenů kriminálních statistik: kriminalita evidovaná policií a data z viktimologických průzkumů. Oba jsou v tomto textu ve vztahu k problematice klasifikace trestných činů brány v úvahu.

Problémy v oblasti srovnatelnosti

Policejní statistické údaje

- rozdíly mezi definicemi událostí v evidenčním systému
- rozdíly v evidenční praxi a v pravidlech počítání a kódování
- rozdíly v chování obětí a svědků ve smyslu oznamování trestné činnosti

Statistické údaje z viktimologických průzkumů

- rozdíly ve výběru výzkumného souboru
- rozdíly v provedení průzkumu
- rozdíly ve formulaci dotazníku
- rozdíly v proškolení a kvalitě tazatele
- příslušné populační a kulturní rozdíly

⁴⁶ Rozdíly v pramenech trestního práva se liší v závislosti na národních právních tradicích a původu, zda spočívají v římském neboli kontinentálním právu, obecném právu (*common law*) nebo islámském právu. Některé právní řády nemají jeden samostatný trestní zákon, a určité trestné činy ani nemusí být kodifikovány. Pro přehled viz *Legal Traditions and Systems: An International Handbook*. Katz, A.N. (Ed), Greenwood Press (1986).

Východiskem pro interpretaci *administrativních* kriminálních statistik je pochopení, že souhrnné statistiky, vytvářené policií, státním zastupitelstvím, soudy a vězeňstvím jsou především *administrativními pracovními statistikami příslušných orgánů*. Kupříkladu statistiky o trestných činech evidovaných policií „neměří kriminalitu“ jako takovou, ale spíše poskytují informace o těch trestných činech, o nichž se policie dozvěděla a které byly zaznamenány pro operativní účely.

Míra oznamování trestných činů policii se výrazně liší mezi jednotlivými zeměmi a mezi jednotlivými druhy trestných činů v téže zemi. Je však zřejmé, že značné množství trestných činů není policii nahlášeno. Průměrná míra oznamování u řady druhů trestných činů se obvykle pohybuje pod méně než 50 %.⁴⁷

Pokud jde o trestné činy, jež jsou oznámeny, *policejní systémy registrace oznámených případů často nebývají primárně vytvářeny tak, aby zohledňovaly statistické účely*. Spíše jsou policejní systémy častěji přizpůsobeny *operativním účelům, zahrnujícím potřebu zadokumentovat důkazy pro odhalení a obvinění podezřelého či podezřelých, jakož i potřeby kontinuální kriminální operativně pátrací činnosti*.⁴⁸ Vzhledem k tomu bývá popis kriminální události často zaznamenáván s využitím operativních definic trestného činu, vytvořených policií pro uvedené účely. Přesto však policejní evidenční systémy zpravidla mívají určitou vazbu na trestní zákon či jinou obdobnou právní definici trestného činu. To dává smysl, neboť každá osoba, podezřelá ze spáchání daného činu, musí být následně obviněna z porušení konkrétního právního předpisu. Zatímco některé policejní evidenční systémy prostě reprodukují příslušná ustanovení trestního zákona, *jiné obsahují kategorie, vytvořené seskupením jednotlivých ustanovení trestního zákona*.⁴⁹ ⁵⁰V jiných zemích, kde nejsou všechny trestné činy kodifikovány, může policejní evidenční systém obsahovat širší kategorie (jako „trestné činy proti náboženství“), pokrývající celý okruh jednání.⁵¹ Policejní „statistiky kriminality“ se odvíjejí od celkového počtu oznámených trestných činů, evidovaných ve všech kategoriích, jež policie používá.

Kriminální statistiky, pocházející z policejních evidencí, trpí z hlediska mezinárodní srovnatelnosti třemi hlavními omezeními: (a) rozdíly mezi definicemi a klasifikací kriminálních událostí; (b) rozdíly v evidenční praxi a v pravidlech počítání a kódování; a (c) rozdíly v chování obětí a svědků ve smyslu oznamování trestné činnosti.

⁴⁷ Oznamování případů krádeže osobního majetku. Criminal Victimization in International Perspective. Key findings from the 2004 - 2005 ICVS and EU ICS. van Dijk, J., van Kesteren, J., a Smit, P. WODC (2007).

⁴⁷ Platí i pro ČR. (AM)

⁴⁷ Ve vzorku 22 národních klasifikací trestných činů, zkoumaných Pracovní skupinou, přibližně jedna třetina reprodukovala všechna ustanovení trestního zákona.

vykradení automobilu, krádeže jízdního kola, vloupání, vloupání s přitěžující okolností a krádeže osobního majetku. Criminal Victimization in International Perspective. Key findings from the 2004 - 2005 ICVS and EU ICS. van Dijk, J., van Kesteren, J., a Smit, P. WODC (2007).

⁴⁸ Platí i pro ČR. (AM)

⁴⁹ Ve vzorku 22 národních klasifikací trestných činů, zkoumaných Pracovní skupinou, přibližně jedna třetina reprodukovala všechna ustanovení trestního zákona.

⁵⁰ V ČR jsou užívány kódy takticko-statistické klasifikace (tzv. TSK). Jedná se o soubor trojmístných kódů od číslice 101 do t.č. 903. U závažných trestných činů (např. vraždy) je užito několik kódů TSK pro jediné paragrafové znění k detailnějšímu dělení, některé kódy TSK zahrnují několik trestných činů. (AM)

⁵¹ V islámském právu může být kodifikace trestných činů ta'azir, jež poškozují veřejné blaho či porušují základní pravidla Islámu, pokládána za rozpor s principy, týkajícími se volného uvážení šarijského soudu. Badar, M.E. The concept of Mens Rea in International Criminal Law: The Case for a Unified Approach. Oxford (2011).

Vývoj společné klasifikace pro statistické účely může určitým způsobem přispět k řešení bodu (a) – problémů v oblasti srovnatelnosti, vyplývajících z rozdílů v definicích. Nicméně společná klasifikace nemůže sama o sobě vyřešit problémy v oblasti srovnatelnosti, vyplývající z rozdílů v evidenční praxi. Kupříkladu přesný okamžik v průběhu vyšetřování, v němž je určitá událost zaznamenána policií jako kriminální případ, bude mít značný dopad na počet evidovaných trestných činů a na míru podrobnosti dostupných informací. Podobně aplikace (či nikoliv) „**pravidla hlavního trestného činu**“ (podle něhož se započítává pouze nejzávažnější trestný čin) může mít významné důsledky pro policejní statistiky, zachycující případy souběhu trestných činů, jako je souběh sexuálního napadení a loupeže. Stejným způsobem může používání rozdílných jednotek pro výpočet, jako „oběť“ nebo „trestný čin“ u úmyslného zabití, vést k rozdílným číslům při tomtéž počtu násilných úmrtí v různých zemích.

Důsledky pravidel počítání a evidenční praxe na srovnatelnost statistik o policií evidovaných trestných činech přesahuje zaměření této zprávy. V tomto ohledu jsou mezinárodní standardy a *acquis* EU v oblasti kriminality a trestní justice v relativně raném stadiu vývoje a existuje zde jen málo závazných nadnárodních pravidel.⁵² Nicméně tato zpráva uznává, že jestliže má mezinárodní klasifikace trestných činů zvýšit srovnatelnost kriminálních statistik, **musí být taková klasifikace aplikována v národních kontextech společným způsobem. To předpokládá vývoj dalších (nadnárodních) směrnic a standardů pro postupy při sběru dat a způsoby, jimiž jsou události počítány a evidovány národními policejními orgány.**

Kromě policejních statistik by mezinárodní klasifikace trestných činů měla význam též pro statistické údaje, shromážděné v rámci populačních viktimologických průzkumů. Ve srovnání s policejními statistikami mají viktimologické průzkumy dvě hlavní výhody: (a) blízkost ke kriminální události prostřednictvím přímého kontaktu s osobami, jež (potenciálně) byly obětí trestného činu, a (b) standardizované formulace pro zachycení kriminálních událostí, jež nezávisejí na definicích v právních předpisech. Údaje z viktimologických průzkumů nicméně mají svá vlastní omezení, jako jsou míra návratnosti a přesnost, s jakou si respondenti události vybavují.⁵³ Kromě toho poskytují viktimologické průzkumy jen málo informací o postupu oznámených kriminálních případů systémem trestní justice.

Přístup viktimologických průzkumů je často popisován jako „behaviorální“ nebo „na události založený“ přístup, neboť otázky ve výzkumném nástroji mají za cíl popsat kriminální událost srozumitelným jazykem, přičemž se zaměřují na hlavní „rysy“ trestného činu. To samozřejmě do určité míry platí i pro trestní zákony. Vnitrostátní trestněprávní úprava, třebaže někdy vyjádřená složitým právnickým jazykem, má stejně za cíl popsat základní znaky jednání či činnosti, jež mají být kriminalizovány.

Přesto často **existuje určitá míra nesouladu mezi událostí, popsanou v otázce viktimologického průzkumu, a ustanovením trestního zákona.** Událost, popsaná ve viktimologickém průzkumu, jako např. „*být osobně napaden či ohrožován způsobem vyvolávajícím skutečnou obavu, a utrpět zranění*“, může být rozdělena do několika ustanovení trestního zákona, v závislosti na stupni závažnosti útoku ve smyslu utrpěné újmy na zdraví, použití zbraně a okolností útoku. Německá trestní legislativa kupříkladu rozlišuje mezi „nebezpečným a závažným ublížením na zdraví“, „(úmyslným) lehkým ublížením na zdraví“

⁵² Viz např. United Nations Office on Drugs and Crime, *Developing standards in Justice and Home Affairs Statistics: International and EU acquis*. Vienna (2009).

⁵³ Viz též UNODC/UNECE Manual on Victimization Surveys. United Nations (2009).

a „ublížením na zdraví (z nedbalosti)“. Upravuje též podkategorii nebezpečného a závažného ublížení na zdraví na ulicích, cestách a veřejných prostranstvích.⁵⁴ V jiných zemích mohou být východiska či výrazy používané pro taková rozlišení vyjádřeny odlišně.

V důsledku toho může být často velmi složité srovnávat míru určitého trestného činu, zjištěnou z viktimologických průzkumů, s mírou vypočítanou z policejních záznamů. Problém je ještě větší, jde-li o mezinárodní srovnání. Kriminální statistiky, odvozené z viktimologických průzkumů, používajících v různých zemích dotazníky shodného znění, mohou být do určité míry srovnatelné. Velmi to však závisí na faktorech, jako jsou výběr výzkumného souboru, provedení průzkumu a metodologie průzkumu.⁵⁵

III Vývoj mezinárodní klasifikace trestných činů

Principy klasifikace

Statistická klasifikace představuje „úplný a strukturovaný soubor vzájemně vylučných a přesně stanovených kategorií“.⁵⁶ Tato definice odkazuje na čtyři typické znaky:

- **Úplnost:** Klasifikace by měla zahrnovat všechny možné projevy zkoumaného jevu;
- **Struktura:** Pro vytvoření struktury by měly být všechny možné hodnoty klasifikace seskupeny do homogenních kategorií, jež budou dále slučovány na různých hierarchických úrovních. Klasifikace se liší od seznamu hodnot zkoumané proměnné;
- **Vzájemná vylučnost:** Každý základní projev zkoumaného jevu by měl být přiřazen jen a pouze do jedné klasifikační kategorie, tak aby nedocházelo k překrývání;
- **Popis:** Každá jednotka klasifikace musí být popsána názorným a podrobným způsobem, tak aby pozorovatelné výskyty mohly být jednoznačně přiřazeny ke klasifikačním kategoriím.

V mnoha ohledech tam, kde jsou vnitrostátní trestněprávní předpisy kvalitně zpracovány a upravují celou škálu možných trestných činů, již něco obdobného klasifikaci trestných činů na národní úrovni existuje. Ustanovení trestního zákona kupříkladu často obsahují systematický výčet jednání a jejich základních znaků, zahrnujících jak povahu samotného skutku, tak i subjektivní stránku trestného činu.

U trestních zákonů nicméně nelze automaticky předpokládat, že samy o sobě odpovídají (národní) klasifikaci trestných činů. **Trestné činy mohou být upraveny ve více zákonech ze specifických odvětví, nebo mohou existovat jako nekodifikované obecné právo, takže základní trestní zákon nenaplňuje princip úplnosti. Kromě toho ustanovení trestního zákona nebývají organizovány hierarchicky, ale spíše bývají seskupována v tematických částech či oddílech.**

⁵⁴ Systém klasifikace trestných činů německé policejní statistiky, poskytnutý Pracovní skupině úřadem Bundeskriminalamt.

⁵⁵ Viz poznámku 12 na str. 82.

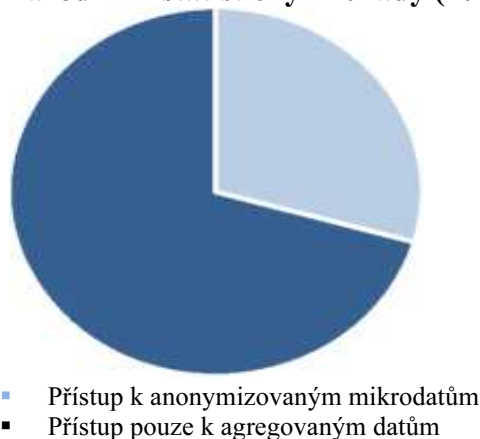
⁵⁶ United Nations Statistical Commission, Standard Statistical Classifications: Basic Principles. Příspěvek přednesený na 30. zasedání, New York, 1. – 5. března 1999.

Přípravný výzkum

Za účelem zjištění, jak by tyto principy mohly být použity při vývoji systému mezinárodní klasifikace trestných činů, a identifikace dalších použitelných principů, zahájila Pracovní skupina svou činnost rešerší existujících výsledků, včetně EULOCKS a národních schémat klasifikace trestných činů. Sekretariát Pracovní skupiny zaslal stručný dotazník členům Pracovní skupiny Eurostatu pro kriminalitu a trestní justici. Dotazník byl určen pro instituci, odpovědnou za národní statistiky kriminality, a požadoval informace o úrovni přístupu k záznamům ve formě mikrodat/agregovaných dat a o shromažďovaných proměnných. Vrátilo se 27 odpovědí spolu s 20 kompletními systémy národní klasifikace trestných činů.⁵⁷ Kromě toho Pracovní skupina prozkoumala veřejně dostupné systémy klasifikace trestných činů z Austrálie, Irska a Spojených států amerických. Shrnutí odpovědí na dotazník je obsaženo v Příloze této zprávy.

Z obdržených odpovědí na dotazník pocházelo 17 od národních statistických úřadů, 4 od ministerstev spravedlnosti, 3 od ministerstev vnitra a 3 od státní policie. U státní policie a ministerstev vnitra (jakožto tvůrců primárních dat) lze obecně očekávat přístup k mikrodatům o kriminalitě a trestní justici. Všichni respondenti z policie a ministerstev vnitra uvedli, že mají k takovým mikrodatům přístup. Situace se však liší u ministerstev spravedlnosti a národních statistických úřadů. **Přibližně 29 % národních statistických úřadů uvedlo, že mají přístup k anonymizovaným mikrodatům o kriminalitě a trestní justici (jako jsou záznamy o jednotlivé kriminální události či o podezřelém), zatímco 71 % uvedlo, že dostávají údaje od policie již v určitém stupni předchozí agregace.**

Údaje o kriminalitě a trestní justici získávané národními statistickými úřady (17 zemí)

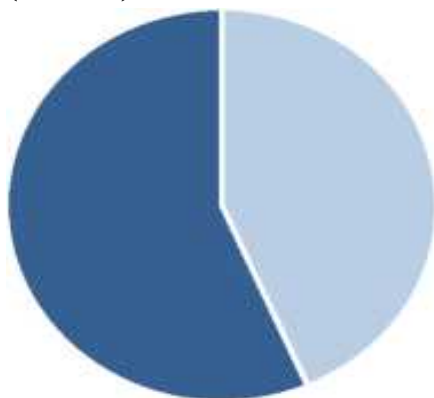

Ať tvořila základ statistik o kriminalitě a trestní justici anonymizovaná mikrodata či agregovaná data, byly patrné dva základní přístupy ke klasifikaci na národní úrovni: (a) přístup založený na definicích právního předpisu, ať již reprodukující všechna ustanovení trestního zákona či obsahující kategorie seskupených ustanovení; a (b) „smíšený přístup“ ke klasifikaci, založený jak na právních, tak na behaviorálních kritériích. **Přibližně 40 % zkoumaných vnitrostátních klasifikací trestných činů bylo přímo odvozeno od definic**

⁵⁷ Byly získány odpovědi z Rakouska, Belgie, Bulharska, Chorvatska, Kypru, České republiky, Dánska, Estonska, Finska, Německa, Řecka, Itálie, Lotyšska (Národní statistický úřad a Ministerstvo vnitra), Litvy, Malty, Nizozemí, Polska, Portugalska, Rumunska, Srbska, Slovinska, Španělska, Švédsko, Turecko a Spojeného království (Anglie a Wales).

právního předpisu, zatímco zbylých 60 % odráželo smíšený právně behaviorální přístup.⁵⁸

Povaha vnitrostátní klasifikace trestných činů (23 zemí)

- Klasifikace založená přímo na právním předpisu
- Klasifikace založená na právně behaviorálním přístupu

Je možné, že tyto rozdíly zčásti odrážejí státní instituci, která na dotazy odpovídala. Je kupříkladu možné, že v rámci jedné země může policejní sbor využívat evidenční systém kriminality založený na ustanoveních trestního zákona, zatímco národní statistický úřad používá při sběru údajů od policie právně behaviorální klasifikaci. Zkoumaný regionální příklad (EULOCKS) zřejmě vykazoval přístup založený primárně na právním předpisu, ve snaze dosáhnout kompatibility s vnitrostátními trestními zákony.⁵⁹

Vedle hlavní proměnné, kterou je „druh“ trestného činu (popsaný v rámci vnitrostátní klasifikace trestných činů), uváděly země též používání popisných proměnných, jako zda byl trestný čin dokonán či ve stadiu pokusu, datum, čas a místo trestného činu, způsob (či *modus operandi*) jímž byl trestný čin spáchán, předměty či zbraně použité při trestném činu, povaha a výše způsobené škody, jakož i proměnné týkající se postupu případu/vyšetřování. Všechny země též uvedly, že shromažďují základní údaje o podezřelém/pachateli, jako pohlaví, věk, státní příslušnost, status pobytu, zaměstnání a vzdělání. Některé země připojily vliv drog/alkoholu, motiv, a vztah k oběti (obětem). I když většina zemí uvedla, že shromažďuje některé základní údaje o obětech, nečiní tak všechny, přičemž počet popisných proměnných o obětech byl typicky nižší než těch o podezřelých/pachatelích. Úplné seznamy proměnných a struktury na nejvyšší úrovni klasifikace trestných činů ve všech zemích, jež odpověděly na dotazník Pracovní skupiny, jsou obsaženy v Příloze.

Jednotka klasifikace

Ve světle zjištěných různých přístupů k vnitrostátním klasifikacím trestných činů došla Pracovní skupina k závěru, že nejprve je důležité definovat *klasifikační jednotku* případně mezinárodní klasifikace trestných činů.

⁵⁸ Kriminální statistika v ČR eviduje zjištěnou kriminalitu podle paragrafů platného trestního zákona. (AM)

⁵⁹ Viz poznámku 6, Study on the development of an EU-level offence classification system, str. 31.

Navzdory svým četným omezením bývají statistické údaje o kriminalitě – ať již z policejních záznamů či z viktimologických průzkumů – často používány jako zástupné hodnoty za skutečné počty kriminálních událostí. Pracovní skupina se rozhodla, že jednotkou klasifikace by měly být *skutek či událost (act or event)*, **jež mohou tvořit trestný čin**. V závislosti na platném trestním právu nemusejí být tentýž skutek či tatáž událost nutně trestným činem ve všech zemích, popř. mohou být různými trestnými činy či dokonce správními delikty. Ovšem pro klasifikaci trestných činů na mezinárodní úrovni by v souladu s principem úplnosti bylo nezbytné pokrýt v nejvyšší možné míře všechny možné skutky či události, jež by mohly vést k trestní odpovědnosti a sankcím kdekoliv na světě.

Jako takový by byl systém mezinárodní klasifikace trestných činů primárně *založen na událostech*. To znamená, že **okruh klasifikovaných jednotek by měl behaviorální a kontextuální atributy (attributes), nikoliv jen striktně právní atributy**. Tento přístup by též umožňoval, aby byl systém mezinárodní klasifikace trestných činů používán bez ohledu na zdroj vstupních dat – zda by se jednalo o trestné činy evidované policií, nebo případy uvedené respondenty ve viktimologickém průzkumu.

Systém mezinárodní klasifikace trestných činů založený na událostech by byl používán ke klasifikaci kriminálních událostí pro účely vykazování „počtu (určitého druhu) trestných činů“. Mohl by však *též* být používán k popisu kriminální události, *ohledně níž je určitá osoba* podezřelá, zadržena či obviněna, nebo *jejíž je určitá osoba* obětí. Je skutečně důležité, **aby informační systémy o kriminalitě a trestní justici umožňovaly propojit kriminální události, pachatele a oběti**. Jak je uvedeno v této zprávě v kapitole o „navrhovaném rámci pro systém mezinárodní klasifikace trestných činů“, mohla by být „vertikální“ klasifikace kriminálních událostí doplněna „horizontálními“ informacemi o pachatelích a obětech.

Použití principů

Použití základních klasifikačních principů na vývoj systému klasifikace trestných činů, založeného na událostech, nabízí následující:

Úplnost

Princip úplnosti musí být vyvažován účelností a politickou relevancí mezinárodní klasifikace trestných činů. Okruh událostí, jež mohou být trestným činem podle vnitrostátního a mezinárodního trestního práva je rozsáhlý, neustále se měnící (jak se vyvíjejí nové právní předpisy) a neznámý (podmíněný kompletním průzkumem všech platných a účinných vnitrostátních a mezinárodních trestněprávních předpisů). I když je cílem pokrýt všechny možné kriminální události, rozsah klasifikace musí být v praxi nezbytně omezen na ty události, jež se všeobecně za trestné činy pokládají.

Je však také třeba mít na paměti, že **některé země mohou kriminalizovat události, jež se ve většině jiných zemí za trestné činy nepokládají**. Mezinárodní právo či standardy mohou dokonce specificky *zakazovat*, aby tyto události byly upraveny jako trestné činy. Zbývá otázka, zda by takové události měly být zahrnuty do systému mezinárodní klasifikace trestných činů. Mezinárodní sběr dat o takových případech má význam z politické perspektivy. Zároveň však **Pracovní skupina pokládá za důležité, že by systém**

mezinárodní klasifikace trestných činů neměl být vnímán tak, že legitimizuje kriminalizaci jednání způsobem, který není v souladu s mezinárodním právem a standardy, včetně mezinárodního práva ochrany lidských práv.

A konečně, princip úplnosti musí být vykládán v souladu s principem *de minimis*. Událostem, jež tvoří trestné činy, jsou často přiřazovány různé názvy v závislosti na jejich závažnosti. Vnitrostátní právní řády mohou kupříkladu označovat závažné trestné činy jako zločiny či trestné činy vyžadující obžalobu. Méně závažné trestné činy mohou být označovány jako přečiny, trestné činy, o nichž se může konat zjednodušené řízení, nebo provinění. Z nich některé události mohou technicky vzato být trestným činem podle trestního práva, ale zahrnují velmi nízkou škodu či újmu (např. krádež „bonbónu za korunu“ v obchodě). Vedle toho mohou být ve vnitrostátním právu jiné skutky označovány jako správní delikty či přestupky, nikoliv jako trestné činy *per se* (jako opožděná platba daní, opilost na veřejnosti či porušení zákazu parkování). Takové události typicky nebývají evidovány či vykazovány v policejních statistikách, buď proto, že jsou „neřešeny“ policií (pokládají se za příliš málo významné, než aby se projednávaly), nebo se projednávají a evidují v jiných systémech, jako jsou příslušné útvary daňových orgánů či jiné místní či obecní správní orgány. **Podle principu úplnosti by měl systém mezinárodní klasifikace trestných činů zahrnovat veškeré události, trestné podle trestního práva, ať již jsou označeny za přečiny či zločiny. Podle principu *de minimis*, by však mezinárodní klasifikace trestných činů neměla zahrnovat klasifikační kategorie pro události, jež obecně představují správní delikty.** Neměla by zahrnovat ani zvláštní kategorie pro velmi málo závažné trestné činy, které jsou zpravidla „neřešeny“ či z jiného důvodu neevidovány v policejních systémech. Dále lze omezení *de minimis* pro mezinárodní klasifikaci pokládat též za *pravidlo pro počítání* v průběhu používání klasifikace. Kupříkladu klasifikační kategorie odpovídající „krádeži v obchodě“ může stanovit, že se do ní započítávají a vykazují pouze události, týkající se zboží, které přesahuje určitou hodnotu.

Struktura

Systém mezinárodní klasifikace trestných činů by neměl mít příliš mnoho hierarchických úrovní, aby byla zajištěna jeho zvladatelnost. Protože řada trestných činů zahrnuje více atributů – jako přisvojení si majetku a způsobení zranění či újmy osobě – nemusejí být široké kategorie typu „trestné činy proti osobě“ vhodné jako strukturální třídy. Kategorie na nejvyšší úrovni spíše může již sama obsahovat přiměřeně vysoký počet skupin, založených na attributech skutku či události. Celkově by struktura mezinárodní klasifikace trestných činů měla být navržena v souladu s principy jednoduchosti a srozumitelnosti. Má-li být úspěšně používána ke zvýšení nadnárodní srovnatelnosti kriminálních statistik, bude mezinárodní klasifikace trestných činů muset být srozumitelná na úrovni policejní služebny v celé řadě různých zemí a kapacitních kontextů.

Vzájemná výlučnost

Určité jednání nebo posloupnost několika jednání může porušovat více různých ustanovení trestního zákona, v důsledku čehož je spácháno více trestných činů. Kupříkladu osoba, která použije počítač k získání přístupu k číslu platební karty jiné osoby, které následně použije k nákupu zboží, může být podle vnitrostátního trestního práva obviněna z trestného činu podvodu i trestného činu zneužití počítačových systémů.

Aby bylo zabráněno nejednoznačnosti, pokud jde o to, jak takové jednání klasifikovat, **je důležité, aby byl systém mezinárodní klasifikace trestných činů schopen přiřadit základní skutky/události tohoto jednání k samostatným kategoriím.** Každý základní skutek či událost musejí mít samostatný počátek i konec, a musejí být identifikovatelné (a tedy popsitelné) specifickými atributy. Možné atributy skutku/události jsou rozebrány níže u principu „popisu“. Nicméně pokud jde o princip vzájemné výlučnosti a použitý příklad, mezinárodní klasifikace trestných činů musí zajistit, aby *skutek/událost* neoprávněného počítačového přístupu mohl být kódován do jedné samostatné kategorie. *Skutek/událost* použití čísla platební karty musí být možno kódovat do jiné kategorie. Musí být též jednoznačné, zda kategorie, do níž je kódováno použití čísla platební karty, spadá hierarchicky do vyšší kategorie, odpovídající zmocnění se majetku jiné osoby (krádež), nebo do vyšší kategorie získání peněz či prospěchu podvodným či nepoctivým jednáním (podvod).

Klasifikace může dále poskytnout prostředky k *propojení* událostí, kdy kupříkladu může být určeno, že podvodné použití čísla platební karty bylo umožněno zneužitím počítače. Toho lze dosáhnout například použitím „značky“ („tag“) pro „trestný čin spáchaný pomocí počítače“. Tento návrh je rozebrán dále v příští kapitole této zprávy. Celkově je ovšem důležité, že jednotlivé skutky/události mohou být úspěšně kódovány vzájemně výlučným způsobem.

Pokud bude systém mezinárodní klasifikace trestných činů schopen takto jednoznačně rozlišovat, pak otázka, zda (v uvedeném příkladu) dané jednání povede v praxi k *jednomu či dvěma* evidovaným *skutkům/událostem*, ztrácí (přínejmenším vzhledem k návrhu klasifikace) téměř význam. Jak je uvedeno výše, **systém mezinárodní klasifikace trestných činů sám o sobě nedokáže vyřešit všechny problémy, týkající se srovnatelnosti kriminálních statistik.** V rámci statistických údajů evidovaných policií bude způsob, jakým bude toto konkrétní jednání zaevidováno, záviset především na pravidlech počítání (jako je např. pravidlo „hlavního trestného činu“). Uvedený příklad vlastně upozorňuje na skutečnost, že *praktická účinnost* systému mezinárodní klasifikace trestných činů bude záviset na způsobu, jakým bude používán. Část V zprávy se této otázce věnuje podrobněji.

Popis

Tento klasifikační princip vyžaduje, aby byla každá klasifikační jednotka popsána názorným a podrobným způsobem. **Pro účely popisu skutků či událostí, jež mohou být trestnými činy, lze definovat celou řadu atributů skutku/události, jež pomohou při popisu klasifikačních kategorií.** Definována musejí být taková základní kritéria atributu, jež umožní „typizovat“ celý skutek/událost. Atribut vždy vypovídá něco o skutku/události jako celku. Kupříkladu k popisu/typizaci předmětu, charakterizovaného barvou a tvarem, by bylo zapotřebí seznamů atributů jak pro barvy, tak i pro tvary.⁶⁰ Některé atributy mohou být *složené*, takže k jejich popisu je potřeba více kritérií. **Mezi možné atributy pro mezinárodní klasifikaci trestných činů, založenou na události, by mohly patřit:**

- **„Předmět“** skutku/události: **Předmět skutku či události popisuje hlavní subjekt, proti němuž je skutek namířen či který událost zahrnuje primárně.** Může se jednat o osobu, hmotný objekt, nehmotné statky (jako jsou cenné papíry či počítačová data), zvíře, státní instituci, nebo společenské hodnoty či ideje, jako jsou veřejná bezpečnost či morálka.

⁶⁰ Bayram, V., van der Hoeven, J., van Hooff, H., Kroese, B., Struijs, P., Willeboordse, A. A model-based approach to the design and application of classification systems. Statistics Netherlands: 2002.

- **„Závažnost“** skutku/události: **Závažnost skutku či události je určována újmou a důsledky, které přinášejí oběti (obětím) a společnosti.** Závažnost určité události může být vyjádřena v zákoně, ve smyslu pojetí trestných činů, jež vyžadují/nevyžadují obžalobu, nebo v podobě výše trestních sazeb. Nicméně pro účely klasifikace založené na skutku/události je důležité, aby atributy odrážely vlastní škodu, způsobenou skutkem/událostí. Na vrcholu této stupnice představuje smrt člověka téměř jistě nejzávažnější událost, zahrnující nenapravitelnou škodu na lidském životě. Události zahrnující újmu na zdraví mohou být řazeny také s využitím zdravotnických tabulek pro posuzování závažnosti poškození zdraví (jako je bodové vyjádření závažnosti úrazu). Trestné činy mohou mít závažné důsledky i tehdy, když nezahrnují smrt či újmu na zdraví. Podle atributu závažnosti mohou být vysoko řazeny i trestné činy, zahrnující omezování svobody pohybu, a to i za použití zbraně, anebo trestné činy vedoucí k vysokým finančním škodám.
- **„Zavinění“ pachatele** skutku/události: Skutek nelze oddělit od jeho pachatele. Zavinění pachatele je tudíž významným atributem klasifikačních kategorií. Je tomu tak proto, že pouhé znaky objektivní stránky skutku/události nedokáží samy plně popsat povahu skutku/události. Kupříkladu ke „smrti osoby“ může dojít řadou různých způsobů, od neúmyslných (či nedbalostních) až po úmyslné. **„Zavinění“ též pokrývá pohnutku pachatele.** V tomto směru je jedním z významných kritérií atributu např. rozlišení mezi sexuální pohnutkou a jinou než sexuální pohnutkou, jakož i pohnutka vyvolat stav ohrožení ve veřejnosti, u skupiny osob či u konkrétních osob.
- **„Způsob provedení“** skutku/události: Skutek může být proveden s využitím násilí, pohrůžky, podvodu či klamu, nepoctivého jednání, zastrašování či neoprávněného přístupu. Tyto atributy jsou zásadní pro povahu události a představují významný prvek při popisu a klasifikaci události.
- **„Vývojové stadium“** skutku/události: **Určitý skutek může být ve stadiu přípravy, pokusu, nebo může být dokonán.** Protože tato různá vývojová stadia vedou k různým důsledkům skutku, je důležité, aby byly zahrnuty mezi atributy skutku/události.
- **„Míra součinnosti“ jiných osob**, podílejících se na skutku/události: Skutek či událost, tvořící trestný čin, nejsou vždy realizovány výlučně jednou osobou. Zapojení jiných osob může zahrnovat podněcování ke spáchání trestného činu, návod či pomoc k trestnému činu, nebo spolupachatelství či účastenství na trestném činu. Jednání těchto osob, podílejících se na trestném činu, bývá zpravidla samo o sobě trestné, což vyžaduje klasifikaci.
- **„Pohlaví a věk“ obětí a pachatelů** skutku/události: Jedná se o významné atributy skutku či události, neboť poskytují kontext celkové podstatě události. Mají často důsledky pro hodnocení události podle trestního práva.
- **„Politická významnost“** skutku/události: Vydávání trestní legislativy je vedeno politickými potřebami, ať již se jedná o udržení veřejného blaha a bezpečnosti, ochranu vlastnických práv, nebo ochranu integrity státu. Skutky či události, jež jsou trestnými činy, tudíž nelze oddělit od okolního politického prostředí. Určité skutky či události, jako např. ty se sexuální pohnutkou či zahrnující nabídku nepřípustné motivace (úplatky), mají v řadě zemí obzvláště vysoký politický význam, takže se tento atribut musí odrazit v mezinárodní klasifikaci trestných činů, zejména se zřetelem na tvorbu kategorií trestných činů na vyšších úrovních seskupení.

Postupné zavádění

Vedle čtyř klasifikačních principů, identifikovaných v rámci činnosti Statistické komise OSN (*United Nations Statistical Commission*), došla Pracovní skupina k závěru, že je třeba pro účely vývoje systému mezinárodní klasifikace trestných činů ještě pátého principu „**postupného zavádění**“. Výsledky činnosti Pracovní skupiny, včetně přípravného výzkumu, naznačují, že vývoj systému mezinárodní klasifikace trestných činů je problematický ve světle značných rozdílů mezi stávajícími vnitrostátními systémy klasifikace trestných činů. Případný vývoj úplné mezinárodní klasifikace trestných činů by tudíž měl být nejprve pečlivě pilotován s využitím omezeného počtu trestných činů. Jak je rozebráno v Části IV této zprávy, bylo by zapotřebí odvést ještě mnoho práce jak při „paralelním kódování“ evidovaných trestných činů s využitím mezinárodní klasifikace, tak při „křížovém kódování“ ze stávajících vnitrostátních klasifikací do klasifikace mezinárodní. Aby bylo zajištěno využití získaných zkušeností v uvedeném procesu, mezinárodní klasifikace trestných činů by měla být připravována na konzultačním základě a zaváděna postupně jak v jednotlivých zemích, tak plošně.

Navrhovaný rámec systému mezinárodní klasifikace trestných činů

Pro účely dalšího vývoje a testování aplikace výše popsaných principů došla Pracovní skupina k závěru, že je v souladu s úkolem „*vytvořit soubor principů systému mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely*“ sestavit návrh „rámce“ pro klasifikační systém, založený na nastíněných principech. Takový rámec by umožnil odpovědným osobám účinněji zhodnotit vhodnost a opodstatněnost principů prostřednictvím pracovního modelu.

Rámec, prezentovaný v této zprávě, proto zahrnuje:

- Tři úrovně na událostech založené klasifikace trestných činů pro statistické účely;
- Horizontální „značky“ atributů;
- Doprovodné „znaky skutku/události“; a
- Doprovodné „právní podmnožiny“.

Kromě demonstrace vhodnosti a opodstatněnosti principů může rámec rovněž představovat výchozí bod pro další práci na vývoji systému úplné mezinárodní klasifikace trestných činů.

Úroveň rámce⁶¹

Úroveň 1 navrhovaného rámce obsahuje deset kategorií s popisy, založenými především na attributech *předmětu, závažnosti, způsobu provedení a politické významnosti*. Na základě závažnosti rozlišují kategorie např. mezi činy vedoucími ke smrti osoby a činy, jimiž byla osobě způsobena újma na zdraví. Reflektují též skutečnost, že skutek/událost může mít více předmětů, a rozlišují mezi činy proti majetku, zahrnující násilí vůči osobě, a prosté činy proti majetku. Činy proti veřejnému pořádku či orgánu jsou rozlišeny na základě atributu předmětu. Na základě politické významnosti obsahuje úroveň 1 také samostatné kategorie činů souvisejících s terorismem či organizovaným zločinem, činů zahrnujících nelegální drogy či jiné látky, protiprávních činů sexuálně motivovaných, a činů podléhajících

⁶¹ Bude problém naplnit – blíže viz příložené tabulky – Navrhovaný rámec systému mezinárodní klasifikace trestných činů. (AM)

univerzální jurisdikci. Kategorie činů motivovaných finančním/osobním prospěchem je rozdělena na základě způsobu provedení podvodného či nepoctivého jednání. Podle principu úplnosti by úroveň 1 měla pokrývat celou oblast známých skutků/událostí, jež všeobecně tvoří trestné činy v rámci vnitrostátní i univerzální jurisdikce.

Pojetí relativně široké úrovně 1 s deseti kategoriemi bylo zvoleno proto, aby byly eliminovány potíže s vysoce agregovanými kategoriemi skutků/událostí, jako jsou „činy proti osobě“ či „činy proti majetku“. Pokud by takové agregované skupiny byly požadovány, poskytuje rámec možnost dalšího následného seskupování. „Činy proti majetku zahrnující násilí proti osobě“ mohou být například následně zahrnuty do skupiny činů proti osobě, nebo činů proti majetku, v závislosti na místních potřebách.

Úroveň 2 rámce obsahuje podkategorie pro každou z kategorií úrovně 1. Počet kategorií úrovně 2 se pohybuje od jedné do deseti podkategorií. Kategorie úrovně 2 jsou primárně založeny na atributech *závažnosti, způsobu provedení, zavinění, předmětu a politické významnosti*. Na úrovni 2 se kupříkladu rozlišuje mezi úmyslným a neúmyslným zabitím v rámci „činů vedoucích ke smrti“, a to podle atributu zavinění. Úroveň 2 také rozlišuje mezi skutkem pohlavního styku bez souhlasu (znásilnění) a tělesným kontaktem či obtěžováním se sexuálním motivem (sexuální napadení) na základě závažnosti, mezi neoprávněným vniknutím do obydlí s úmyslem spáchat trestný čin (vloupání) a zmocněním se cizí věci bez souhlasu (krádež) na základě způsobu provedení, mezi užitím nelegálních drog pro vlastní a cizí potřebu na základě politické významnosti, a mezi podvodným a nepoctivým přisvojením cizího majetku na základě způsobu provedení.

Zatímco úrovně 1 a 2 rámce mají být kompletní, úroveň 3 rámce kompletní není, ale spíše obsahuje hlavní kategorie, jež by měly být na této úrovni obsaženy v každém systému mezinárodní klasifikace trestných činů. Na úrovni 3 se opět aplikují podobné principy. Kupříkladu těžká a lehká újma na zdraví jsou rozlišeny podle atributu závažnosti. Neoprávněné vniknutí do prostor určených k podnikání a obytných/soukromých prostor s úmyslem spáchat trestný čin se rozlišují na základě atributu předmětu. Jiné kategorie jsou rozlišeny podle atributu politické významnosti, jako usmrcení dítěte do jednoho roku věku (vražda novorozence), přeměna či převod výnosů z trestné činnosti s úmyslem zakrýt jejich nezákonný původ (praní peněz), a zveřejnění dokumentů či názorů regulovaných náboženskými právními předpisy či standardy.

Vzhledem k tomu, že návrh je rámcem a nikoliv úplným systémem klasifikace trestných činů, neobsahuje další úrovně. Další klasifikační kategorie mohou být doplněny jak do úrovně 3, tak do předpokládaných úrovní 4 a 5. Ve skutečnosti, jak je rozvedeno níže, představují „právní podmnožiny“, prezentované společně s rámcem, pevný výchozí bod pro následné členění kategorií událostí.

Horizontální „značky“ atributů

Kromě základních atributů jednotlivých kategorií klasifikace lze na horizontální úrovni, napříč všemi kategoriemi klasifikace, zvážit aplikaci řady dalších atributů – jako jsou vývojové stadium skutku/události, míra součinnosti osob podílejících se na skutku/události, místo události (obytné prostory, prostory určené k podnikání, nebo veřejné prostranství (městské/venkovské)), a pohlaví a věk obětí a pachatelů skutku/události. Kromě toho jsou horizontálně kódována tři kritéria atributů závažnosti / politické významnosti: jedná-li se mezi

obětí a pachatelem o vztah současných či dřívějších intimních partnerů (zahrnující vztah partnerský či manželský), použití střelné zbraně, a účast pachatele na organizované zločinecké skupině. Vývoj definice „účast pachatele na organizované zločinecké skupině“ si vyžádá další úsilí, ale lze ji založit na definici, vytvořené Europolem.⁶²

Tyto atributy jsou uvnitř rámce kódovány jako „značky“, které lze připojit k (téměř) každé jednotlivé kategorii. Kupříkladu skutek, kdy člen organizované zločinecké skupiny vystřelí na ženu s úmyslem ji usmrtit či vážně zranit, ovšem mine, by byl kódován jako „1.1.At.Fi.FV.OC“, kde 1.1 je kategorie pro úmyslnou vraždu, „At“ je značkou pro pokus, „Fi“ pro použití střelné zbraně, „FV“ pro oběť – ženu, a „OC“ pro účast na organizované zločinecké skupině.

Efektivní používání budoucí mezinárodní klasifikace trestných činů bude vyžadovat další práce na přípravě směrnic o propojení mezi evidovanými skutky/událostmi a zúčastněnými pachateli a oběťmi.⁶³ Jeden skutek/událost mohou kupříkladu zahrnovat více než jednu oběť či pachatele. Podobně jeden pachatel může být odpovědný za více skutků/událostí. **Mezinárodní klasifikace, primárně založená na událostech, by měla zůstat orientovaná spíše na skutky, než na počty zúčastněných osob.** V zásadě by však systém horizontálních značek mohl zohledňovat počty obětí a pachatelů, budou-li k dispozici směrnice pro pravidla počítání. Událost, kdy tři muži oloupí dvě ženy v rámci téhož „jednání“, by kupříkladu mohla být kódována buď jako 1x „4.1.(2FV).(3MP)“, nebo 2x „4.1.(FV).(3MP)“, v závislosti na aplikaci pravidel počítání (kde 4.1 je kategorie pro loupež a „FV“ a „MP“ jsou horizontální značky pro ženskou oběť a mužského pachatele.

Jak již bylo výše uvedeno, vytvoření samotné mezinárodní klasifikace nemůže vyřešit všechny problémy, týkající se mezinárodní srovnatelnosti kriminálních statistik. **Jakákoli budoucí mezinárodní klasifikace by spíše musela být doprovázena podrobnou směrnicí (typu manuálu) pro její používání s ohledem na rozdílná vnitrostátní pravidla počítání a evidenční praxi.** Je též pravdou, že v mnoha případech nejsou informace, označované zde popsány značkami atributů, v současnosti zahrnuty do národních systémů evidence trestné činnosti (např. informace o obětech a pachatelích). V jiných případech mohou být informace (např. charakteristiky obětí) evidovány, ovšem způsobem, který neumožňuje jejich propojení s evidovanými trestnými činy a pachateli. Zda a kdy by požadované informace, ve formátu vhodném k propojení událostí, pachatelů a obětí, mohly být zahrnuty do národních evidenčních systémů, bude předmětem budoucí diskuse na národní i mezinárodní úrovni.

Zároveň, vzhledem k tomu, že rámec představuje výchozí bod pro další vývoj úplné mezinárodní klasifikace, nejsou horizontální značky atributů vyjmenovány vyčerpávajícím

⁶² Kritéria, stanovená Europolem (Doc. 6204/2/97 ENFOPOL 35 REV 2) vyžadují pro označení trestné činnosti nebo zločinecké skupiny za organizovaný zločin přítomnost alespoň šesti z následujících charakteristik, přičemž čtyři z nich musejí být ty pod čísly 1, 3, 5 a 11: (1) součinnost více než dvou osob; (2) z nichž každá má určeny vlastní úkoly; (3) dlouhodobá či časová neomezená; (4) zahrnující určitou formu disciplíny a kontroly; (5) podezřelá z páchaní závažných trestných činů; (6) působící na mezinárodní úrovni; (7) užívající násilí či jiných prostředků zastrašování; (8) užívající obchodní či podnikatelské struktury; (9) zapojená do praní peněz; (10) vykonávající vliv na politickou sféru, média, veřejnou správu, justiční orgány či národní hospodářství; (11) charakterizovaná úsilím o dosahování zisku a/nebo moci.

⁶³ V aktuálně navrhovaném rámci jsou zaznamenávány pouze pohlaví obětí a pachatele pod značkami „FV“, „MV“, „FP“, „MP“ pro ženské/mužské oběti/pachatele, zatímco věk se rozlišuje jen velmi hrubě pomocí značek „ChV“ a „ChP“ pro dětské oběti a pachatele. V rámci zpřesňování systému zaznamenávání by mohly být doplněny další věkové kategorie a další popisné znaky vztahu mezi pachatelem a obětí.

způsobem. Mezi další značky, které by mohly být doplněny, patří značky týkající se způsobu provedení, jako např. „CF“ pro skutek/událost „s pomocí počítače“, nebo značky vztahující se k místu nebo času provedení skutku/události. Značka „s pomocí počítače“ by zejména umožňovala propojení (v dříve uvedeném případě) použití počítače k získání přístupu k číslu platební karty jiné osoby s jeho následným použitím při nákupu zboží. Skutek získání finančních prostředků či zboží podvodným či nepoctivým jednáním s využitím spotřebitelských finančních produktů by mohl být kódován jako „7.1.1.CF“, kde 7.1.1 je kategorie pro podvod v oblasti finančních služeb pro spotřebitele a CF znamená, že tento skutek byl spáchán s pomocí počítačového systému. Jsou-li všechny trestné činy „s pomocí počítače“ klasifikovány horizontální značkou atributu, indikující jejich vztah k využití počítačů či počítačových sítí, lze jednoduše identifikovat souhrn toho, co se často nazývá „počítačová kriminalita“, i ve stávajícím rámci bez doplnění zvláštní kategorie pro „počítačovou kriminalitu“ jako základní klasifikační kategorie.

Doprovodné „znaky“ skutku/události

Rámec představuje klasifikaci založenou na událostech. To jest, klasifikuje celkový souhrn skutků či událostí, jež jsou všeobecně kriminalizovány vnitrostátním či mezinárodním právem. V dosavadní diskusi se téměř vždy odkazovalo na kategorie skutků/událostí v rámci v plném znění. Kupříkladu jako na „skutek pohlavního styku bez souhlasu“. Ve skutečnosti je samozřejmě celá řada skutků/událostí již v trestní legislativě známa, definována a upravena pod specifickým zkráceným názvem – v tomto případě „znásilnění“.

Při prezentaci rámce v této zprávě jsou kategorie úrovně 1, 2 a 3 popisovány s využitím takových zkrácených názvů. Má to celou řadu výhod. Nejen výrazovou stručností, ale též *naznačení* typické právní kategorie, která klasifikovanému skutku/události nejvíce odpovídá. Pojmenování (například) kategorie 3.1 jako znásilnění, tudíž představuje jak zkrácený výraz pro skutek pohlavního styku bez souhlasu, tak i „indikátor“, že by trestné činy, evidované policií pod tímto názvem, *mohly* (nikoliv bez pečlivého zvážení vnitrostátní definice) být kódovány do této klasifikační kategorie.

Používání takových zkrácených výrazů by ovšem samo o sobě nepostačovalo pro účely systému klasifikace založené na událostech. Bez určení atributů skutku/události by klasifikace závisela výlučně na významu, přisuzovanému takovým zkráceným výrazům vnitrostátními právními systémy. Jak bylo uvedeno, ten se může v jednotlivých zemích lišit a nepředstavuje pevný základ pro klasifikaci.

Zásadním rysem rámce jsou proto „Znaky skutku/události“ („*Act/event Elements*“). Nemá se jednat o přesné definice skutku/události, ale spíše o naznačení atributů a znaků, jež skutek/událost tvoří. To zahrnuje popis podstaty jednání a atributů, jako je zavinění pachatele. Kupříkladu znaky skutku/události u klasifikační kategorie „*omezení osobní svobody, únos či zavlčení*“ jsou „*odnětí osoby z opatrování či omezení její svobody pohybu proti její vůli nebo proti vůli jejího zákonného zástupce*“. V pravém slova smyslu jsou to znaky skutku/události, jež nejpřesněji reprezentují různé klasifikační kategorie, zatímco zkrácené názvy kategorií zjednodušují jejich používání a odkazování na ně. Každý skutek či událost, které obsahují příslušné znaky, mohou být důvodně kódovány do dané kategorie.

Znaky skutku/události představují první pokus o zachycení podstaty každého skutku/události a bude zapotřebí jejich dalšího vývoje a precizování za účelem vytvoření úplného systému mezinárodní klasifikace trestných činů.

Právní podmnožiny

I když rámec vychází z přístupu založeného na událostech, jedním z možných způsobů využití úplné mezinárodní klasifikace trestných činů (rozvedených dále v Části V) by mohlo být kódování trestných činů již evidovaných policií či institucemi trestní justice do mezinárodního systému.

Jestliže byly evidované trestné činy popsány policií či státním zástupcem podle vnitrostátního systému, založeného primárně na trestním zákoně, je třeba poskytnout směrnici pro „překlad“ takových záznamů do mezinárodního systému, založeného na událostech.

„Právní podmnožiny“ v rámci jsou navrženy právě pro tento účel. Pro každou kategorii rámce vyjmenovávají „právní podmnožiny“ typické trestné činy podle trestního zákona, jež *mohou* spadat do příslušné rámcové kategorie. Rámec kupříkladu uvádí, že trestné činy těžkého ublížení na těle, způsobení vážné újmy na zdraví, ublížení na zdraví, travičství, zmrzačení ženských pohlavních orgánů a týrání dítěte, mohou být kódovány jako 2.1.1 „závažné napadení“. Samozřejmě, zda tomu tak v praxi bude, závisí na tom, jestli definice každého z uvedených trestných činů ve vnitrostátním právu obsahuje znaky skutku/události pro závažné napadení, jak jsou uvedeny v rámci. Nicméně „právní podmnožiny“ mají poskytovat širší vodítko ohledně typu trestných činů podle trestního zákona, jež mohou spadat do dané kategorie, založené na událostech. Právní podmnožiny nemají být vyčerpávajícím výčtem a budou vyžadovat důkladné přezkoumání z hlediska různých národních právních řádů, aby byly použitelné pro úplnou mezinárodní klasifikaci trestných činů.

Je zajímavé, že sestavení seznamu druhů trestných činů z různých zemí, jež by mohly být *zařazeny* do kategorií mezinárodní klasifikace trestných činů (anebo z nich vyřazeny), bylo v podkladovém materiálu Sekretariátu OSN shledáno konstruktivním přístupem již v roce 1957.⁶⁴ Později postup zařazování/vyřazování podle materiálu z roku 1957 převzaly mezinárodní soubory kriminálních statistik, jako je Evropský statistický přehled kriminality a trestní justice. Dotazník Evropského přehledu kupříkladu specificky požaduje, aby respondenti u každé kategorie trestných činů, pro kterou jsou vyžadována data, uvedli, zda v ní jsou určité znaky zahrnuty či nikoliv.⁶⁵ Právní podmnožiny, navrhované v této zprávě, představují výchozí bod pro „překlad“ národních statistik do mezinárodní klasifikace, založené na událostech. Ze zkušeností s Evropským přehledem a jinými mezinárodními soubory dat je nicméně zřejmé, že vytvoření úplné mezinárodní klasifikace by vyžadovalo další mechanismy pro jednoznačnou identifikaci rozsahu, v němž navrhované právní podmnožiny odpovídají či se odchyľují od klasifikačních znaků skutku/události.

A konečně, právní podmnožiny představují také možný základ pro vývoj dalších úrovní (4, 5, 6...) rámce. Zejména některé kategorie na úrovni 2 (jako „činy proti regulačním

⁶⁴ United Nations, Social Defence Section, Bureau of Social Affairs. Criminal statistics: Standard Classification of Offences. Working Paper prepared by the Secretariat. July 1957. Podkladový materiál vyjmenovával trestné činy podle vnitrostátních trestních zákonů, které byly navrženy k zařazení do, či vyřazení z mezinárodních klasifikačních kategorií vražda, napadení s přitěžujícími okolnostmi, loupež a vloupání, a to pro téměř 50 zemí.

⁶⁵ WODC. European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics -2010. Fourth edition.

předpisům“) jsou velmi široké a budou vyžadovat rozčlenění podle právních podmnožin (jako jsou trestné činy související se sázkami a hrami, trestné činy korporací či obchodních společností, a trestné činy celní, daňové a poplatkové, atd.) za účelem poskytnutí jasné klasifikační struktury a popisu v těchto oblastech skutků/událostí.

Navrhovaný rámec systému mezinárodní klasifikace trestných činů⁶⁶

	Popisné značky	Značky obětí	Značky pachatele
At – Pokus	In – Podněcování k	MV – Oběť muž	MP – Pachatel muž
Th – Hrozící	Ac – Spolupachatel / účastník	FV – Oběť žena	FP – Pachatel žena
AA – Návod či pomoc	Ag – S přitěžujícími okolnostmi	ChV – Oběť dítě	ChP – Pachatel dítě
CF – S pomocí počítače	Fi – Se střelnou zbraní		IPP – Pachatel intimní partner
CP – Spolčení či příprava	Lo – Místo činu		OC – Pachatel součástí organizované zločinecké skupiny

Úroveň 1	Úroveň 2	Úroveň 3	Znaky skutku / události	Právní podmnožiny
1 Činy vedoucí ke smrti	1.1 Vražda / úmyslné zabití		Smrt osoby	Vražda; Úkladná vražda; Vražda rodičů; Závažné napadení vedoucí ke smrti
	1.1.1 Vražda novorozence		Smrt dítěte do 1 roku věku	Vražda novorozence
	1.2 Neúmyslné zabití		Smrt osoby	Snížené sebeovládání či zmenšená přičetnost; Zabití v afektu/zabití v afektu nikoliv z nedbalosti; Překročení mezi nutné obrany; Protiprávní čin zabití; Trestný čin zabití z nedbalosti; Neúmyslné/nepřímé zabití; Ublížení na zdraví s následkem smrti bez úmyslu způsobit těžkou újmu na zdraví; Zabití způsobené právnickou osobou; Nezabránění smrti/neposkytnutí pomoci vedoucí ke smrti; Usmrcení v důsledku neopatrného řízení motorového vozidla; Zabití v souvislosti s provozem motorového vozidla; Zabití z hrubé nedbalosti
			Pachatel jednal neopatrně, nezodpovědně, nedbale či riskantně	

⁶⁶ Zdá se to velmi komplikované, zejména s ohledem na možné využití národními resorty zabývajícími se kriminalitou. I tato možnost by měla být v materiálech o návrhu mezinárodní klasifikace trestných činů diskutována. (AM)

	1.3 Účast na sebevraždě/eutanázii		Smrt osoby	Pachatel způsobil smrt osoby, která si přála zemřít, nebo které zamýšlel ulevit od nepřekonatelného utrpení, anebo k takové smrti pomáhal či přispěl	Účast na sebevraždě; Dobrovolná eutanázie; Nevědomá eutanázie; Nedobrovolná eutanázie
2 Činy způsobující újmu osobě	2.1 Napadení		Nežádoucí tělesný kontakt (nebo obavy ze způsobení újmy)	Pachatel měl v úmyslu způsobit zranění či tělesnou újmu jiné osobě bez sexuálního či opatřovacího motivu	
		2.1.1 Závažné napadení	Těžká újma na zdraví	Pachatel měl v úmyslu způsobit zranění či tělesnou újmu jiné osobě bez sexuálního či opatřovacího motivu	Těžké ublížení na těle; Způsobení vážné újmy na zdraví; Ublížení na zdraví; Travičství; Týrání dítěte; Týrání osoby žijící ve společném obydlí
		2.1.2 Lehké napadení	Žádná či lehká újma na zdraví	Pachatel měl v úmyslu způsobit zranění či tělesnou újmu jiné osobě bez sexuálního či opatřovacího motivu	Lehké ublížení na zdraví; Vyvolání obav z bezprostřední újmy
	2.2 Omezení osobní svobody, únos a zavlčení		Odnětí osoby z opatřování či omezení její svobody pohybu	Proti vůli dané osoby nebo jejího zákonného zástupce	Braní rukojmí při loupeži/obležení; Neoprávněné uvěznění; Únos letadla, plavidla nebo jiného prostředku veřejné dopravy (nedosahující úrovně skutku spojeného s terorismem); Únos zákonným zástupcem v rámci sporu o péči o dítě
		2.2.1 Únos pro získání výkupného/prospěchu	Odnětí osoby z opatřování či omezení její svobody pohybu, a to proti vůli dané osoby nebo jejího zákonného zástupce	Za účelem požadování nezákonné odměny nebo jiného ekonomického či materiálního prospěchu za její propuštění, nebo za účelem donucení jiné osoby něco vykonat nebo se něčeho zdržet (s výjimkou sporů o péči o dítě)	„Zřejmý únos“ („ <i>express kidnapping</i> “); Únos dítěte

	2.3 Otrockví a vykořisťování		Odnětí osoby z opatrování či omezení její svobody pohybu, a to proti vůli dané osoby nebo jejího zákonného zástupce	Za účelem vykořisťování k získání finančního či jiného prospěchu	Otrockví; Dlužní otroctví; Práce či služba jako úhrada dluhu
	2.3.1 Obchodování s lidmi		Najímání, doprava, transfery, ukryvání nebo přijímání osob pomocí hrozby nebo s použitím síly, nátlaku, únosu, lsti, podvodu, zneužití moci nebo stavu zranitelnosti, anebo poskytnutím úplaty nebo prospěchu k získání souhlasu osoby, ovládající oběť	Za účelem vykořisťování, sexuálního vykořisťování, nucené práce, otroctví či podobných praktik, nebo odstranění orgánů	Obchodování s lidmi přes hranice do země či ze země za účelem vykořisťování; Obchodování s lidmi za účelem vykořisťování v rámci jedné země
2.4 Nebezpečné / nedbalostní činy			Újma na zdraví či ohrožení zdraví	Pachatel jednal neopatrně, nezodpovědně, nedbale či riskantně	Ublížení na zdraví z nedbalosti; Zanedbání péče o svěřenou osobu; Zanedbání péče o dítě; Opuštění dítěte; Neopatrné přecházení vozovky a další trestné činy chodce v dopravě; Hrubá nedbalost při zdravotnickém výkonu; Ohrožování zdraví závadnými potravinami nebo léčivy
	2.4.1 Nebezpečné / neopatrné řízení motorových vozidel / řízení motorových vozidel pod vlivem návykové látky		Újma na zdraví či ohrožení zdraví	Pachatel jednal neopatrně, nezodpovědně, nedbale či riskantně při řízení motorového vozidla	Nebezpečné či neopatrné řízení nebo provoz motorového vozidla; Řízení nebo provoz motorového vozidla pod vlivem alkoholu nebo drog
2.5 Obtěžování / nebezpečné pronásledování			Nežádoucí sledování, pozorování, komunikace obtěžující osobu		Vyvolání obav či úzkosti; Vyhružné telefonáty; Obtěžování v soukromí; Narušování soukromí; Nebezpečné pronásledování
2.6 Vydírání			Vynucování určitého jednání	Pomocí zastrasování nebo pohrůžky tělesné újmou nebo násilí nebo újmou na pověsti	Vydírání; Násilné vynucování

	2.7 Urážka na cti		Zveřejnění (ústně či jinak) nepravdivé skutečnosti	Poškozující pověst	Pomluva; Nactiuthání; Urážka; Křivé obvinění
3 Sexuálně motivované protiprávní činy	3.1 Znásilnění		Pohlavní styk	Bez souhlasu, se souhlasem vyvolaným zastrášením či lstí, anebo je-li oběť neschopna souhlasu z důvodu skutkového či právního	Znásilnění; Pohlavní styk pomocí lstí; Nucené manželství
	3.2 Sexuální napadení		Tělesný kontakt nebo obtěžování sexuální povahy	Bez souhlasu, se souhlasem vyvolaným zastrášením či lstí, anebo je-li oběť neschopna souhlasu z důvodu skutkového či právního	
	3.2.1 Tělesné sexuální napadení		Tělesný kontakt sexuální povahy, aniž by došlo k pohlavnímu styku	Bez souhlasu, se souhlasem vyvolaným zastrášením či lstí, anebo je-li oběť neschopna souhlasu z důvodu skutkového či právního	Sexuální napadení dítěte; Pohlavní zneužití dítěte pro účely výroby dětské pornografie; Pohlavní zneužití osoby neschopné souhlasu / odporu; Zmrzačení ženských pohlavních orgánů; Sexuální obtěžování (zahrnující tělesný kontakt)
	3.2.2 Sexuální napadení netělesné povahy		Sexuálně motivované sledování, pozorování, komunikace obtěžující osobu	Bez souhlasu, se souhlasem vyvolaným zastrášením či lstí, anebo je-li oběť neschopna souhlasu z důvodu skutkového či právního	Sexuální obtěžování (nezahrnující tělesný kontakt); Sexuální slídění; Veřejné odhalování pohlavních orgánů

4 Činy proti majetku zahrnující násilí vůči osobě	3.3 Sexuální vykořisťování dětí		Sexuálně motivované vykořisťování dítěte	Aniž by došlo k sexuálnímu napadení či znásilnění dítěte	Získání, zjednání, podporování nebo ovládnutí dítěte za účelem prostituce / pornografie; Produkce, výroba, distribuce, šíření, zveřejňování, přenos, vystavování, prodej dětské pornografie; Nucení dítěte Přechovávání dětské pornografie; Nucení dítěte přihlížet pohlavnímu styku nebo sledovat pornografii; Sexuálně motivované zláskání (<i>grooming</i>) dítěte; Hrubá neslušnost vůči dítěti; Výroba neslušných vyobrazení dítěte; Poskytování úplaty dítěti za sexuální služby
4 Činy proti majetku zahrnující násilí vůči osobě	4.1 Loupež		Zmocnění se věci jiné osoby s úmyslem ji trvale zbavit možnosti tuto věc držet, kontrolovat, přechovávat či ji mít pod dohledem	S užitím a/nebo pod pohrůžkou užití bezprostřední síly nebo násilí	
	4.1.1 Loupež věci určené k podnikání		Zmocnění se věci určené k podnikání, patřící jiné osobě, s úmyslem ji trvale zbavit možnosti tuto věc držet, kontrolovat, přechovávat či ji mít pod dohledem	S užitím a/nebo pod pohrůžkou užití bezprostřední síly nebo násilí	Loupež v podnicích či institucích; Bankovní loupež; Loupež na poštovní pobočce; Loupež na čerpací stanici; Loupež převážené hotovosti či zboží
	4.1.2 Loupež věci v osobním vlastnictví		Zmocnění se věci v osobním vlastnictví jiné osoby s úmyslem ji trvale zbavit možnosti tuto věc držet, kontrolovat, přechovávat či ji mít pod dohledem	S užitím a/nebo pod pohrůžkou užití bezprostřední síly nebo násilí	Násilí nebo pohrůžka násilí použité ke krádeži během vloupání do obydlí; Pouliční loupež; Loupež automobilu (nezahrnující únos); Napadení řidiče s úmyslem dopustit se loupeže
5 Činy výlučně proti majetku	5.1 Vloupání	5.1.1 Vloupání do prostor určených k podnikání	Neoprávněné vniknutí do budovy, s použitím síly či nikoliv	V úmyslu spáchat trestný čin	Narušení a vniknutí do podnikatelských prostor; Vládnutí se a vykradení; Úmyslné nezákonné vniknutí; Narušení, vniknutí a krádež (prostory k podnikání)

		5.1.2 Vloupání do obytných / soukromých prostor	Neoprávněné vniknutí do obytné budovy, s použitím síly či nikoliv	V úmyslu spáchat trestný čin	Narušení a vniknutí do obytných prostor; Vloupání do obydlí; Úmyslné nezákonné vniknutí; Narušení, vniknutí a krádež (obytné prostory) / krádež vloupáním do obydlí; Vloupání do kůlny / garáže spojené dveřmi s obydlím; Vloupání s využitím odvedení pozornosti / lsti
5.2 Krádež			Zmocnění se nebo získání věci jiné osoby s úmyslem si ji trvale či dočasně přisvojit	Bez použití síly vůči osobě, pohrůžky silou či násilím, donucení či lsti	Krádež v obchodě; Krádež z prostor určených k prodeji / obchodu; Krádež / neoprávněné zmocnění se jízdního kola; Krádež dobytka; Krádež hotovosti z automatu či parkovacího přístroje; Krádež v místě oprávněného pobytu, aniž by došlo k loupeži či vloupání; Krádež předmětu duševního vlastnictví; Rozkrádání; Krádež z garáže, kůlny či uzamčeného prostoru nespojených dveřmi s obydlím; Zatajení ztracených peněz či věcí, jež by bylo možno vrátit; Krádež elektrické energie; Krádež telefonních impulzů
		5.2.1 Krádež motorového vozidla	Zmocnění se nebo získání motorového vozidla jiné osoby s úmyslem si je trvale či dočasně přisvojit	Bez použití síly vůči osobě, pohrůžky silou či násilím, donucení či lsti	Neoprávněné užívání / zmocnění se motorového vozidla; Krádež motorového vozidla; Krádež letadla či plavidla
		5.2.2 Krádež z motorového vozidla	Zmocnění se nebo získání věci z motorového vozidla jiné osoby s úmyslem si ji trvale či dočasně přisvojit	Bez použití síly vůči osobě, pohrůžky silou či násilím, donucení či lsti	Krádež z motorového vozidla (aniž by došlo k loupeži vozidla), včetně krádeže součástek
		5.2.3 Krádež vůči osobě	Zmocnění se nebo získání věci jiné osoby, jež není motorovým vozidlem, s úmyslem si ji trvale či dočasně přisvojit	Bez použití síly vůči osobě, pohrůžky silou či násilím, donucení či lsti	Krádež vůči osobě (bez použití síly, pohrůžky, násilí, donucení či lsti); Kapesní krádež či krádež zavazadla, aniž by se jednalo o loupež

	5.3 Poškození věci		Úmyslné zničení, poškození či zohyzdění veřejného či soukromého majetku		Žhářství; Poškození věci ohněm či výbuchem; Trestné poškození věci, včetně obydlí či vozidla; Sprejství; Vandalismus; Sabotáž (aniž by se jednalo o nebezpečný či nedbalostní čin)
6 Činy týkající se nelegálních drog či jiných látek	6.1 Nakládání pro vlastní potřebu		Přechovávání či užívání nelegálních drog, psychotropních látek či prekursorů	Pro účely osobní konzumace	Přechovávání drog
	6.2 Nakládání pro jiného		Pěstování, produkce, výroba, extrahování, příprava, nabízení za účelem prodeje, rozšiřování, nákup, prodej, dodávání, zprostředkování, přeprava, tranzitní přeprava, doprava, dovoz, vývoz a přechovávání nelegálních drog, psychotropních látek či prekursorů	Nikoliv pouze pro účely osobní konzumace	Obchod s drogami
7 Činy motivované finančním / osobním prospěchem	7.1 Podvod		Získání finančních prostředků či jiného prospěchu, nebo vyhnutí se odpovědnosti	Lstí nebo nepoctivým jednáním	Útěk bez zaplacení; Jízda načerno; Nezaplacení služeb; Podvodné nedodání spotřebního zboží nebo získání zboží podvodem; Nepoctivé užití elektrické energie či vybavení; Zkreslování účetnictví; Zneužívání informací v obchodním styku; Podvod týkající se majetkových podílů a investic; Podvod v oblasti sociálních dávek, daní a pojištění; Užívání padělaného zboží / přechovávání věci určené k podvodu či nepoctivému jednání; Provozování podnikání či povolání bez příslušného oprávnění / registrace; Zneužití funkce / protekcionismu; Krádež identity; Podvodné předstírání manželství

		7.1.1 Podvod v oblasti finančních služeb pro spotřebitele	Získání finančních prostředků či jiného prospěchu podvodným či nepoctivým jednáním	S využitím spotřebitelských finančních produktů, jako jsou bankovní účty, platební karty, šeky, zákaznické karty a internetové bankovníctví	Podvod s využitím šeků / platebních karet; Podvod s využitím internetového bankovníctví
	7.2. Padělatelství		Zhotovení, výroba, distribuce nebo přechovávání padělané věci či dokumentu		Trestné činy padělaní dokumentů; Trestné činy padělaní výrobků (jako tašky, boty a přípravky na předpis); Přechovávání věci určené k výrobě padělaného zboží či dokumentu
	7.2.1 Padělaní platebních prostředků		Zhotovení, výroba, distribuce nebo přechovávání padělaného platebního prostředku		Trestné činy padělaní platebních prostředků s výjimkou peněz; Padělaní mincí či bankovek; Přechovávání věci určené k výrobě padělaných platebních prostředků
	7.3 Úplatkářství		Příslib / nabídka / poskytnutí nebo požadování / přijetí neoprávněné výhody	Aby osoba něco vykonala nebo se něčeho zdržela	Podplácení a přijetí úplatku veřejných činitelů; Úplatkářství ve veřejném sektoru
	7.4 Nepoctivé nabytí majetku		Nepoctivé nabytí finančních prostředků nebo věci	Jež se dostaly do držení pachatele bez použití lsti nebo zmocnění se bez souhlasu	Zpronevěra; Defraudace; Nezákonné obohacení
	7.5 Činy týkající se výnosů z trestné činnosti		Přijetí či zpracování věci, nebo nakládání s věcí	Získané přímo či nepřímo trestným činem nebo z něj pocházející	Přechovávání kradené věci či finančních prostředků
	7.5.1 Praní peněz		Přeměna, převod, ukrytí nebo zatajení výnosů z trestné činnosti	S vědomím nezákonného původu majetku	
8 Činy proti veřejnému pořádku či orgánu	8.1 Činy proti pravidlům chování na veřejnosti		Jednání v rozporu s přijímaným veřejným pořádkem		Opilství na veřejnosti a další trestné činy související s přechováváním / konzumací alkoholu; Výtržnictví; Výtržnost; Násilné rušení veřejného pořádku; Rvačka; Rvačka na veřejnosti; Narušování veřejného pořádku; Hrubé vyjadřování či chování; Potulka; Žebrota; Trestné činy týkající se odpadů; Výtržnické chování na veřejnosti; Trestné porušení pravidel chování; Vynucený vstup a zábor

			Čin sexuální povahy či se sexuální motivací	V rozporu s přijímaným veřejným pořádkem	Trestné činy související s prostitucí; Neslušnost na veřejnosti; Sexuální chování na veřejnosti; Nezákonný pohlavní styk; Trestné činy související s incestem či sexuálním chováním v rodině; Dobrovolné sexuální chování mezi osobami téhož pohlaví; Sex se zvířetem či mrtvolou; Mnohoženství
8.2 Činy proti pravidlům sexuálního chování na veřejnosti			Zveřejnění, vyjádření, výroba, přechovávání, distribuce či zobrazování zakázaných či kontrolovaných názorů či materiálů	S výjimkou dětské pornografie	Podpora etnické, rasové či náboženské nesnášenlivosti; Obscenní materiály (s výjimkou dětské pornografie); Politické názory či materiály; Schvalování násilí
8.3 Činy proti regulaci v oblasti svobody projevu			Zveřejnění, vyjádření, výroba, přechovávání, distribuce či zobrazování	Zakázaného či kontrolovaného náboženského přesvědčení / názorů	Rouhačství
8.4 Činy týkající se zbraní a výbušnin			Přechovávání, užití, výroba, dovoz/vývoz, nabytí, prodej, dodání, doprava či převod střelných zbraní, jejich součástí a dílů, střeliva, jiných zbraní či výbušnin	Který není jiným protiprávním činem nedbalostní / ohrožovací povahy	Přechovávání střelné zbraně; Přechovávání zbraně; Přechovávání výbušnin; Přechovávání věcí ohrožujících život; Výroba a obchod se střelnými zbraněmi, součástkami, díly a střelivem; Padělání, vymazání, odstranění či změna značek na střelné zbraně; Obchod se střelnými zbraněmi; Zhotovení či výroba výbušnin
8.5 Činy proti životnímu prostředí, veřejnému zdraví a bezpečnosti			Čin způsobilý přivodit újmu životnímu prostředí nebo zdraví či bezpečnosti lidí	Který není jiným protiprávním činem nedbalostní / ohrožovací povahy	Znečištění / trestné činy proti životnímu prostředí; Trestné činy proti chráněným druhům; Trestné činy související s nebezpečným, jaderným a chemickým materiálem
			Čin způsobilý přivodit újmu životnímu prostředí		

		8.5.2 Činy proti veřejnému zdraví a bezpečnosti	Čin způsobilý přivodit újmu zdraví či bezpečnosti lidí	Který není jiným protiprávním činem nebalostní / ohrožovací povahy	Trestné činy týkající se alkoholu a tabákových výrobků (které nejsou trestnými činy proti pravidlům chování na veřejnosti); Trestné činy související s výstavbou / bydlením, včetně nezákonného vyklizení; Trestné činy proti bezpečnosti a ochraně zdraví při práci; Trestné činy související s řídicími průkazy, registrací motorových vozidel či technickou kontrolou; Trestné činy proti bezpečnosti veřejné dopravy; Neoprávněné přerušování těhotenství a zatajení úmrtí novorozence; Trestné činy proti veřejnému zdraví / šíření nakažlivé choroby; Nedbalý zdravotnický výkon, nedosahující hrubé nedbalosti; Trestné činy týkající se léčiv
		8.6 Činy proti regulačním předpisům	Činy spočívající v jednání, jež je regulováno či zakázáno z morálních či etických důvodů	Který není trestným činem podvodu nebo jiným protiprávním činem nebalostní / ohrožovací povahy	Trestné činy v oblasti her a sázek; Trestné činy související s předměty kulturní a umělecké hodnoty (které nejsou krádeží či poškozováním věcí); Trestné činy korporací či obchodních společností včetně trestných činů v oblasti hospodářské soutěže a úpadku; Trestné činy v oblasti obchodu, obchodních názvů či dovozu/vývozu; Trestné činy v oblasti investic či cenných papírů (které nejsou podvodem); Trestné činy celní, daňové a poplatkové; Trestné činy v oblasti zaměstnanosti; Zneužití osobních údajů; Trestné činy proti duševnímu vlastnictví (které nejsou podvodem); Trestné činy související s vlastnictvím zvířat či péčí o ně; Trestné činy v oblasti veřejné správy
		8.7 Činy proti informačním systémům	Neoprávněný přístup, odposlech, zasahování či zneužívání počítačových dat či počítačových systémů	S výjimkou trestných činů, které jsou podvodem, krádeží či sexuálním vykořisťováním dětí	Neoprávněný přístup do počítačového systému; Neoprávněný zásah do počítačových dat; Poškození, vymazání, změna, potlačování počítačových dat; Narušování provozu počítačového systému; Výroba, prodej, opatření, dovoz či distribuce nástrojů určených k zásahům do počítačových systémů

	8.8 Činy týkající se přistěhovalectví a migrace		Čin související se vstupem do země či opuštění země, práva pobytu či pohybu na území státu		Převaděčství; Neoprávněný vstup / nezákonné překročení hranice; Ukryvání běženců; Vízové trestné činy, které nejsou krádeží, podvodem či padělatelstvím
	8.9 Činy proti systému justice		Čin proti fungování systému prosazování práva nebo systému justice		Odpor při zatýkání / útok na policistu; Porušení podmínek peněžité záruky; Maření výkonu spravedlnosti; Křivá výpověď; Útěk z vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody; Porušení soudního příkazu; Porušení povinnosti dostavit se k výkonu funkce porotce; Pohrdání soudem / urážka soudu; Trestné činy proti vězeňskému řádu; Křivé obvinění / výroba důkazů
	8.10 Činy proti státu		Čin směřující proti integritě státu		Vlastizrada; Vyzvědačství; Vyzrazení utajovaných skutečností; Útok na panovníka; Urážka státu, národa či státních symbolů; Trestné činy proti bezpečnosti nebo fungování státu; Vojenské trestné činy / trestné činy proti vojenské službě
9 Činy spojené s terorismem nebo organizovaným zločinem	9.1 Terorismus		Činy, včetně podpůrných činů, vedené úmyslem či záměrem vyvolat stav ohrožení ve veřejnosti, u skupiny osob či u konkrétních osob		Spáchání teroristického činu; Účast / členství v teroristické skupině; Najímání / výcvik pro teroristické účely; Financování terorismu; Podněcování k terorismu
	9.2 Organizovaný zločin		Účast na činnosti organizované zločinecké skupiny		Účast na organizované zločinecké skupině (pouze). Poznámka: jiné činy zahrnující organizovaný zločin mají být klasifikovány jako příslušný jiný čin a označeny horizontální značkou OC.

10 Činy podléhající univerzální jurisdikci	10.1 Mučení		Čin, jímž je osobě úmyslně působena silná bolest nebo tělesné či duševní utrpení s cílem získat od ní nebo od třetí osoby informace nebo přiznání, potrestat ji, zastrážit ji nebo přinutit ji k něčemu, nebo z jakéhokoli jiného důvodu založeného na diskriminaci jakéhokoli druhu	Když taková bolest nebo utrpení jsou působeny veřejným činitelem nebo jinou osobou jednající z úředního pověření, nebo z jejich podnětu či s jejich výslovným nebo tichým souhlasem	
	10.2 Píráctví		Násilí, zadržování, loupež či plení, spáchané k soukromým účelům posádkou nebo cestujícími soukromého plavidla nebo soukromého letadla	Namiřené na volném moři proti jinému plavidlu, letadlu nebo proti osobám či majetku na jejich palubě	
	10.3 Válečné zločiny, genocidium, zločiny proti lidskosti		Činy proti mezinárodnímu trestnímu právu, vyjádřenému v Římském statutu		Válečné zločiny podle mezinárodního práva ochrany lidských práv; Genocidium; Zločiny proti lidskosti; Plení při ozbrojeném konfliktu

IV Případové studie klasifikace

Rámec, prezentovaný v této zprávě, ukazuje, že soubor principů „úplnosti“, „struktury“, „vzájemné výlučnosti“, „popisu“ (rozdělený na předmět, závažnost, zavinění pachatele, způsob provedení, vývojové stadium, míru součinnosti jiných osob, pohlaví a věk, a politickou významnost) a „postupného zavádění“, je vhodným základem pro vývoj mezinárodní klasifikace trestných činů. V modelu rámce poskytuje aplikace principů systematický základ pro vertikální i horizontální klasifikaci trestných skutků či událostí. V souladu s úkoly Pracovní skupiny se předpokládá, že vývoj systému mezinárodní klasifikace trestných činů, založeného na těchto principech, by mohl vést k větší konzistentnosti a mezinárodní srovnatelnosti kriminálních statistik.

Kromě úkolu vypracovat soubor principů bylo však Pracovní skupině uloženo též provést „*případovou studii definování a klasifikace vybraných trestných činů*“.

Tato část zprávy prezentuje dvě případové studie, přičemž vychází z identifikovaných principů a modelu rámce. První studie představuje pokus o další rozvoj mezinárodní klasifikace skutků/událostí, vedoucích ke smrti (zabití). Druhá se zabývá kompatibilitou vnitrostátní klasifikace vloupání v jedné zemi (Spojené státy americké) s principy a rámcem, prezentovanými v této zprávě. Jedním z účelů případových studií je posouzení validity principů a rámce jak s ohledem na jejich potenciál pro budoucí činnost, tak pokud jde o dobrou shodu s národními systémy.

Případová studie: klasifikace skutků vedoucích ke smrti

Aplikace výše uvedených principů, zejména popisného atributu „závažnosti“, vede k závěru, že „činy vedoucí ke smrti“ by měly být v rámci mezinárodní klasifikace trestných činů zařazeny do nejvyšší kategorie. **Prezentovaný model rámce rovněž navrhuje základní rozlišení mezi *úmyslným* zabitím (neboli vraždou) a *neúmyslným* zabitím, a to na základě popisného atributu pachatelova zavinění.** Rámec též uvádí zvlášť skutek účasti na sebevraždě či eutanázii na Úrovní 2 a vraždu novorozence (usmrcení dítěte do 1 roku věku v úmyslu způsobit smrt či těžkou újmu na zdraví) na Úrovní 3, a to na základě atributu politické významnosti. A konečně, model rámce také dále naznačuje možné právní podmnožiny úmyslného či neúmyslného zabití. Patří mezi ně vražda a úkladná vražda u úmyslného zabití, a usmrcení v důsledku neopatrného řízení motorového vozidla, zabití z hrubé nedbalosti, zabití v afektu a ublížení na zdraví s následkem smrti bez úmyslu způsobit těžkou újmu na zdraví, u neúmyslného zabití.

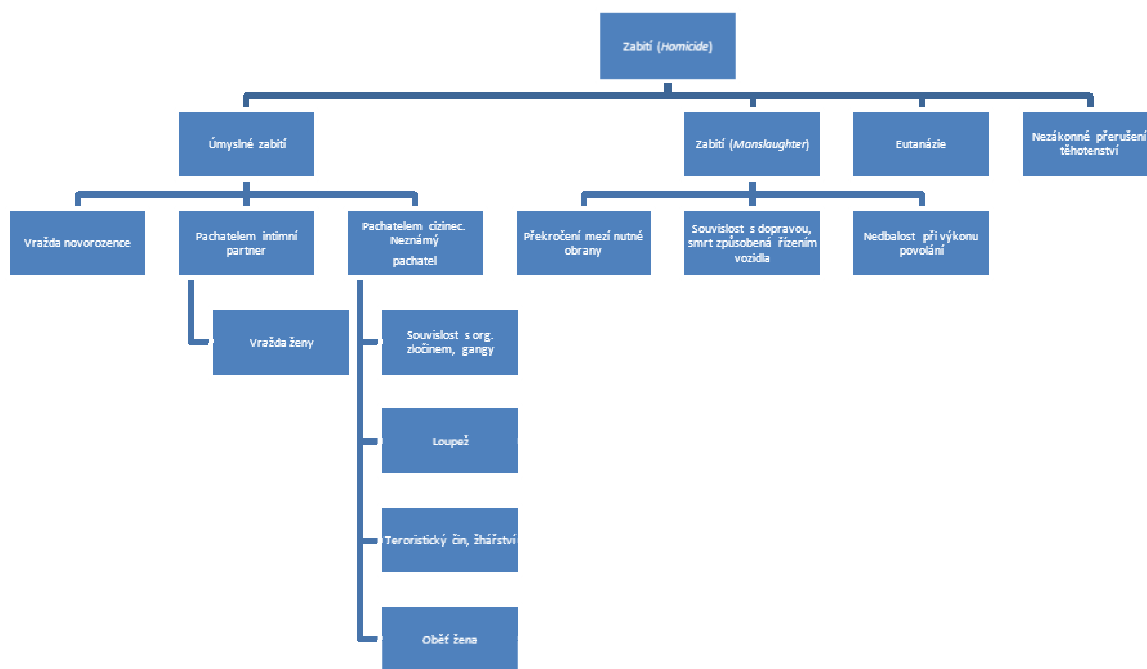
Je zjevné, že dokonce i relativně povrchní aplikace principů umožňuje zachytit řadu významných klasifikačních rozdílů u „činů vedoucích ke smrti“. Model rámce ovšem neposkytuje úplnou klasifikaci skutků vedoucích ke smrti. Model rámce v současnosti kupříkladu neumožňuje vzájemně výlučné zařazení každého „druhu“ skutku vedoucího ke smrti do jediné samostatné kategorie. Účelem prezentované případové studie v této části zprávy je dále rozpracovat členění základního modelu rámce směrem k úplnější klasifikaci „činů vedoucích ke smrti“.

Pracovní skupina zahájila případovou studii posouzením přístupů ke klasifikaci skutků vedoucích ke smrti, obsažených ve 23 vnitrostátních a jedné regionální klasifikaci

(EULOCKS), jež měla Pracovní skupina k dispozici díky přípravnému výzkumu. Nejprve Pracovní skupina zaznamenala, že vnitrostátní klasifikace se primárně věnují skutkům vedoucím ke smrti, regulovaným základním *civilním trestním* právem. Proto třebaže některé vnitrostátní klasifikace zahrnují též skutky vedoucí ke smrti v prostředí válečného konfliktu, jsou takové skutky klasifikovány odděleně od skutku „zabití“. Rámec prezentovaný v této zprávě nezahrnuje kategorii skutků/událostí, spadajících do vojenského práva. Obsahuje nicméně (na druhé úrovni) kategorii „válečné zločiny, zločiny proti lidskosti a genocidium“. Je samozřejmě možné, že v praxi některé skutky vedoucí ke smrti mohou mít atributy, které je zařadí do uvedených kategorií. Pro účely této případové studie se nicméně použití klasifikace omezuje na skutky, k nimž došlo mimo prostředí ozbrojeného konfliktu či války.

Pracovní skupina prozkoumala dostupné vnitrostátní přístupy ke klasifikaci skutků vedoucích ke smrti z hlediska principů a modelu rámce, prezentovaných v této zprávě. Níže uvedený obrázek shrnuje členění, jež se ve vnitrostátních klasifikacích obvykle vyskytují. Obrázek nepředstavuje klasifikaci *per se*, spíše slouží k naznačení vztahů mezi obvyklými kategoriemi, používanými v národních klasifikacích.

Obvyklé klasifikační kategorie skutků vedoucích ke smrti⁶⁷

Obvyklé kategorie, uvedené výše, vyžadují před zařazením do klasifikace založené na událostech, prezentované v této zprávě, určitou další analýzu. Tak jako může být v různých prostředích vedena různě hranice mezi smrtí v ozbrojeném konfliktu a zabitím, nemusejí být ani kategorie samotného zabití chápány stejně v různých národních systémech. Kupříkladu „nezákonné přerušeni těhotenství“ je v některých zemích chápáno jako „čin

⁶⁷ V ČR by to byla neobvyklá klasifikační kategorie. (AM)

vedoucí ke smrti“, zatímco v jiných je klasifikováno jinak. Podobně nepanuje jasná shoda o povaze skutku „vraždy ženy“ („*femicide*“), který bývá různě definován jako úmyslné usmrcení ženy (za jakýchkoli okolností), úmyslné usmrcení ženy současným či bývalým intimním partnerem, nebo „genderově motivované“ úmyslné usmrcení ženy. Tak jako úmrtí související s ozbrojenými konflikty mohou též skutky související s terorismem vedoucí ke smrti být za určitých okolností klasifikovány jako zabití, a v jiných případech klasifikovány samostatně jako „teroristické činy“.

Dokonce ani základní rozlišení mezi úmyslným a neúmyslným usmrcením nemusí být, pokud jde o mezinárodní srovnatelnost stávajících klasifikací, jednoznačné. „Úmyslné zavinění“ může vyžadovat přímý úmysl způsobit smrt, nebo jen úmysl způsobit těžkou újmu na zdraví. Pokud jde o „neúmyslné“ zabití („*non-intentional*“ *homicide*), může výraz „zabití“ („*manslaughter*“) popisovat neúmyslné usmrcení v důsledku neopatrnosti či nedbalosti. Může ovšem popisovat i *de facto* úmyslné usmrcení, nicméně za polehčujících okolností, jako jsou provokace či zmenšená přičetnost, v důsledku čehož je usmrcení z hlediska práva pokládáno za „neúmyslné“. To má zvláštní význam, vezmeme-li v úvahu potřebu, aby klasifikace byla použitelná na mezinárodní komparativní úrovni. **Kupříkladu německý výraz „Totschlag“ se často překládá jako „zabití“, přičemž – přinejmenším podle německého trestního zákona – příslušné ustanovení obsahuje pojmové znaky vraždy.⁶⁸ Případy pokusu a ohrožení zabitím též mohou představovat problém pro mezinárodní srovnávání kriminálních statistik, když je některé země započítávají mezi policií evidovaná úmyslná zabití a jiné nikoliv.⁶⁹**

Pro účely modelu rámce musejí být tyto nuance integrovány prostřednictvím znaků skutku/události, právních podmnožin a horizontálních značek, při zachování perspektivy založené na událostech. Atribut „zavinění“ v rámci principu popisu kupříkladu naznačuje, že hlavní rozdíl v „podstatě“ skutku je v tom, **zda měl pachatel v úmyslu⁷⁰ „skutečně způsobit újmu“** oběti, nebo zda k újmě, jež vedla až ke smrti, došlo spíše za polehčujících okolností či v důsledku nezodpovědnosti, neopatrnosti či nedbalosti. Kategorie „Úmyslné zabití“ na Úrovni 2 mezinárodní klasifikace skutků vedoucích ke smrti tak může obsahovat znaky skutku/události „pachatel měl v úmyslu způsobit smrt či těžkou újmu na zdraví“. Naproti tomu, pokud pachatel měl v úmyslu spáchat protiprávní čin, který obvykle způsobí určitou újmu oběti, ovšem smrt ani těžká újma na zdraví nebyly ani zamýšlené ani předvídatelné, pak by taková událost měla být klasifikována jako „neúmyslné zabití“. Níže uvedená tabulka obsahuje návrh, který by měl být úplnou klasifikací skutků vedoucích ke smrti (zabití), nesouvisejících s ozbrojeným konfliktem.

⁶⁸ Paragraf 212 německého *Strafgesetzbuch* (StGB) je v němčině nazván „Totschlag“ a v anglickém překladu německého trestního zákona, vydaného německým ministerstvem spravedlnosti, přeložen profesorem Dr. Michaellem Bohlanderem jako „Vraždy“ („*Murder*“).

⁶⁹ V ČR jsou mezi evidované vraždy započítávány mimo dokonané vraždy též vraždy ve stadiu přípravy a pokusy o vraždu. Přípravy představují 3-7 skutků ročně, pokusy (nedokonané vraždy) zhruba třetinu ze všech evidovaných vražd. (AM)

⁷⁰ Možné uvádět jen u trestných činů tzv. objasněných, tj. se známým pachatelem. (AM)

Případová studie klasifikace skutků vedoucích ke smrti, zahrnující všechny obvykle se vyskytující právní kategorie skutků vedoucích ke smrti

Úroveň 1	Úroveň 2	Úroveň 3	Úroveň 4	Smrt osoby	Znaky skutku/události	Právní podmožiny	Horizontální značky
Činy vedoucí ke smrti (zabití)	1.1 Vražda / úmyslné zabití			Smrt osoby	Pachatel měl v úmyslu způsobit smrt či těžkou újmu na zdraví	Vražda; Ukladná vražda; Vražda rodičů; Napadení vedoucí ke smrti (pokud bylo úmyslem způsobit těžkou újmu)	At (Pokus) Th (Hrozící)
	1.1.1 Vražda novorozence			Smrt dítěte do 1 roku věku	Pachatel měl v úmyslu způsobit smrt či těžkou újmu na zdraví	Vražda novorozence	Fi (Se střelnou zbraní)
	1.1.2 Loupež / v souvislosti s krádeží			Smrt osoby	Pachatel měl v úmyslu způsobit smrt či těžkou újmu na zdraví před loupeží či krádeží, po ní nebo v jejím průběhu	Loupežná vražda	FV (Oběť žena (Vražda ženy)) MV (Oběť muž) ChV (Oběť dítě)
	1.2 Neúmyslné zabití			Smrt osoby	Pachatel jednal neopatrně, nezodpovědně, nedbale či riskantně	Zabití způsobené právnickou osobou; Nezabránění smrti/neposkytnutí pomoci vedoucí ke smrti	MP (Pachatel muž) FP (Pachatel žena) ChP (Pachatel dítě) IPP (Pachatel intimní partner) FP (Pachatel člen rodiny) Str (Pachatel cizí osoba)
		1.2.1 Zabití v afektu		Smrt osoby	Pachatel měl v úmyslu způsobit usmrcení osoby, avšak za polehčujících okolností	Snížené sebeovládání či zmenšená přičetnost; Zabití v afektu/zabití v afektu nikoliv z nedbalosti; Překročení mezi nutné obrany	LoR (Místo činu obydlí) LoB (Místo činu podnikatelské prostory) LoP (Místo činu veřejné prostory)
		1.2.2 Zabití z nedbalosti		Smrt osoby	Pachatel jednal neopatrně, nezodpovědně, nedbale či riskantně	Protiprávní čin zabití; Trestný čin zabití z nedbalosti; Neúmyslné/nepřímé zabití; Ublížení na zdraví s následkem smrti bez úmyslu způsobit těžkou újmu na zdraví	OC (Zapojení organizovaného zločinu) Ga (Zapojení gangu) Ter (Teroristický čin)
			1.2.2.1 Způsobení smrti neopatrným řízením motorového vozidla	Smrt osoby	Pachatel jednal neopatrně, nezodpovědně, nedbale či riskantně při řízení motorového vozidla	Usmrcení v důsledku neopatrného řízení motorového vozidla; Zabití v souvislosti s provozem motorového vozidla	
			1.2.2.2 Nedbalost při výkonu povolání	Smrt osoby	Pachatel jednal neopatrně, nezodpovědně, nedbale či riskantně při plnění úkolů vyplývajících z jeho povolání	Zabití z hrubé nedbalosti	
	1.3 Účast na sebevraždě / eutanázie			Smrt osoby	Pachatel způsobil smrt osobu, která si přála zemřít, nebo které zamýšlel ulevit od nepřekonatelného utrpení, anebo k takové smrti pomáhal či přispěl	Účast na sebevraždě; Dobrovolná eutanázie; Nevědomá eutanázie; Nedobrovolná eutanázie	

V zájmu maximální pružnosti návrh z případové studie pokrývá všechny obvykle se vyskytující kategorie zabití, s logickým rozlišením na základě relevantních principů, včetně atributů události a politické významnosti. K popisu případů zabití se zvláštními atributy jsou používány především horizontální značky, namísto zavádění dalších kategorií Úrovně 2, 3 nebo 4. Kupříkladu „vražda ženy“ (jež v případové studii znamená úmyslné usmrcení ženy) je klasifikována prostě s využitím horizontální značky „FV“ pro ženskou oběť, připojené ke každé události, evidované v kategorii 1.1 (úmyslné zabití). Další značky jako „IPP“ pro pachatele - (bývalého či současného) intimního partnera, „Fi“ pro použití střelné zbraně, a značky místa činu, jsou navrhovány pro účely dalších kontextuálních informací. *Kontext*, v němž k zabití dochází, je totiž důležitý pro rozvoj strategie prevence kriminality. Mezi typické kontexty podle kriminologické literatury patří zabití mezi intimními partnery či v rodině, zabití v souvislosti s organizovaným zločinem či gangy, a zabití při loupeži či krádeži. Ve výše uvedeném návrhu je zabití v souvislosti s loupeží či krádeží zařazeno na Úroveň 2 klasifikace, ovšem další kontexty (včetně zapojení intimního partnera, organizovaného zločinu či gangu) jsou kódovány pomocí horizontálních značek. Pro ilustraci – úmyslné usmrcení ženy v obydlí jejím mužským intimním partnerem by bylo klasifikováno jako „1.1.FV.MP.IPP.LoR“. Úmyslné usmrcení muže v prostorech určených k podnikání jiným mužem s využitím střelné zbraně v průběhu loupeže související s organizovaným zločinem by bylo klasifikováno jako „1.1.2.Fi.MV.MP.OC.LoB“.

Tak jako u ostatních trestných činů v rámci, prezentovaném v této zprávě, nabízí i případová studie k zabití horizontální značky „At“ pro stadium pokusu a „Th“ pro stadium ohrožení. Je však třeba uvést, že „pokus zabití“ je v systému mezinárodní klasifikace poněkud obtížný koncept. Ve výše uvedené případové studii zahrnují znaky skutku/události u zabití „*smrt osoby*“. Přidání značky „At“ k tomuto popisu z důvodu, že oběť je stále naživu, se zdá být poněkud v rozporu s povahou klasifikovaného skutku/události. A skutečně, z perspektivy založené na událostech lze o pokusu zabití tvrdit, že je více příbuzný se závažným napadením, ovšem s doplňujícím znakem úmyslu. V závislosti na vnitrostátním trestním právu a řízení může označení závažného napadení jako „pokus zabití“ ze strany vyšetřovatelů buď být právní konstrukcí nad určitou hranicí závažnosti újmy, nebo vyžadovat projev skutečného úmyslu usmrtit, jenž byl nějak zmařen. Neexistuje jednoduchá odpověď a alternativním řešením by mohlo být přiřazení značky „pokus zabití“ („AH“) k událostem, kódovaným do kategorie 2.1.1 (závažné napadení), namísto jejich klasifikace v kategorii 1.1 (úmyslné zabití). Pokud nedochází ke zdvojenému kódování událostí, jedná se spíše o otázku formální než věcnou. Nicméně správná klasifikace pojmu pokus zabití zdůrazňuje složitost vývoje systému, jenž je úplný, strukturovaný, vzájemně výlučný a schopný popsat všechny možné události.

Pokud jde o pravidla počítání u zabití, zkušenosti se sběrem dat na mezinárodní úrovni, jako v případě projektu Evropského přehledu a Průzkumu OSN o trendech kriminality a činnosti systémů trestní justice (*United Nations Survey of Crime Trends and Operations of Criminal Justice Systems*), ukazují, že různé země používají různé přístupy. **Některé vnitrostátní systémy vytvářejí statistiky, odpovídající počtu zabitých osob (počítání podle obětí), zatímco jiné produkují statistiky, odrážející jednotlivé „případy“ (počítání podle trestných činů).**⁷¹ V zásadě (jak je rozebráno výše) by systém horizontálních značek

⁷¹ V ČR u všech evidovaných trestných činů policie vyplňuje Formulář o trestném činu, u „objasněných“ trestných činů pak ještě Formulář o známém pachateli. Oba formuláře umožňují sběr mnoha informací o trestném činu, pachateli, oběti, způsobené škodě apod. Minimálně se jedná o všechny charakteristiky kriminálního činu a jeho pachatele jako sleduje UCR v USA. Tam, kde to bylo zjištěno, i pohnutku trestného činu.(AM)

mohl toto zohlednit, pokud by byly k dispozici také směrnice pro pravidla počítání. Kupříkladu událost, při níž jeden muž úmyslně usmrtí tři muže najednou, může být kódována buď jako 1x „1.1.(3MV).(1MP)“, nebo jako 3x „1.1.(1MV).(1MP)“, a to v závislosti na aplikaci pravidel počítání. Jak již bylo uvedeno, samotné vytvoření mezinárodní klasifikace nedokáže vyřešit všechny problémy mezinárodní srovnatelnosti kriminálních statistik. Namísto toho bude každá budoucí mezinárodní klasifikace trestných činů muset být doprovázena podrobnou směrnicí (v podobě manuálu) pro její použití, s ohledem na různé vnitrostátní postupy při počítání a evidování.

Případová studie: klasifikace vloupání

Případová studie ke klasifikaci skutků vedoucích ke smrti se pokusila dále rozvinout rámec, prezentovaný v této zprávě, do podoby pracovní verze úplné mezinárodní klasifikace zabití. Naproti tomu tato případová studie zkoumá způsob, jakým je jeden druh trestného činu – vloupání – klasifikován a zaznamenáván v jedné zemi, Spojených státech amerických. Účelem je porozumět vnitrostátní praxi, již by bylo možno využít jako podkladu pro úplnější mezinárodní klasifikaci tohoto druhu trestného činu.

Ministerstvo spravedlnosti Spojených států provozuje dva statistické programy pro měření rozsahu, povahy a dopadů trestné činnosti: Program Jednotné evidence kriminality (*Uniform Crime Reporting Program, UCR*) a Národní výzkum obětí trestné činnosti (*National Crime Victimization Survey, NCVS*).⁷² Program UCR Federálního vyšetřovacího úřadu (*Federal Bureau of Investigation, FBI*), zahájený v roce 1929, sbírá informace o následujících trestných činech, oznámených orgánům prosazování práva: zabití, znásilnění, loupež, napadení s přitěžujícími okolnostmi, vloupání, rozkrádání-krádež, krádež motorového vozidla, a zhářství. Případy zadržení osoby jsou evidovány u dalších 21 kategorií trestných činů. Údaje v UCR jsou kompilovány z měsíčních zpráv orgánů prosazování práva či záznamů o jednotlivých trestných případech, předaných přímo FBI nebo ústředním státním institucím, jež je dále oznamují FBI. V roce 1985 byl UCR upraven, aby se přizpůsobil komplexnějšímu a podrobnějšímu **Národnímu evidenčnímu systému událostí (*National Incident-Based Reporting System, NIBRS*). NIBRS dokáže více než jen prosté sčítání údajů o osmi trestných činech, sbíraných v rámci UCR, a představuje sofistikovanější systém dat založených na případech. NIBRS umožňuje státním a lokálním orgánům prosazování práva zachytit u každého kriminálního případu podrobné údaje o trestném činu, pachateli, oběti, dotčeném majetku a zadržení. Kromě změny základní struktury vykazování informací o trestné činnosti a případech zadržení, rozšiřuje NIBRS okruh trestných činů, u kterých se údaje zjišťují, jež tak zahrnuje 22 kategorií trestných činů, pokrývajících 46 trestných činů. **V současnosti není celonárodní zavedení NIBRS kompletní. NIBRS je dosud plně implementován ve 12 státech a částečně implementován v dalších 18, v nichž alespoň jeden orgán prosazování práva poskytuje data založená na případech.** V uplynulých letech představoval soubor dat NIBRS přibližně 28 % trestných činů, ročně oznámených policií.**

Program NCVS Úřadu pro statistiky v oblasti justice (*Bureau of Justice Statistics, BJS*), zahájený v roce 1973, poskytuje podrobný obraz o kriminálních případech, obětech a trendech. Výzkum sbírá podrobné informace o frekvenci a povaze trestných činů znásilnění, sexuálního napadení, loupeže vůči osobě, napadení prostého a napadení s přitěžujícími okolnostmi, vloupání do obydlí, krádeže a krádeže motorového vozidla. Nezabývá se případy

⁷² Viz U.S. Department of Justice, *The Nation's two crime measures* (NCJ 122705), říjen 2004.

zabití ani trestnými činy týkajícími se podnikatelské činnosti (jako vloupání do obchodu). Dvakrát ročně se pracovníci Úřadu pro sčítání lidu Spojených států (*U.S. Census Bureau*) dotazují členů domácností z celonárodně reprezentativního vzorku více než 38.700 domácností (přibližně 68.700 osob). Každoročně je realizováno přibližně 137.300 rozhovorů s osobami ve věku 12 a více let. Domácnosti zůstávají ve vzorku po tři roky. Nové domácnosti se ve vzorku nepřetržitě střídají. NCVS sbírá informace o trestných činech, spáchaných na jednotlivcích i domácnostech, bez ohledu na to, zda byly tyto trestné činy oznámeny orgánům prosazování práva. Provádí u každého druhu trestného činu odhad podílu trestných činů oznámených policii a shrnuje důvody pro oznamování či neoznamování, jež oběti uvádějí.

Ačkoliv programy UCR a NCVS slouží k odlišným účelům, používají odlišné metody a zaměřují se na poněkud odlišné aspekty trestné činnosti, poskytují důležitý obrázek různých klasifikačních schémat – jedno schéma založené primárně na definicích odpovídajících trestním zákonům jednotlivých států, a druhé schéma založené na attributech závažnosti a předmětu útoku, a na aspektech kriminálního případu, které uvádějí oběti. Nicméně klasifikace vloupání ve Spojených státech v rámci dvou národních statistických systémů poskytuje společné znaky, z nichž lze odvozovat srovnatelné a komplementární statistiky v systému mezinárodní klasifikace.

Klasifikace vloupání ve Spojených státech - UCR

V programu UCR je vloupání definováno jako „*nezákonné vniknutí do pevného objektu, vozidla, letadla či plavidla, používaného k obvyklému pobytu, průmyslové či obchodní činnosti, ať již s použitím síly či nikoliv, s úmyslem spáchat zločin či krádež*“.⁷³ Podle definice UCR se *objektem* rozumí zejména, ale nikoliv výlučně, byt, stodola, chata, kostel, obytný dům, dům s nájemními byty, továrna, garáž, obytný přívěs či obytné plavidlo používané k trvalému bydlení, mlýn, kancelář, jiná budova, hospodářské stavení, veřejná budova, železniční vagón, pokoj, škola, stáj, letadlo či plavidlo, nebo skladiště. Podle definice UCR zahrnuje vloupání také trestné činy, obecně známé jako vykrádání obydlí (*housebreaking*) a kasařství (*safecracking*), ovšem nezahrnuje krádeže v obchodě, krádeže z automobilů (uzamčených či neuzamčených) a krádeže z mincovních automatů (jež se započítávají jako rozkrádání-krádež).

Při vykazování údajů v UCR je vloupání dále rozčleněno na:

- *Násilné vniknutí* – zahrnuje vniknutí s použitím nástrojů; rozbití oken; vypáčení oken, dveří, světlíkových nebo větracích oken; rozřezání mříží, stěn nebo střech; a použití univerzálních klíčů, paklíčů, neoprávněně získaných klíčů nebo jiných prostředků (jež nezanechávají vnější stopy, ale jsou použity k překonání uzamčení). Zahrnuje též vloupání formou ukrytí se v budově a následného opuštění objektu.
- *Nezákonné vniknutí – bez použití síly* – zahrnuje vniknutí do neuzamčených objektů, jako jsou otevřené garáže, otevřená skladiště a otevřená či neuzamčená obydlí, pokud do nich vniknou osoby, jež nejsou ke vstupu oprávněny. Nezahrnuje krádeže z otevřených prostranství, při nichž nedojde k neoprávněnému vstupu (ty jsou definovány jako rozkrádání).

⁷³ Viz U.S. Department of Justice, Federal Bureau of Investigation, Uniform Crime Reporting Handbook, U.S. Government Printing Office, Washington, DC, 1984.

- *Pokus o násilné vniknutí* – zahrnuje případy, kdy dojde k pokusu o násilné vniknutí. Nezahrnuje případy, kdy nedojde ke krádeži či zločinu, ale jsou spáchány delikty vandalismu nebo výtržnictví.

V případech, kdy je najednou spácháno více trestných činů, se uplatňuje *hierarchické pravidlo*. Podle něj se v situacích takového souběhu trestných činů vyazuje ten trestný čin, který je na následujícím seznamu nejvýše: (1) zabití, (2) znásilnění, (3) loupež, (4) napadení s přitěžujícími okolnostmi, (5) vloupání, (6) rozkrádání-krádež, a (7) krádež motorového vozidla. Obecně platí, že orgány prosazování práva oznamují do UCR trestný čin, který je na uvedeném seznamu nejvýše, zatímco **ostatní souběžné trestné činy se pomíjejí**.

Až do zavedení NIBRS nebylo známo, nakolik hierarchické pravidlo ovlivňuje vykazovanou míru vloupání. NIBRS používá tytéž definice a klasifikaci trestných činů jako tradiční UCR, ovšem v rámci jednoho incidentu zaznamenává všechny souběžné trestné činy. Na základě podrobné analýzy údajů z NIBRS bylo možno celkově konstatovat, že hierarchické pravidlo má jen minimální dopad na počet případů vloupání, evidovaných policií, a na počet evidovaných případů zadržení pro trestný čin vloupání. V roce 2007 (poslední rok, za který byla data dostupná) oznámily oběti policii ve státech, kde funguje NIBRS, celkem 557.896 případů vloupání.⁷⁴ Z nich by přibližně 1 % (5062) nebylo započítáno jako vloupání v důsledku uplatnění hierarchického pravidla při souběhu trestných činů. Více než polovina těchto případů vloupání (2983) by byla evidována jako napadení s přitěžujícími okolnostmi; třetina (1588) jako loupež; a desetina (491) jako vražda či znásilnění.

Klasifikace vloupání ve Spojených státech – NCVS⁷⁵

V září 2010 vydal Úřad pro statistiky v oblasti justice komplexní zprávu o vloupání, nazvanou Viktimizace při vloupání do domácností (NCJ 227379). Zpráva obsahovala charakteristiky domácností v případech vloupání do obydlených (přítomen člen domácnosti) i neobydlených (člen domácnosti nepřítomen) obydlí; charakteristiky vloupání, jako jsou způsob vniknutí, druh způsobené škody, doba činu, druhy odcizených věcí a ekonomická ztráta; a charakteristiky násilných vloupání do domácností, jako jsou vztahy mezi obětí a pachatelem, použití zbraně a způsobená újma na zdraví.⁷⁶

Pro účely NCVS je vloupání do domácnosti definováno jako vniknutí či pokus o vniknutí do obydlí či přilehlého objektu, pokud k tomu dotyčná osoba není oprávněna. Tento trestný čin zpravidla, ale ne vždy, zahrnuje krádež. „Násilné vniknutí“ je dokonané vloupání, při němž bylo ke vstupu do obydlí užito síly, jako je rozbití okna či vyříznutí skleněné tabule ve dveřích. „Nezákonné vniknutí“ je dokonané vloupání, spáchané někým, kdo nemá právo zdržovat se v daných prostorách, třebaže ke vstupu nebylo užito síly. „Pokus o násilné vniknutí“ je vloupání, při němž bylo užito síly k neúspěšnému pokusu o vstup.

⁷⁴ Z nepublikovaných sestav od Allena J. Becka a Ramony Rantalaové, *2007 National Incident Based Reporting System*, září 2010.

⁷⁵ V ČR jsou reprezentativní viktimologické výzkumy prováděny jen náhodně a nesystematicky, zpravidla jako součást mezinárodních kriminologických výzkumů. A poznatky z nich získané nejsou v ČR dále rozpracovávány a orgány činné v trestním řízení o ně nejeví zájem a neumí je využívat.(AM)

⁷⁶ Pro rozbor klasifikačních pravidel NCVS viz Shannan Catalano, *Victimization during Household Burglary* (NCJ 227379), Bureau of Justice Statistics Special Report, září 2010.

Vloupání je v NCVS klasifikováno jako majetkový trestný čin s výjimkou případů, kdy je člen domácnosti v průběhu vloupání doma a dojde k jeho napadení či ohrožování. Případy násilí vůči osobě, která je doma přítomna vloupání, jsou podle klasifikačních pravidel NCVS kategorizovány jako trestné činy proti osobě (znásilnění/ sexuální napadení, loupež, a napadení s přitěžujícími okolnostmi či napadení prostě), nikoliv jako trestné činy proti majetku (vloupání do domácnosti, krádež a krádež motorového vozidla).

Vloupání do domácnosti se liší od pojmu „porušování domovní svobody“. Porušování domovní svobody se všeobecně používá k označení trestného činu, spáchaného osobou, která neoprávněně vnikne do obydlí jiného, zatímco je někdo doma. V užším smyslu se porušování domovní svobody používá k popisu situace, kdy pachatel násilím vnikne do obývaného obydlí ve specifickém úmyslu oloupit či s použitím násilí poškodit osoby uvnitř. Pokud trestněprávní předpisy v některých zemích obsahují pojem „porušování domovní svobody“, zahrnují úmysl pachatele do jeho definice. Zčásti tyto předpisy definují úmysl jako:

- Osoba neoprávněně vnikne nebo setrvá v obydlí s úmyslem spáchat násilný trestný čin;
- Osoba úmyslně vnikne do obydlí jiného s vědomím nebo předpokladem, že je někdo (jedna či více osob) přítomen; nebo
- Neoprávněně vniknutí do obývaného obydlí či jiného objektu patřícího jiné osobě, s úmyslem použít sílu či násilí vůči jiné osobě.

Klasifikace trestných činů NCVS nezahrnuje pohnutku nebo zavinění pachatele jako pojmový znak. NCVS poskytuje odhady nefatální násilné a majetkové kriminality, jakož i důsledků pro oběti. Jestliže oběť zažije během vloupání násilí, klasifikační pravidla NCVS kategorizují takový případ spíše jako trestný čin proti osobě než jako trestný čin proti majetku.

Převod kategorií UCR a NCVS do mezinárodního systému založeného na událostech

Principy a rámec mezinárodní klasifikace trestných činů jsou kompatibilní s klasifikací vloupání podle UCR a NCVS. Kupříkladu Úrovně 1, 2 a 3 navrhovaného rámce zachycují stávající členění podle UCR a NCVS. Na nejvyšší úrovni představuje vloupání v UCR a NCVS „čin pouze proti majetku“ stejně jako v rámci, prezentovaném v této zprávě. Na Úrovní 2 rámce je vloupání definováno na základě atributů závažnosti a způsobu provedení. Vloupání je odlišeno od loupeže (čin proti majetku zahrnující násilí proti osobě) a od krádeže (čin pouze proti majetku) na základě způsobu provedení. Klasifikace vloupání podle UCR a NCVS tyto rozdíly činí taktéž. Případy, kdy je člen domácnosti v průběhu vloupání doma a dojde k jeho napadení či ohrožování, jsou v UCR i NCVS kategorizovány jako trestné činy proti osobě. Totéž platí pro navrhovaný mezinárodní rámec, kde je „násilí nebo pohružka násilí použité ke krádeži během vloupání do obydlí“ uvedeno jako právní podmnožina v kategorii 4.1.2 „loupež věcí v osobním vlastnictví“.

Na Úrovní 3 navrhovaného mezinárodního rámce jsou kategorie vloupání navrženy na základě atributu předmětu útoku (např. vloupání do prostor určených k podnikání oproti vloupání do obytných / soukromých prostor). Ačkoliv agregované národní statistické údaje o vloupání ve Spojených státech takové členění neobsahují, UCR vyžaduje od orgánů prosazování práva poskytování doplňujících údajů o případech vloupání podle druhu objektu a doby činu. Z těchto dat UCR vytváří roční odhady pro všechny orgány, jež data o vloupání

poskytují. NCVS je průzkum v domácnostech a jako takový nabízí pouze odhady případů vloupání do domácností (obsahující jak případy policii oznámené, tak ty policii neoznámené).

Klasifikace UCR a NCVS nabízejí pouze omezenou příležitost k dalšímu členění klasifikace vloupání. I když v trestněprávních předpisech jednotlivých států jsou často specifikovány další podrobnosti, týkající se zavinění, míry případné újmy, přítomnosti osob v obydlí/neobytných prostorech, a držení zbraní, nedokáže UCR tyto a další detaily konzistentně od jednotlivých orgánů prosazování práva sbírat. NCVS nabízí údaje o ekonomické ztrátě, ovšem další informace jsou omezené, pokud oběť neuvede, že byla při vloupání doma a byla napadena či ohrožována (v tom případě se incident pokládá za trestný čin proti osobě, nikoliv proti majetku). V důsledku toho není na základě národních statistických systémů Spojených států další členění úrovní v navrhovaném systému mezinárodní klasifikace pro trestný čin vloupání proveditelné.

Případová studie klasifikace vloupání ve Spojených státech celkově demonstruje, že struktura národních údajů, pocházejících jak z úředních systémů (UCR), tak z průzkumu v domácnostech (NCVS), by mohla vznikajícímu rámci, popisovanému v této zprávě, vyhovovat. To zároveň potvrzuje použitelnost základních klasifikačních principů. Případová studie nicméně zdůrazňuje potřebu dalšího úsilí o určení proveditelných úrovní členění ve vnitrostátních klasifikačních systémech, jakož i pečlivého přenášení národních schémat do těch mezinárodních.

V Využití mezinárodní klasifikace trestných činů

Principy a případové studie, prezentované v této zprávě, představují výchozí bod pro vývoj úplné mezinárodní klasifikace trestných činů. Již v tomto raném stadiu je však důležité si vyjasnit, jaké by měla mít kompletní mezinárodní klasifikace využití, protože návrh kompletní klasifikace musí vycházet z jejího konečného účelu.

Jak bylo uvedeno v úvodu této zprávy, **hlavním problémem v oblasti srovnatelnosti kriminálních statistik jsou odlišnosti v definicích.** Zatímco viktimologické průzkumy mohou používat z velké části podobná znění otázek, evidenční systémy kriminality, provozované v různých zemích, bývají často založeny na odlišných trestních zákonech a definicích trestných činů.

Systém mezinárodní klasifikace trestných činů by nabídl tři možné způsoby řešení tohoto problému:

- Jako obecný základ pro (paralelní) kódování a zaznamenávání skutků/událostí *v okamžiku oznámení* policii a zaevidování ze strany policie; nebo
- Jako obecný základ pro překódování jednotlivých záznamů, evidovaných v souladu s vnitrostátními postupy/klasifikacemi;
- Jako obecný základ pro *převod* či *přiřazování* existujících statistických dat do standardního, dohodnutého formátu.

První z uvedených možností využití by nabídla největší potenciál ve smyslu posunu ve srovnatelnosti. Pokud by byl systém mezinárodní klasifikace *založen na událostech* stejným způsobem jako rámec, mohl by být používán policisty *v okamžiku oznámení skutku/události* pro klasifikaci události odpovídajícím způsobem ve všech kontextech. **Jestliže by nebylo možno národní systémy evidence trestné činnosti jednoduše změnit v důsledku nutnosti posuzovat oznámené události v souladu s ustanoveními trestního zákona, mohlo by být kódování podle systému mezinárodní klasifikace vedeno paralelně.**

Takové *paralelní kódování* založené na událostech nemusí být až tak obtěžující ve smyslu času a zdrojů, jak se může jevit. Především, **předmětem paralelního kódování by byl pouze omezený soubor skutků/událostí, obzvláště významných z hlediska opatření na prevenci kriminality, nebo u nichž existuje silný nadnárodní zájem – kupříkladu ty, vedoucí ke smrti či újmě na zdraví osoby.**

Jestliže není kódování „u zdroje“ možné, představuje další možnost překódování již existujících záznamů o kriminálních skutcích a jejich přiřazení k těm, které jsou obsaženy v mezinárodní klasifikaci trestné činnosti. Tento proces by měl být jednodušší v případech, kdy je stávající vnitrostátní systém klasifikace trestné činnosti již zčásti založen na událostech.

Třetí možnost představuje přiřazování již existujících statistických údajů do kategorií mezinárodní klasifikace. To by znamenalo porovnání obsahu stávajících statistických kategorií, do nichž byly údaje zařazeny, se skutky/událostmi mezinárodní klasifikace trestných činů, a to za účelem přiřazení – v nejvyšší možné míře – již existujících dat do příslušných mezinárodních kategorií.

Vzhledem k tomu, že mezinárodní klasifikace trestných činů je navrhována v podobě založené na událostech, bylo by možné v ní využít jak policejní statistiky kriminality, tak údaje z viktimologických průzkumů. Systém mezinárodní klasifikace trestných činů totiž může nabídnout standardní formát nejen pro srovnání policejních statistik z různých zemí, ale i pro srovnání údajů, získaných z viktimologických průzkumů, s policejními statistikami. Níže uvedená tabulka ukazuje příklad, jak to může fungovat v praxi.

Využití systému mezinárodní klasifikace trestných činů pro standardizované překódování existujících dat

Otázka z viktimologického průzkumu	Mezinárodní klasifikace trestných činů	Národní klasifikace trestných činů pro účely policejní evidence (příklad Irska)
<p>Byl jste někým osobně napaden či ohrožen způsobem, který vás skutečně vyděsil, ať už doma nebo jinde, např. v hospodě, na ulici, ve škole, v prostředí hromadné dopravy nebo na pracovišti? = ano Můžete mi říci, co se (naposledy) skutečně stalo? = užito násilí Měl pachatel nebo některý z pachatelů nůž, střelnou zbraň, jinou zbraň nebo cokoli jako zbraň? = ano Utrpěl jste v důsledku toho zranění? = ano</p>	<p>2.1.1 Závažné napadení</p>	<p>Napadení způsobující újmu na zdraví (0321)</p>
<p>Byl jste někým osobně napaden či ohrožen... Můžete mi říci, co se (naposledy) skutečně stalo? = užito násilí Měl pachatel nebo některý z pachatelů nůž, střelnou zbraň, jinou zbraň nebo cokoli jako zbraň? = ne Utrpěl jste v důsledku toho zranění? = ne</p>	<p>2.1.2 Lehké napadení</p>	<p>Lehké napadení (0324)</p>
<p>Lidé někdy na jiné sahají, dotýkají se jich či je napadají ze sexuálních důvodů skutečně nepříjemným způsobem... Incidentu tohoto druhu by se mohl dopustit i váš partner, člen rodiny či blízký přítel. Provedl vám někdo takovou věc? = ano Jak byste ten případ popsal? = znásilnění</p>	<p>3.1 Znásilnění</p>	<p>Znásilnění muže či ženy (0211)</p>
<p>Nejprve poněkud osobní otázka. Lidé někdy na jiné sahají, dotýkají se jich či je napadají ze sexuálních důvodů skutečně nepříjemným způsobem... Jak byste ten případ popsal? = neslušné napadení Měl pachatel nebo některý z pachatelů nůž, střelnou zbraň, jinou zbraň nebo cokoli jako zbraň? = ano Co to bylo za zbraň? = střelná zbraň</p>	<p>3.2.1.F Tělesné sexuální napadení se střelnou zbraní</p>	<p>Sexuální napadení s přitěžujícími okolnostmi (0214)</p>
<p>Nyní se vás zeptám na loupeže aut, dodávek či nákladních vozů. Krádež vozidla s použitím pohružky nebo síly (např. střelné zbraně, nože nebo jiné zbraně, napadení). Pokusil se někdo ukrást či skutečně ukradl auto, dodávku, nákladní vůz, s použitím síly, zatímco jste vy nebo jiný člen vaší současné domácnosti byli uvnitř vozidla nebo u něj? = ano Bylo vozidlo skutečně ukradeno? = ne Měl pachatel nebo některý z pachatelů nůž, střelnou zbraň, jinou zbraň nebo cokoli jako zbraň? = ano Co to bylo za zbraň? = střelná zbraň</p>	<p>4.1.2.At.F Pokus loupeže se střelnou zbraní</p>	<p>Loupež automobilu, krádež vozidla / neoprávněné zmocnění se letadla / plavidla (0631)</p>

<p>Vnikl někdo skutečně bez povolení do vašeho domu či bytu a něco ukradl nebo se pokusil ukrást? Nemyslím tím krádeže věci z garáže, kůlny nebo skladu = ano</p> <p>Když se to stalo naposledy, věděl některý z členů vaší domácnosti o přítomnosti zlodějů? = ne</p>	<p>5.1.2 Vloupání</p>	<p>Vloupání (bez přitěžujících okolností) (0712)</p>
<p>Vnikl někdo skutečně bez povolení do vašeho domu či bytu... Byl některý z členů vaší domácnosti zastrašován (ohrožován), napaden atd. Jinými slovy, popsal byste tu situaci jako loupež v domě, tj. že jste vy nebo člen vaší domácnosti byli oloupeni ve svém vlastním domě? = ano</p>	<p>4.1.2 Loupež</p>	<p>Loupež vůči osobě (0613)</p>
<p>Vedle krádeže s použitím síly existuje mnoho dalších druhů krádeže osobního majetku, jako je kapesní krádež nebo krádež kabelky, peněženky, oděvu, šperků, sportovního vybavení na pracovišti, ve škole, v hospodě, v prostředí hromadné dopravy, nebo na ulici. Stal jste se vy OSOBNĚ obětí nějaké takové krádeže? = ano</p> <p>Měl jste věci, které vám ukradli, (naposledy) na sobě nebo při sobě (např. jednalo se o kapesní krádež)? = ano</p>	<p>5.2.3 Krádež vůči osobě</p>	<p>Krádež vůči osobě (0821)</p>
<p>Požádal vás nějaký veřejný činitel, např. celní úředník, policista, úředník pro dopravu, pracovník soudu, úředník pro důchodové zabezpečení, nebo pracovník stavebního úřadu, o úplatek za svou práci, nebo ho od vás očekával? = ano</p>	<p>7.3 Úplatkářství</p>	<p>Korupce (zahrnující úřední osobu) (0941)</p>
<p>Stal jste se obětí spotřebitelského podvodu? Jinými slovy, podvedl vás někdo při tom, když vám něco prodával nebo vám poskytoval služby, pokud jde o množství nebo kvalitu zboží/služeb? = ano</p> <p>O jaký druh podvodu šlo? = nekrytý šek</p>	<p>7.1.1 Podvod v oblasti finančních služeb pro spotřebitele</p>	<p>Trestné činy podvodu, klamání, falešného předstírání (0911)</p>

Metoda převodu či překódování do mezinárodní klasifikace trestných činů by dále nabídla standardní přístup k vykazování kriminálních statistik na mezinárodní úrovni. **Bylo by kupříkladu možné vytvořit řadu doplňujících „právních podmnožin“ ke klasifikaci, zaměřených na různé právní tradice – jako jsou římské civilní právo, obecné právo a islámské právo⁷⁷.** Pokud by byla k dispozici jasná směrnice pro převod obecných ustanovení vnitrostátního trestního zákona do mezinárodní klasifikace trestných činů, byl by prostor pro chyby při překódování významně omezen.

⁷⁷ Nikde není uvedeno, kdo – jaký orgán by takové doplňující podmnožiny vytvářel – byla by to vysoce odborná práce pro právního experta z oblasti srovnávacího mezinárodního práva. (AM)

Převod nebo překódování již existujících dat patrně nepovede k téže míře srovnatelnosti jako (paralelní) kódování u zdroje či překódování jednotlivých dat. Ve vnitrostátním trestním právu či vnitrostátním systému klasifikace též může existovat určitý pojem, který se „rozkládá napříč“ kategoriemi mezinárodní klasifikace. Nicméně bude-li mezinárodní klasifikace přijata *všemi* globálními a regionálními systémy sběru dat, impuls pro zajištění co nejpřesnějšího převodu vzroste, neboť jakmile bude překódování kompletní, budou moci být stejné kódy používány při veškerém mezinárodním a nadnárodním vykazování dat a jejich výměně.

Systém mezinárodní klasifikace může též nabídnout pomoc na všech úrovních statistik státních zastupitelství, soudů a vězeňství. I když je tato zpráva zaměřena primárně na policejní statistiky a statistické údaje z viktimologických průzkumů, systém mezinárodní klasifikace, založené na událostech, by měl význam i pro kategorizaci skutků/událostí, pro které je osoba stíhána či odsouzena. V tomto ohledu může klasifikační systém ukázat cestu k vyšší srovnatelnosti *napříč* celým systémem trestní justice.

A konečně, existence mezinárodní klasifikace trestných činů, byť i jen v podobě rámcové klasifikace, poskytne důležité informace a vodítko zemím, které si přejí rozvíjet či změnit svou národní klasifikaci trestných činů. **Klasifikace trestných činů založená na událostech je neobyčejně cenná i v národním kontextu z důvodu vyšší srovnatelnosti v čase a prostoru, menší závislosti na právních definicích a jejich změnách, většího souladu s údaji získanými z výzkumů, a snazšího sdělování obsahu statistických údajů a analýz.** Dokončení a šíření mezinárodní klasifikace trestných činů bude prospěšné pro řadu zemí a národních orgánů, působících v oblasti prevence kriminality a prosazování práva.

Příloha I - Odpovědi na dotazník o sběru dat o kriminalitě a trestní justici

	Odpovídající subjekt	Přístup k mikrodatům?	Zaznamenávané proměnné		Nejvyšší klasifikační kategorie
			Proměnné trestného činu	Proměnné pachatele/oběti	
Rakousko	NSÚ	N	<ul style="list-style-type: none"> • Klasifikace trestného činu • Dokonaný/pokus • Datum/čas • Místo činu • Kriminologická fakta • Oznamené/odhalené případy • Zbraň • Ztráta/škoda 	<ul style="list-style-type: none"> • Pohlaví, věk, národnost, status pobytu pachatele • Pohlaví, věk, národnost, status pobytu oběti a její vztah k pachateli 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti životu a zdraví • Trestné činy proti svobodě • Trestné činy proti majetku • Trestné činy proti mravnosti • Trestné činy proti pohybu finančních prostředků • Ostatní trestné činy • Trestné činy podle jiných právních předpisů
Belgie	Policie	A	<ul style="list-style-type: none"> • Kód skutku • Dokonaný/pokus • Datum/čas • Místo • Způsob provedení • Použité dopravní prostředky • Přediměty použité při trestném činu 	<ul style="list-style-type: none"> • Pohlaví, věk, národnost pachatele • Žádné spolehlivé informace o obětech 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti tělesné integritě • Trestné činy proti osobní svobodě • Trestné činy proti morálce v sexuální oblasti • Trestné činy proti jiným morálním hodnotám a cítění • Trestné činy týkající se postavení dítěte • Trestné činy proti rodině • Krádež a vydírání • Podvod • Násilné jednání vůči majetku • Trestné činy zahrnující informační systémy • Trestné činy proti bezpečnosti státu • Nezákonný výkon veřejné moci • Trestné činy proti veřejné moci • Trestné činy proti veřejným listinám • Zneužívání spojené se žebrotou • Obchodování s lidmi • Ostatní trestné činy

Bulharsko	NSÚ	A	<ul style="list-style-type: none"> • Kód trestného činu • Vývojové stadium činu • Datum • Místo • Popis skutkových okolností 	<ul style="list-style-type: none"> • Pohlaví, věk, národnost, země narození/pobytu, etnická příslušnost pachatele • Míra účasti podezřelého • Pohlaví, věk, národnost, země pobytu obětí, počet obětí 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti republice • Trestné činy proti osobě • Trestné činy proti občanským právům • Trestné činy proti manželství, rodině a mládeži • Trestné činy proti majetku • Trestné činy proti hospodářství • Trestné činy proti finančním, daňovým a pojistným systémům • Trestné činy proti veřejným orgánům • Dokumentární trestné činy • Trestné činy týkající se počítačových systémů • Trestné činy proti veřejnému klidu a pořádku • Trestné činy obecně nebezpečné • Trestné činy proti integritě republiky • Vojenské trestné činy • Jednání proti míru a lidskosti
Chorvatsko	NSÚ	A	<ul style="list-style-type: none"> • Kód trestného činu • Datum a způsob odhalení trestného činu • Místo • Způsob provedení • Předmět útoku • Nástroje použité při trestném činu • Zajištěné předměty • Následky trestného činu 	<ul style="list-style-type: none"> • U pachatele: pohlaví, věk, místo narození, bydliště, pracovní status, osobní stav, dosažené vzdělání, předchozí odsouzení, vliv alkoholu/drog, pohnutka 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy protilidským a občanským právům a svobodám • Trestné činy proti republice • Trestné činy podle mezinárodního práva • Trestné činy proti svobodě a morálce v sexuální oblasti • Trestné činy proti cti a pověsti • Trestné činy proti manželství, rodině a mládeži • Trestné činy proti veřejnému majetku • Trestné činy proti soukromému majetku • Trestné činy proti veřejnému zdraví • Trestné činy proti životnímu prostředí • Trestné činy proti veřejné bezpečnosti • Trestné činy proti soudní moci • Trestné činy zahrnující listiny • Trestné činy proti veřejnému pořádku • Trestné činy proti úřední povinnosti • Trestné činy proti ozbrojeným silám • Trestné činy podle sekundárních trestněprávních předpisů

Kypr	NSÚ	N	<ul style="list-style-type: none"> Druh trestného činu (na základě trestního zákona) Datum / čas Místo Počet pachatelů (U majetkových trestných činů) Druh odcizeného majetku, vlastník majetku, a zda byl majetek vrácen (U drogových trestných činů) Druh a množství drogy Počet obětí Výřízení věci 	<ul style="list-style-type: none"> U pachatele: pohlaví, věk, vzdělání, osobní stav, počet vyživovaných dětí, životní poměry, bydliště, povolání, pracovní status, státní občanství, účast v soudních řízeních, právní zástupce, údaje o vazbě, obhajoba, výsledek trestního řízení, výše uloženého peněžitého trestu, výměra trestu odnětí svobody, počet dalších projednávaných případů Údaje o pachateli (nespecifikováno) 	<ul style="list-style-type: none"> Trestné činy proti veřejnému pořádku Trestné činy proti výkonu veřejné moci Trestné činy obecně veřejně škodlivé Sexuální trestné činy Trestné činy proti osobě Poškození majetku Padělatelství, falšování, předstírání a podobné trestné činy Trestné činy v silniční dopravě Trestné činy podle jiných právních předpisů Ostatní trestné činy
Česká republika	NSÚ	N	<ul style="list-style-type: none"> Údaje o trestném činu (nespecifikováno) 	<ul style="list-style-type: none"> Údaje o pachateli (nespecifikováno) 	<ul style="list-style-type: none"> Násilné trestné činy Trestné činy proti mravnosti Trestné činy proti majetku Podvod a zpronevěra Ostatní majetkové trestné činy Ostatní trestné činy Zbývající trestné činy Hospodářské trestné činy Vojenské trestné činy Trestné činy proti ústavnímu zřízení Válečné trestné činy a trestné činy proti míru
Dánsko	NSÚ	A	<ul style="list-style-type: none"> Kód trestného činu Oznamující místní policejní orgán Územní obvod oznámeného trestného činu Datum / čas Obviněný podezřelý Datum obvinění 	<ul style="list-style-type: none"> Věk pachatele 	<ul style="list-style-type: none"> Sexuální trestné činy Násilné trestné činy Trestné činy proti majetku Ostatní trestné činy Trestné činy v dopravě Trestné činy podle jiných právních předpisů
Estonsko	MS	A	<ul style="list-style-type: none"> Druh trestného činu Místo Použití zbraně / násilí Počet osob usmrčených / poškozených (U vloupání) Způsob vniknutí 	<ul style="list-style-type: none"> U pachatele užití alkoholu, vztah k oběti, pohnutka U oběti užití alkoholu 	-

Finsko	NSÚ	A	<ul style="list-style-type: none"> • Kód trestného činu • Datum / čas trestného činu a zaevidování • Způsob evidence trestného činu • Místo (územní obvod) • Označení státnímu zástupci • Objasnění trestného činu • Kód trestného činu (kategorie trestného činu) • Doba oznámení • Pokus (A/N) • Doba trestného činu • Identifikátor obce • Velikost obce • Použití střelné zbraně • Škoda (hodnota v penězích) • Spolupachatelé (A/N) 	<ul style="list-style-type: none"> • U pachatele: pohlaví, věk, rodný jazyk, druh rodiny, státní občanství, země narození, daňový status, rodinný status, vzdělání 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti majetku • Trestné činy proti životu a zdraví • Sexuální trestné činy • Trestné činy proti veřejné moci a veřejnému pořádku • Trestné činy v dopravě • Ostatní trestné činy
Německo	Police	A	<ul style="list-style-type: none"> • Kód trestného činu (kategorie trestného činu) • Doba oznámení • Pokus (A/N) • Doba trestného činu • Identifikátor obce • Velikost obce • Použití střelné zbraně • Škoda (hodnota v penězích) • Spolupachatelé (A/N) 	<ul style="list-style-type: none"> • U pachatele pohlaví, věk, státní občanství, identifikační číslo osoby, doba registrace, uživatel tvrdých drog (A/N), předchozí záznamy v trestním rejstříku, vliv alkoholu, držení střelných zbraní, bydliště, status pobytu • U oběti: pohlaví, věk a vztah k pachateli 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti životu • Trestné činy proti sebeurčení v sexuální oblasti • Činy násilí a trestné činy proti osobní svobodě • Krádež bez přitěžujících okolností • Krádež s přitěžujícími okolnostmi • Trestné činy podvodné povahy a padělatelství • Ostatní trestné činy • Trestné činy podle doplňujících trestněprávních předpisů
Řecko	NSÚ	N	<ul style="list-style-type: none"> • Kategorie trestného činu • Místo a geografický region 	<ul style="list-style-type: none"> • Pohlaví pachatele 	<ul style="list-style-type: none"> • Velezrada a trestné činy proti státu • Trestné činy proti politickým orgánům • Trestné činy proti veřejné moci • Trestné činy proti veřejnému pořádku • Trestné činy proti náboženskému smíru • Trestné činy týkající se měny • Trestné činy týkající se listin • Trestné činy týkající se soudnictví • Trestné činy proti bezpečnosti dopravy • Trestné činy proti životu • Ublížení na zdraví • Trestné činy proti mravnosti a cti • Trestné činy proti manželství a rodině • Trestné činy proti majetku • Trestné činy proti komunitě • Trestné činy podle zvláštních trestněprávních předpisů • Trestné činy podle vojenského trestního zákona

Maďarsko	Policie	A	<ul style="list-style-type: none"> • Klasifikace trestného činu • Dokonaný/pokus/příprava • Datum / čas • Místo činu • Místo • Způsob provedení • Nástroje / předměty ke spáchání • Újma/škoda/způsob náhrady 	<ul style="list-style-type: none"> • U pachatele: statistické identifikační číslo, klasifikace pachatele, donucovací opatření, osobní stav, úroveň vzdělání, povolání, bydliště, předchozí záznamy • U oběti: pohlaví, věk, kontakt mezi pachatelem a obětí, státní občanství, povolání 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti státu • Trestné činy proti lidskosti • Trestné činy proti osobě • Trestné činy proti pravidlům lékařského výzkumu a právu na autonomii ve vztahu ke zdravotnickým postupům • Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti • Trestné činy v dopravě • Trestné činy proti manželství, rodině a mládeži • Trestné činy proti morálce v sexuální oblasti • Trestné činy korupce v oblastech veřejné správy a prosazování práva a v dalších společenských oblastech • Trestné činy proti veřejnému pořádku • Trestné činy hospodářské • Trestné činy proti majetku • Trestné činy proti vojenskému povinnostem • Vojenské trestné činy
Itálie	NSÚ	N	<ul style="list-style-type: none"> • Druh trestného činu • Dokonaný/pokus • Datum • Místo 	<ul style="list-style-type: none"> • Pohlaví, věk, místo narození pachatele 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti životu • Trestné činy proti bezpečnosti a osobní svobodě • Urážky a pomluva • Trestné činy proti osobě • Trestné činy proti rodině, veřejné morálce, pravidlům chování a zvířatům • Trestné činy proti majetku • Trestné činy proti hospodářství a veřejným statkům • Trestné činy proti státu, veřejnému pořádku a sociálním institucím • Ostatní trestné činy

Lotyšsko	NSÚ	N	<ul style="list-style-type: none"> Druh trestného činu Územně správní oblast 	<ul style="list-style-type: none"> U pachatele: pohlaví, věk, vliv alkoholu, účast na zločinecké skupině, předchozí záznamy v trestním rejstříku 	-
Lotyšsko	MS	A	<ul style="list-style-type: none"> Kategorie trestného činu Číslo případu Instituce, která řízení zahájila Datum / čas Adresa / místo (U majetkových trestných činů) předmět útoku Způsob provedení Použité nástroje Materiální škoda Postup v řízení 	<ul style="list-style-type: none"> U pachatele: pohlaví, věk, identifikační číslo, datum narození, bydliště, osobní stav, vzdělání, povolání, státní občanství, užití alkoholu nebo drog, účast na zločinecké skupině nebo gangu, pohnutka U oběti: pohlaví, věk, státní občanství 	-
Litva	MS	A	<ul style="list-style-type: none"> Popis trestného činu Datum / čas Místo Způsob provedení Použité nástroje Datum zahájení vyšetřování Zjištěný podezřelý Výše materiální škody Zajištěné předměty Ochrana předmětu útoku 	<ul style="list-style-type: none"> U pachatele: pohlaví, věk, datum narození, státní občanství, národnost, vzdělání, zaměstnání, užití drog či alkoholu U oběti: pohlaví, věk, datum narození, státní občanství, národnost, vzdělání, zaměstnání, členové rodiny 	<ul style="list-style-type: none"> Trestné činy proti lidskosti a válečné zločiny Trestné činy proti státu Trestné činy proti životu Trestné činy proti zdraví Trestné činy ohrožující zdraví a život Trestné činy proti svobodě Trestné činy proti sebeurčení v sexuální oblasti Trestné činy proti důstojnosti a cti dítěti a rodině Trestné činy proti soukromému životu Trestné činy proti rovnosti a svobodě svědomí Trestné činy proti volebnímu právu Trestné činy proti sociálním právům Trestné činy proti majetku Trestné činy proti duševnímu vlastnictví Trestné činy proti informačním systémům Trestné činy proti hospodářství Trestné činy proti finanční soustavě Trestné činy proti státní službě a veřejnému zájmu Trestné činy proti soudnictví

					<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti veřejné bezpečnosti • Trestné činy zahrnující drogy • Trestné činy proti životnímu prostředí a veřejnému zdraví • Trestné činy proti bezpečnosti v dopravě • Trestné činy proti veřejnému pořádku • Trestné činy proti veřejné moci a státnímu zřízení • Trestné činy zahrnující listiny • Trestné činy proti mravnosti a zesnulým • Trestné činy proti národní obraně
				-	<ul style="list-style-type: none"> • Přerušení těhotenství • Zneužití veřejné moci • Žhářství • Trestné činy ve stadiu pokusu • Ublížení na zdraví • Zneužití počítačového systému • Trestné činy proti veřejné bezpečnosti, pořádku a spravedlnosti • Poškození majetku • Domácí násilí • Drogy, padělatelství, podvod • Zabití • Imigrační trestné činy • Vražda novorozence a opuštění dítěte • Křivé svědectví a křivá přísaha • Pornografie a prostituce • Bezpečnost státu • Sexuální trestné činy • Krádež • Výhrůžování a násilí v soukromí • Obchodování s lidmi • Násilí vůči úřední osobě
				<ul style="list-style-type: none"> • Klasifikace trestného činu 	
Malta					NSÚ

Nizozemí	NSÚ	N	<ul style="list-style-type: none"> • Klasifikace trestného činu • Dokonaný/pokus • Policejní obvod • Evidenční číslo • Datum trestného činu, oznámení a zaevidování • Druh oznámení • Závažnost trestného činu • Druh místa činu • Poštovní směrovací číslo / kód obce • Újma • Objasnění věci/odložení věci 	<ul style="list-style-type: none"> • U pachatele: pohlaví, věk, registrační číslo, národnost, bydliště, poštovní směrovací číslo a kód obce, recidiva, administrativní číslo, datum zadržení, datum výstupu, datum vzetí do vazby, datum zastavení trestního stíhání, datum opatření vůči mladistvému, datum předání věci státnímu zástupci, datum oznámení, datum narození, policejní obvod • U oběti: věk, pohlaví, datum narození, národnost, poštovní směrovací číslo a kód obce, datum poskytnutí pomoci oběti, datum oznámení, registrační číslo, policejní obvod 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti majetku • Vandalismus a veřejný pořádek • Násilné trestné činy • Ostatní trestné činy • Trestné činy proti zákonu o dopravě • Trestné činy proti opiovému zákonu • Trestné činy proti zákonu o zbraních a střelivu • Trestné činy proti právním předpisům na ochranu životního prostředí • Trestné činy proti jiným právním předpisům
Polsko	MS	N	<ul style="list-style-type: none"> • Druh trestného činu • Datum • Místo • Důvody pro evidenci a zahájení trestního řízení • Předmět útoku a škoda • Ochrana předmětu útoku • Počet pachatelů • Počet obětí • Použití střelné zbraně 	<ul style="list-style-type: none"> • U pachatele: pohlaví, věk, státní občanství, zaměstnání, vzdělání, bydliště, povolání, recidiva, údaje o preventivní detenci • Věk oběti 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti míru a lidskosti a válečné zločiny • Trestné činy proti republice • Trestné činy proti národní obraně • Trestné činy proti životu a zdraví • Trestné činy proti veřejné bezpečnosti • Trestné činy proti bezpečnosti v dopravě • Trestné činy proti životnímu prostředí • Trestné činy proti svobodě • Trestné činy proti svobodě svědomí a vyznání • Trestné činy proti svobodě a mravnosti v sexuální oblasti • Trestné činy proti rodině • Trestné činy proti osobní integritě • Trestné činy týkající se zaměstnání • Trestné činy proti veřejné moci • Trestné činy proti soudnictví

					<ul style="list-style-type: none"> Trestné činy v oblasti voleb Trestné činy proti veřejnému pořádku Trestné činy týkající se informací Trestné činy týkající se listin Trestné činy proti majetku Trestné činy proti obchodní činnosti, finančním prostředkům a cenným papírům Trestné činy proti osobám Trestné činy proti majetku Trestné činy proti kulturní identitě a osobní integritě Trestné činy proti životu ve společnosti Trestné činy proti státu Trestné činy upravené sekundárními právními předpisy
Portugalsko	MS	N	<ul style="list-style-type: none"> Druh trestného činu (U majetkových trestných činů) hodnota 	<ul style="list-style-type: none"> U pachatele: pohlaví, věk, právní status, údaje o zadržení U oběti: pohlaví, věk, právní status, údaje o zadržení 	<ul style="list-style-type: none"> Trestné činy proti životu a zdraví Trestné činy proti lidským právům a svobodám Trestné činy proti volebnímu právu a volbám Trestné činy proti cti Trestné činy proti sexuální nedotknutelnosti Trestné činy proti veřejnému zdraví Trestné činy proti manželství, rodině a mládeži Trestné činy proti zaměstnanosti a sociálnímu zabezpečení Trestné činy proti majetku Trestné činy proti hospodářství
Rumunsko	NSÚ	N	<ul style="list-style-type: none"> Klasifikace trestného činu Dokonaný / pokus Datum / čas Místo Způsob provedení Datum trestního stíhání Vyřízení věci 	<ul style="list-style-type: none"> U pachatele: pohlaví, věk, národnost, bydliště, vzdělání, povolání, údaje o zadržení U oběti: pohlaví, věk, státní občanství, dosažené vzdělání, rodinné poměry, predispoziční faktory, vztah k pachateli 	-
Srbsko	NSÚ	N	<ul style="list-style-type: none"> Druh trestného činu (trestní zákon) Čas Místo 	<ul style="list-style-type: none"> Pohlaví, věk pachatele Pohlaví, věk oběti 	-
Slovinsko	NSÚ	A	<ul style="list-style-type: none"> Druh trestného činu Rozhodnutí soudu a sankce 	<ul style="list-style-type: none"> Pohlaví, věk, trvalý pobyt, vzdělání pachatele 	<ul style="list-style-type: none"> Trestné činy proti životu a zdraví Trestné činy proti lidským právům a svobodám Trestné činy proti volebnímu právu a volbám Trestné činy proti cti Trestné činy proti sexuální nedotknutelnosti Trestné činy proti veřejnému zdraví Trestné činy proti manželství, rodině a mládeži Trestné činy proti zaměstnanosti a sociálnímu zabezpečení Trestné činy proti majetku Trestné činy proti hospodářství

					<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti právním úkonům • Trestné činy proti úřední povinnosti a veřejné moci • Trestné činy proti vojenské službě • Trestné činy proti výkonu soudnictví • Trestné činy proti veřejnému klidu a pořádku • Trestné činy proti obecné bezpečnosti • Trestné činy proti bezpečnosti ve veřejné dopravě • Trestné činy proti životnímu prostředí a přírodním zdrojům • Trestné činy proti bezpečnosti státu • Trestné činy proti lidskosti a mezinárodnímu právu
Španělsko	NSÚ	N	<ul style="list-style-type: none"> • Klasifikace trestného činu 	-	<ul style="list-style-type: none"> • Vražda • Přerušeni těhotenství • Ublížení na zdraví • Poškození plodu • Trestné činy týkající se nakládání s genetickým materiálem • Trestné činy proti svobodě • Mučení a jiné trestné činy proti morální integritě • Trestné činy proti svobodě v sexuální oblasti • Trestné činy proti soukromí • Trestné činy proti cti • Trestné činy proti rodinným vztahům • Trestné činy proti hospodářské soustavě • Trestné činy proti veřejným financím • Trestné činy proti právním pracujících • Trestné činy týkající se ochrany národního dědictví a životního prostředí • Trestné činy proti kolektivní bezpečnosti • Trestné činy zahrnující padělání • Trestné činy proti veřejné moci, soudnictví, státnímu zřízení a veřejnému pořádku • Trestné činy proti míru a mezinárodnímu společenství

Švédsko	MS	A	<ul style="list-style-type: none"> • Klasifikace trestného činu • Datum/den/čas trestného činu • Datum záznamu • Kód obce/oblasti • Jednací číslo věci • Zaznamenávající policejní orgán • Datum rozhodnutí • Druh rozhodnutí 	<ul style="list-style-type: none"> • Pohlaví a věk pachatele 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti osobě • Trestné činy proti majetku • Trestné činy proti věcem veřejným • Trestné činy proti státu • Trestné činy podle jiných trestněprávních předpisů
Turecko	NSÚ	N	<ul style="list-style-type: none"> • Druh trestného činu • Měsíc trestného činu • Územní oblast • Použité nástroje 	<ul style="list-style-type: none"> • Pohlaví, věk a státní příslušnost pachatele • Pohlaví, věk a státní příslušnost oběti 	<ul style="list-style-type: none"> • Trestné činy proti osobě • Trestné činy proti majetku • Trestné činy proti společnosti • Trestné činy proti národu a státu • Trestné činy podle jiných trestněprávních předpisů
Spojené království (Anglie a Wales)	MS	A (od dubna 2011)	<ul style="list-style-type: none"> • Druh trestného činu • Jednací číslo věci • Datum • Souřadnice a místo • Způsob odhalení • Přítěžující faktory • Místní policejní kontext 	<ul style="list-style-type: none"> • U pachatele: jedinečné identifikační číslo, datum narození, etnický původ, forma účasti na trestném činu, vztah s obětí • U oběti: jedinečné identifikační číslo, datum narození, etnický původ, vztah s pachatelem 	<ul style="list-style-type: none"> • Velmi vysoký počet trestných činů na nejvyšší klasifikační úrovni

Příloha II – Záznam o konzultacích k návrhu zprávy z února 2011

PŘIPOMÍNKY ZEMÍ A ODPOVĚDI PRACOVNÍ SKUPINY

I. ÚVOD

1. Tento záznam shrnuje připomínky k návrhu zprávy, jež jednotlivé země uplatnily na základě elektronické výzvy, rozeslané sekretariátem v březnu - dubnu 2011. Výzva se týkala všech členských států CES. Tento záznam bude předložen Úřadu Konference evropských statistiků k projednání na jeho schůzi, plánované na 2. - 3. listopadu 2011, kdy dojde k revizi návrhu zprávy.

II. SHRUTÍ

2. Na výzvu přišlo celkem 19 odpovědí, a to z následujících zemí: Rakousko, Bělorusko, Belgie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Dánsko, Finsko, Německo, Maďarsko, Irsko, Lotyšsko, Litva, Mexiko, Polsko, Portugalsko, Slovensko, Španělsko, Švédsko a Turecko. Z těchto 19 zemí jich nejméně 10 vyjádřilo zprávě výslovnou podporu. Kromě toho 12 zemí uplatnilo podstatné připomínky, zatímco tři země žádné připomínky neměly (Finsko, Slovensko a Španělsko).

3. Podstatné připomínky, které země uplatnily, jsou obsaženy v tomto záznamu. U některých z nich je též uvedena odpověď Pracovní skupiny nebo návrh na změnu předkládané zprávy.

III. PŘIPOMÍNKY UPLATNĚNÉ JEDNOTLIVÝMI ZEMĚMI

Země: Rakousko

4. Velice děkuji za zajímavou zprávu. Pokud jde o strany 8 a 32 dokumentu, chtěl bych vás informovat, že Statistický úřad Rakouska nemá přístup k mikrodatům z policejních kriminálních statistik... Ve skutečnosti má přístup k mikrodatům rakouské ministerstvo vnitra a poskytlo údaje pro váš dotazník. Statistický úřad Rakouska odpovídá za kompilaci statistických údajů o případech odsouzení (justiční trestní statistiky).

Návrh na změnu rámcové klasifikace:

V tabulce Přílohy na straně 32 byla hodnota ve sloupci „Přístup k mikrodatům?“ u Rakouska změněna z A na N, a hodnoty odpovídajících údajů na straně 9 v textu a grafu byly upraveny.

Země: Bělorusko

5. Vývoj systému mezinárodní klasifikace trestných činů je žádoucí pro koherentní a srovnatelné statistiky v této oblasti. Dostupnost takové klasifikace by povzbudila vývoj a revizi odpovídajících národních klasifikací. Kromě toho by s využitím mezinárodní klasifikace trestných činů byly vnitrostátní právní definice trestných činů využívány v menší míře, což by zvýšilo srovnatelnost statistických údajů a napomohlo jejich využití při analýze a srovnání u většího počtu zemí.

Země: Belgie

6. Souhlasíme, že klasifikace založená na skutku/události, strukturovaná na různých úrovních, je dobrým východiskem pro mezinárodní klasifikaci trestných činů. Pokud jde o „horizontální značky“ (popisné, oběti a pachatele), domníváme se, že to povede k velkým rozdílům ve srovnání mezi různými zeměmi. Kupříkladu v Belgii v současnosti mnohé ze značek, popsaných ve zprávě, neexistují, nebo nejsou náležitě evidovány, protože evidence tohoto druhu údajů není vždy povinná.

Odpověď Pracovní skupiny:

System mezinárodní klasifikace trestných činů má za cíl zlepšit konzistentnost a srovnatelnost statistických informací na mezinárodní úrovni, ale nemůže sám o sobě vyřešit všechny problémy s dostupností dat a srovnatelností mezi zeměmi. Do textu byla doplněna poznámka o tom, že v mnoha případech nejsou údaje, indikované značkami atributů, v současnosti obsaženy ve vnitrostátních evidenčních systémech (např. o pachatelích a obětech). Věříme, že systém mezinárodní klasifikace trestných činů bude široce přijat a podníti sběr důležitých nových informací tam, kde na národní úrovni chybí nebo jsou nedostatečné.

Země: Bosna a Hercegovina

7. K návrhu zprávy a činnosti Pracovní skupiny nemáme připomínek. Jsme stále v úvodním stadiu zavádění kriminálních statistik a fungování Statistického úřadu Bosny a Hercegoviny. Národní statistický institut v Bosně a Hercegovině dosud nesbírá data o kriminálních statistikách. Věříme však, že zpráva Pracovní skupiny o klasifikaci trestných činů a navrhovaný „rámec“ systému mezinárodní klasifikace trestných činů budou užitečné pro další práci v oblasti kriminálních statistik.

Země: Bulharsko

8. Celkový rámec systému mezinárodní klasifikace trestných činů, prezentovaný v návrhu zprávy, je v souladu s principem úplnosti a pokrývá do značné míry možné skutky a události, jež mohou vést k trestní odpovědnosti a sankcím v členských zemích EU, přičemž umožňuje další vylepšení klasifikace prostřednictvím zařazení dalších kategorií.

9. Prezentovaný návrh zprávy a rámec klasifikace trestných činů jsou v souladu s trestním zákonem, který je v současnosti v Bulharsku platný, pokud jde o trestné činy, uvedené v jednotlivých hlavách zvláštní části trestního zákona. Domníváme se, že definice klasifikační jednotky navrhované mezinárodní klasifikace trestných činů je velmi důležitá, a přijímáme řešení, zvolené v návrhu zprávy, aby takovou jednotkou byl „skutek či událost“.

10. Pozitivně hodnotíme myšlenku vyvinout pro statistické účely mezinárodně použitelnou klasifikaci trestných činů, jež značnou měrou ovlivní kvalitu statistických dat a zvýší možnost srovnání mezi zeměmi. Vývoj takové klasifikace je velmi potřebný a aktuální. Současně bychom rádi zdůraznili skutečnost, že trestní zákon není statistickou klasifikací a změny, opravy a doplnění nelze činit podle statistických indikací a pro statistické účely.

11. Bulharské instituce podporují návrh zprávy, prezentovaný Pracovní skupinou UNODC/UNECE, a klasifikační principy, rámec mezinárodní klasifikace trestných činů a klasifikační jednotku, jež jsou v ní vyjádřeny.

Země: Dánsko

12. Statistický úřad Dánska obecně souhlasí s celkovým principem tvorby klasifikace na základě čtyř různých prvků klasifikace – úplnosti, struktury, vzájemné výlučnosti a popisu. Rovněž souhlasíme s principem, že klasifikační jednotkou má být skutek či událost, tvořící trestný čin.

13. Uvědomujeme si výhody myšlenky přidávání horizontálních „značek“ atributů napříč klasifikačními kategoriemi za účelem přesnějšího popisu trestného činu. Nicméně v případě Dánska to nebude ve všech případech možné. Např. osobnost pachatele není vždy v době oznámení a evidence kriminální události známa. V každém případě bude evidence „značek“ atributů znamenat určitou práci navíc.

14. Pokud jde o propojení vnitrostátních klasifikačních systémů s mezinárodní klasifikací trestných činů, je paralelní kódování zjevně nejlepším řešením za účelem získání nejvyšší úrovně srovnatelnosti. Nicméně proveditelnost takového řešení závisí na dostupnosti nezbytných zdrojů. Je to tedy opravdu otázkou priorit na úrovni evidence oznámených trestných činů.

15. Pro nás, jako pro statistickou instituci, je možné překódování jednotlivých záznamů. Domníváme se, že bude možné zahrnout většinu, byť ne všechny, definice, obsažené v navrhovaném rámci. Protože nemáme vytvořenu vazbu mezi evidovanými trestnými činy a evidovanými oběťmi, nebudeme moci přidávat horizontální značky o obětech kriminálních událostí. Rovněž další z uvedených značek by se mohly ukázat být obtížně definovatelné.

16. A konečně, podporujeme princip postupného zavádění klasifikace, např. začít s trestnými činy, vedoucími ke smrti či ublížení na zdraví lidí.

Odpověď Pracovní skupiny:

Systém mezinárodní klasifikace trestných činů má za cíl zlepšit konzistentnost a srovnatelnost statistických informací na mezinárodní úrovni, ale nemůže sám o sobě vyřešit všechny problémy s dostupností dat a srovnatelností mezi zeměmi. Tak jako v národních systémech evidence trestných činů, nebude totožnost pachatelů trestných činů vždy známá, a tedy nebude evidována.

Pokud jde o problém propojení vnitrostátních klasifikačních systémů s mezinárodní klasifikací trestných činů, zpráva Pracovní skupiny navrhuje tři řešení: paralelní kódování, překódování, nebo přiřazování existujících statistických údajů do kategorií, uvedených v mezinárodní klasifikaci. Princip postupného zavádění klasifikace znamená, že výchozím bodem pro další mezinárodní spolupráci by měl být nejprve omezený soubor skutků/událostí, obzvláště důležitých pro opatření prevence kriminality, či těch, u nichž existuje silný mezinárodní zájem – jako je zabití.

Země: Německo

17. V současnosti navrhovaná klasifikace je významným zlepšením verze, diskutované dříve, jež se snažila organizovat ustanovení trestního zákona hierarchicky podle závažnosti.

18. Skutečností, jež by měla být zmíněna, je, že návrh Úrovně 3 předložené klasifikace UNECE na základě atributů není vždy jasný či komplexní. Kupříkladu jsou na Úrovní 3 činěna některá rozlišení, jež jsou jinde založena na „značkách oběti“ (proměnné oběti u činů proti majetku: majetek osobní nebo určený k podnikání), nebo na „popisných značkách“ (závažnost činů působících újmu člověku: těžké nebo lehké napadení; způsob provedení krádeže: motorového vozidla/z motorového vozidla). To činí mezinárodně srovnatelné systematické kódování obtížnějším (ačkoliv podobné „nesrovnalosti“ – či směšování ustanovení trestního zákona a kriminologických informací – lze nalézt i v klasifikaci trestných činů pro účely policejních kriminálních statistik v Německu).

Odpověď Pracovní skupiny:

Jak je uvedeno ve zprávě, zatímco úrovně 1 a 2 rámce by měly být kompletní, úroveň 3 rámce kompletní být nemá, ale spíše obsahuje hlavní kategorie, jež by měly být na této úrovni zařazeny v každém úplném systému mezinárodní klasifikace trestných činů. Další klasifikační kategorie lze přidat jak na úrovni 3, tak na dalších možných úrovních 4 a 5. Jak je uvedeno ve zprávě, představují „právní podmnožiny“, prezentované spolu s rámcem, pevný výchozí bod pro další rozčlenění kategorií událostí.

Kupříkladu těžké a lehké ublížení na zdraví jsou na úrovni 3 odlišeny na základě atributu závažnosti. To je důležité pro účely srovnání, protože řada trestních zákonů neklasifikuje případy lehkého ublížení na zdraví jako „trestné činy“, ale jako „přestupky“ či méně závažné delikty, jež se nedostanou do kriminálních statistik. Na druhou stranu horizontální „značku“ atributu „s přitěžujícími okolnostmi“ lze použít na řadu kategorií trestných činů na různých úrovních, kdy odkazuje na zvláštní okolnosti spáchání trestného činu (jako „napadení s přitěžujícími okolnostmi“ u napadení za zvláště nebezpečných okolností, „loupež s přitěžujícími okolnostmi“, „krádež s přitěžujícími okolnostmi“, atd.).

Neoprávněné vniknutí do prostor určených k podnikání a obytných/soukromých prostor s úmyslem spáchat trestný čin je rozlišováno na základě atributu předmětu útoku, neboť takové rozlišování se často pokládá za důležité jako primární kategorie v kriminálních statistikách, založených na politické významnosti. Nicméně místo činu (obytné prostory, prostory určené k podnikání, nebo veřejný prostor (městský/venkovský)), jakož i další atributy události (např. pohlaví a věk obětí a pachatelů), by také mohly být aplikovány na horizontální úrovni, *napříč* všemi klasifikačními kategoriemi (samozřejmě jen tam, kde mají význam). Podobně jako kategorie úrovně 3 (a dalších úrovní), značky atributů nemají být kompletní a měly by být vylepšeny v rámci dalšího vývoje (např. značka „místo činu“ může sestávat z mnoha možností, jako je „ulice/obydlí/prostory určené k podnikání/atd.“).

Země: Maďarsko

19. Rysy maďarského statistického systému se v dokumentu (pracovní skupiny UNODC/UNECE pro klasifikaci trestných činů) neobjevují. Posílám chybějící informace (příložený dokument).

20. Poznámky týkající se dokumentu:

- a. V Maďarsku existuje následující kategorie: drobné delikty trestněprávní povahy. Tyto skutky se v kriminálních statistikách neobjevují (např.: krádež věci nepatrné hodnoty).

- b. Maďarské statistické údaje (trestní) jsou uváděny k okamžiku skončení vyšetřování (maďarské statistické údaje se neshodují s kalendářním rokem).
- c. Evidenční jednotkou je skutek, který má trestněprávní povahu, bez ohledu na to, zda je skutek trestný v dané zemi.
- d. Zdroje dat jednotné statistiky:
 - policejní kriminální statistiky (všechny odhalené trestné činy)
 - údaje z viktimologických průzkumů (trestné činy proti fyzické osobě).

21. Odlišná povaha uvedených dvou zdrojů dat vyžaduje zvláštní pozornost při tvorbě jednotné statistiky.

Odpověď Pracovní skupiny:

Definice trestných činů na národní úrovni jsou založeny na vnitrostátním (trestním) právu. Delikty, jež se pokládají za „drobné delikty“, „přestupky“ či „správní delikty“ nemusejí být v kriminálních statistikách začleněny, přičemž různé země mohou pro takovou kategorizaci používat různé hranice. K příkladům trestných činů s potenciálně velkými rozdíly mezi zeměmi patří drogové trestné činy, lehké/těžké napadení, závažná/drobná krádež, nebo činy proti pravidlům chování na veřejnosti. Ve většině případů nelze tyto rozdíly vyřešit společnou kategorizací trestných činů v administrativních kriminálních statistikách, neboť možného přiblížení lze dosáhnout pouze harmonizací právních řádů, což přesahuje rámec této zprávy. Na druhou stranu univerzální klasifikace trestných činů spolu s jednotnými definicemi/zněním otázek mohou poskytnout do značné míry srovnatelné kategorie trestných činů ve viktimologických průzkumech.

Lze doporučit založení jednotné kriminální statistiky jak na policejních statistikách kriminality, tak na údajích z viktimologických průzkumů. V takovém případě má zásadní význam jasné označení povahy a zdroje dat.

Návrh na změnu rámcové klasifikace:

Údaje z Maďarska byly doplněny do Přílohy a celkový počet zemí, jež odpověděly na dotazník, byl v textu na straně 9 změněn.

Země: Irsko

22. Irsko vítá vývoj v této oblasti a podporuje další činnost této Pracovní skupiny. Kromě toho je v případě potřeby Irsko ochotno stát se aktivním členem Pracovní skupiny.

Odpověď Pracovní skupiny:

Příspěvek Irska k činnosti Pracovní skupiny je vysoce oceňován a budoucí účast Irska jako aktivního člena Pracovní skupiny je vítána.

Země: Lotyšsko

23. Ústřední statistický úřad Lotyšska (USÚ) zaslal zprávu Pracovní skupiny UNODC/UNECE pro klasifikaci trestných činů několika institucím a požádal je o prostudování a vyjádření, nicméně obdržel připomínky pouze z ministerstva spravedlnosti.

24. Ministerstvo spravedlnosti ve svém vyjádření upozornilo na následující problémy v navrhovaném systému klasifikace trestných činů:

1. Bylo by nezbytné doplnit projekt o další bod, pokrývající následující trestné činy proti rodině:
 - výměna dítěte;
 - nevrácení nezletilého a odejmutí dítěte jeho matce, otci či opatrovníku;
 - porušení důvěrnosti osvojení;
 - nezákonné jednání při osvojení;
 - zanedbání péče;
 - zneužití práv opatrovníka;
 - zapojení nezletilého do trestné činnosti;
 - způsobení opilosti u nezletilých a zapojení nezletilých do neoprávněného užívání terapeutických a jiných omamných léčiv.
2. Není jasné, kam přiřadit následující druhy trestných činů:
 - 2.1. Trestné činy „vědomé poskytnutí nepravdivých informací o vlastnictví zdrojů“ a „nepřiznání finanční hotovosti“ podle trestního zákona Lotyšska spadají do bodu 7 systému, ovšem nelze je zařadit do žádné z podkategorií;
 - 2.2. V navrhované klasifikaci trestných činů je opomenuta kategorie trestných činů, jako je zničení kulturního a národního dědictví. Takový druh trestné činnosti není v bodě 10 projektu uveden;
 - 2.3. Bylo by nezbytné vyjasnit, zda trestný čin „vyvolání sebevraždy“, který je aktivním jednáním, jež se může projevit fyzickým či psychickým ovlivněním oběti, a jehož cílem je přimět osobu k sebevraždě, by měl být zařazen do podkategorie klasifikace 1.3 „Účast na sebevraždě“;
 - 2.4. Je nezbytné vyjasnit, do jaké podkategorie by mělo být zařazeno ohrožení vraždou a způsobení těžké újmy na zdraví;
 - 2.5. Trestné činy „vědomé poskytnutí nepravdivých informací o vlastnictví zdrojů“ a „nepřiznání finanční hotovosti“ nelze zařadit žádné z podskupin bodu 7 klasifikace.
3. Podkategorie klasifikačního systému 8.9. „Činy proti systému trestní justice“ by měla být specifikována a výraz „trestní“ by měl být vypuštěn, aby byl v tomto bodě pokryt širší okruh trestných činů proti soudnictví. Kupříkladu trestné činy „Falšování důkazů“ a „maření výkonu soudního rozsudku a rozhodnutí“ se nevztahují jen na trestní, ale i na občanskoprávní věci.

25. Ústřední statistický úřad uzavírá, že používání navrhovaného systému klasifikace trestných činů by mohlo být užitečné v oblasti statistických údajů z viktimologických průzkumů a kompilace statistik založených na událostech. Pokud jde o posléze uvedené, je nutno nalézt shodu s institucemi, jež sestavují policejní statistiky. Pokud jde o viktimologické průzkumy, bylo by nutno se shodnout na stupni rozpracování, použitelném pro takovou klasifikaci. Podle našeho názoru by se mohlo jednat o dvoucifernou úroveň.

26. Zároveň by praktické využití této klasifikace v justičních statistikách mohlo být dosti komplikované, neboť její účinnost ve smyslu srovnatelnosti by mohla být omezená. Nejprve by bylo nutno srovnat a vyhodnotit, do jaké míry se liší vnitrostátní pravidla počítání a evidenční praxe v oblasti policejních statistik kriminality. V Lotyšsku jsou všechny statistiky založeny na ustanoveních trestního zákona. Jejich překódování do navrhovaného systému

klasifikace trestných činů by bylo dosti komplikované. Není dostatečně jasné, kdy by ke kódování či překódování docházelo a kdo za ně odpovídá.

27. K možnosti doplnění „vertikální“ klasifikace trestných činů „horizontálními“ informacemi o pachatelích a obětech. Podle našeho názoru to může působit problémy při srovnávání, protože horizontální informace závisí na tom, jak podrobně jsou trestné činy popsány. Kód nemůže být příliš dlouhý, neboť by to mohlo vést k chybám v procesu samotného kódování a činilo by to proces srovnávání složitějším.

28. V navrhovaném rámci systému mezinárodní klasifikace trestných činů (strany 20 – 21) chybí ve skupině 7 „Činy motivované finančním/osobním prospěchem“ podskupina 5 „Praní peněz“. V grafu jde o atribut úrovně 7.5.1 v rámci podskupiny 7.6 „Činy týkající se výnosů z trestné činnosti“ (strana 20), což je patrně jen technická chyba.

Odpověď Pracovní skupiny:

Jak je uvedeno ve zprávě, zatímco úrovně 1 a 2 rámce by měly být kompletní, úroveň 3 rámce kompletní být nemá, ale spíše obsahuje hlavní kategorie, jež by měly být na této úrovni zařazeny v každém úplném systému mezinárodní klasifikace trestných činů. Rámcová klasifikace neobsahuje na úrovni 1 nebo 2 kategorii „trestné činy proti rodině“. Ve stávajícím rámci by trestné činy, zmíněné ministerstvem spravedlnosti, spadaly většinou do kategorie 2. „Činy způsobující újmu osobě“/2.2. „Omezení osobní svobody, únos a zavlčení“. Některé z uvedených trestných činů mohou rovněž spadat do kategorie 2.4. „Nebezpečné / nedbalostní činy“, nebo do jedné z kategorií Úrovně 2, uvedených pod bodem 8. „Činy proti veřejnému pořádku či orgánu“. Další kategorie úrovně 3, odpovídající trestným činům, které zmínilo ministerstvo spravedlnosti, mohou být doplněny při další práci na klasifikačním rámci, bude-li to shledáno nezbytným.

Činy uvedené v bodě 2.1. by patrně spadaly pod bod 7. „Činy motivované finančním/osobním prospěchem“, podúrovně 7.1 „Podvod“ či 7.4 „Nepoctivé nabytí majetku“.

Činy uvedené v bodě 2.2. by patrně spadaly pod bod 5. „Činy výlučně proti majetku“/5.3 „Poškození věci“, nebo pod bod 8. „Činy proti veřejnému pořádku či orgánu“/8.6 „Činy proti regulačním předpisům“.

Pokud jde o bod 2.3., uvedené činy lze podřadit pod bod 1.3 „Účast na sebevraždě“ a další případné podkategorie úrovně 3, budou-li shledány nezbytnými.

Pokud jde o bod 2.4., ohrožení vraždou a způsobení těžké újmy na zdraví lze podřadit pod bod 1.1, resp. 2.1, s horizontální značkou „Th“ = hrozící.

První z činů, uvedených v bodě 2.5., by patrně spadal pod bod 7. „Činy motivované finančním/osobním prospěchem“, podúrovně 7.1 „Podvod“ či 7.4 „Nepoctivé nabytí majetku“, a druhý čin pod bod 8.6 „Činy proti regulačním předpisům“ a další případné podkategorie úrovně 3.

Systém mezinárodní klasifikace trestných činů má za cíl zlepšit konzistentnost a srovnatelnost statistických informací na mezinárodní úrovni, ale nemůže sám o sobě vyřešit všechny problémy s dostupností dat a srovnatelností mezi zeměmi, jako jsou odlišná vnitrostátní pravidla počítání a evidenční praxe. Zpráva uvádí, že „vytvoření samotné mezinárodní

klasifikace nemůže vyřešit všechny problémy, týkající se mezinárodní srovnatelnosti kriminálních statistik. Jakákoli budoucí mezinárodní klasifikace by spíše musela být doprovázena podrobnou směrnicí (typu manuálu) pro její používání s ohledem na rozdílná vnitrostátní pravidla počítání a evidenční praxi.“

Návrh na změnu rámcové klasifikace:

Vzhledem k připomínce č. 3 bylo slovo „trestní“ vypuštěno z kategorie 8.9.

Podskupina 7.6 „Činy týkající se výnosů z trestné činnosti“ byla přečíslována na 7.5. Znaky skutku/události v bodu 9.1 „Terorismus“ byly rozšířeny, aby zahrnovaly „činy podporující“ terorismus a „podněcování k terorismu“.

Země: Litva

29. Litva plně podporuje návrh zprávy Pracovní skupiny pro klasifikaci trestných činů a věří, že se tato zpráva stane základním instrumentem pro vývoj systémů klasifikace trestných činů pro statistické účely na národní i evropské úrovni a pro zlepšení mezinárodní srovnatelnosti statistických údajů o kriminalitě a trestní justici.

30. V zájmu dosažení srovnatelnosti statistických dat je velmi důležité shodné chápání definic trestných činů. Je to důležité jak u závažných, tak i bagatelních deliktů, jež jsou v některých zemích pokládány za trestné činy, zatímco v jiných zemích za správní delikty. Příkladem takových trestných činů, jež by byly v Litvě pokládány za správní delikty, jsou na straně 20, v rámci bodu 8.1 úrovně 2 „Činy proti pravidlům chování na veřejnosti“, jako součást právních podmnožin „Opilství na veřejnosti a další trestné činy související s přechováváním / konzumací alkoholu“. Proto je v konečné verzi klasifikace trestných činů důležité zdůraznit kritéria pro bagatelní trestné činy, jež by měly být klasifikovány ve všech zemích stejným způsobem.

Odpověď Pracovní skupiny:

Definice trestných činů na národní úrovni jsou založeny na vnitrostátním (trestním) právu. Delikty, jež se pokládají za „drobné delikty“, „přestupky“ či „správní delikty“ nemusejí být v kriminálních statistikách začleněny, přičemž různé země mohou pro takovou kategorizaci používat různé hranice. K příkladům trestných činů s potenciálně velkými rozdíly mezi zeměmi patří drogové trestné činy, lehké/těžké napadení, závažná/drobná krádež, nebo činy proti pravidlům chování na veřejnosti. Ve většině případů nelze tyto rozdíly vyřešit společnou kategorizací trestných činů v administrativních kriminálních statistikách, neboť možného přiblížení lze dosáhnout pouze harmonizací právních řádů, což přesahuje rámec této zprávy. Na druhou stranu univerzální klasifikace trestných činů spolu s jednotnými definicemi/zněním otázek mohou poskytnout do značné míry srovnatelné kategorie trestných činů ve viktimologických průzkumech.

Návrh na změnu rámcové klasifikace:

„Opilství na veřejnosti“ bylo doplněno do textu.

Země: Mexiko

31. Obecně je pět principů klasifikace trestných činů správných a mohou zajistit konzistentnost kriminálních statistik a více harmonizovaná data, což umožní srovnání mezi zeměmi, s využitím definic a klasifikace hlavních kategorií trestných činů.

32. Nicméně *atributy*, vytvořené, aby pomohly při popisu klasifikačních kategorií, jako je závažnost skutku, zavinění pachatele skutku, způsob provedení skutku, vývojové stadium skutku, míra součinnosti osob zúčastněných na skutku, a pohlaví a věk obětí a pachatelů, se zcela jistě v Mexiku ukáží být velmi obtížně zjistitelné. Je tomu tak proto, že v současnosti dostupné statistiky nezahrnují takové detaily a členění, a administrativní zdroje, jež představují hlavní okresní státní zastupitelství v každém ze států republiky a jedno na federální úrovni, mají odlišné trestněprávní předpisy a pravidla pro klasifikaci. Aspekty zavedení atributů, navrhovaných pracovní skupinou UNODC/UNECE, k harmonizaci kriminálních statistik v Mexiku jsou dosti složité a dosažení takové změny by vyžadovalo dlouhodobé úsilí.

Země: Polsko

Obecné připomínky

33. 1) Zpráva obsahuje návrh vypracovat takovou klasifikaci trestných činů, jež by umožnila srovnání mezi zeměmi s odlišnými právními systémy (obecné právo, kontinentální právo, islámské právo), pokud jde o míru kriminality, bez ohledu na rozdíly v chápání, a tedy definování jednání, pokládaných za trestné činy.

34. Třebaže by taková iniciativa měla být velmi ceněna, podle našeho názoru by prvním krokem při její realizaci mělo být vytvoření společných definic trestných činů na regionální úrovni. Takovými regiony by mohly být buď kontinenty, nebo jiné skupiny zemí, jako je EU nebo podskupiny v rámci EU. Seskupování by mohlo být též organizováno podle druhů právních systémů, konkrétně: kontinentální, založený na definicích trestných činů uvedených v právních předpisech; nebo systém obecného práva v zemích jako je Spojené království, USA atd. Islámský právní systém by měl být patrně klasifikován odděleně.

35. Dále, zkušenosti evropských zemí, podílejících se na zpracování Evropského přehledu ukazují, že definice trestných činů se i jen mezi zeměmi EU velmi liší, a tudíž se s nimi nakládá odlišně ve statistikách (soudních, státního zastupitelství a policie). Je proto zřejmé, že problémy spojené s tímto projektem by byly mnohem větší.

36. Takové definice či jednotné klasifikace na regionální úrovni pak mohou být základem pro zahájení prací na celosvětové verzi. Vyhodnocení jednotlivých regionálních případů by umožnilo další výběr okruhu trestných činů, jež by měly být zařazeny do mezinárodního (světového) srovnání.

37. 2) Prezentovaná zpráva, i když je velmi zajímavá a je výsledkem kvalitní analytické práce, neposkytuje základ pro další evaluaci, zda v ní obsažené klasifikační návrhy mohou být užitečné a praktické na globální úrovni, či nikoliv. Důvodem je skutečnost, že prezentovaná kategorizace je založena na analýzách, zpracovaných převážně zeměmi EU, Ruskem a Ukrajinou, jakož i Austrálií a USA. Absence účasti asijských zemí (např. Japonska),

jihoamerických a afrických zemí, znamená, že nevíme, jak jsou v těchto regionech trestné činy definovány, ani jak – a zda vůbec! – se údaje o nich sbírají.

38. To je významná překážka. V jejím důsledku je naše klasifikace silně závislá na Evropě a může být zcela neodpovídající, např. pokud jde o právo koránu, což je zásadní v případě soudních systémů mnoha islámských zemí. Kromě toho byly opomenuty tak významné země, jako jsou Čína či Indie, jejichž data mohou být extrémně zajímavá v klasifikaci kontextu trestné činnosti. Lze se domnívat, že bez alespoň minimálního zařazení informací z těchto natolik opominutých zemí a kontinentů, nedojde další práce žádoucích výsledků.

Zvláštní připomínky

39. 1) Popisné značky kriminálních skutků by měly být definovány přesněji, neboť jednotlivé kategorie, předpokládané jako diskriminanty, umožňující zařazení specifických činů do specifických vyšších kategorií, nejsou zcela oddělené a mohou vést k dvojímu zařazení, např. „se střelnou zbraní“ a „s přitěžujícími okolnostmi“.

40. 2) Značky oběti by měly být náležitě definovány, zejména ty, týkající se dětské oběti, neboť v jednotlivých právních systémech jsou odlišné věkové hranice, definující „dítě“ (jakož i širší kategorii „mladistvých“). V této souvislosti je třeba zmínit, že i v polském právu je několik výrazů, jako jsou „nezletilý“, „mladistvý“, jež mohou být zavádějící, a aby byla situace ještě horší, osoba mladší 15 let se pokládá za výjimku z obecného pravidla v případě trestného činu pohlavního styku s dítětem.

41. 3) Rovněž značky pachatele nejsou jasné – proč je uváděn zvláště „pachatel – součást organizované skupiny“, zatímco jiné formy zapojení do trestné činnosti nikoliv?

42. 4) Skupina trestných činů na Úrovni 1 „Činy způsobující újmu osobě“ je podle našeho názoru příliš široká a obsahuje mnoho znaků, jež je obtížné statisticky shromažďovat. Možná by tato skupina měla být rozdělena do dvou skupin: první, spočívající ve způsobení přímé újmy osobě (ublížení na zdraví), a druhé, spojené s jinými druhy újmy (únos, otroctví, pronásledování). V této skupině by též na Úrovni 3 mělo být ke skutku, definovanému jako 2.4.1 (nebezpečné/neopatrné řízení motorových vozidel), přidáno „řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu“.

43. 5) Krádež (Úroveň 2, bod 5.2) by měla být doplněna o další formy, jako je krádež elektrické energie či telefonních impulsů, krádež platebních a kreditních karet, kapesní krádež. Mělo by též být zavedeno rozdělení na „krádež vůči osobě“ a „jinou krádež“.

44. 6) Skutky související s kontrolovanými látkami (Úroveň 1, bod 6) by měly být dále rozpracovány (kromě „užití pro vlastní potřebu a jiné užití“), formou přidání „přechovávání/užívání malého množství látky pro vlastní potřebu“, a oddělení „distribuce drog v rámci kriminálních aktivit“ a „příležitostného prodeje drog“.

45. 7) Skutky související s dosažením „finančního či osobního prospěchu“ (Úroveň 1, bod 7) by měly být doplněny o skutky, které patří do skupiny ekonomické kriminality; případně mohou být tyto skutky rozlišeny zařazením do bodu 9 – „skutky související s terorismem či organizovaným zločinem“.

46. 8) Kromě toho by klasifikace měla zahrnovat nové celosvětové druhy trestné činnosti, jako je „počítačová/internetová kriminalita“.

Odpověď Pracovní skupiny:

System mezinárodní klasifikace trestných činů má za cíl zlepšit konzistentnost a srovnatelnost statistických informací na mezinárodní úrovni, ale nemůže sám o sobě vyřešit všechny problémy s dostupností dat a srovnatelností mezi zeměmi, jež vyplývají z odlišných definic trestných činů na národní úrovni, založených na vnitrostátních (trestních) předpisech. Možného přiblížení lze dosáhnout pouze harmonizací právních řádů, což přesahuje rámec této zprávy. Na druhou stranu univerzální klasifikace trestných činů spolu s jednotnými definicemi/zněním otázek mohou poskytnout do značné míry srovnatelné kategorie trestných činů ve viktimologických průzkumech.

Věříme, že systém mezinárodní klasifikace trestných činů bude široce přijat a podníti sběr důležitých nových informací tam, kde na národní úrovni chybí nebo jsou nedostatečné.

Princip postupného zavádění klasifikace znamená, že výchozím bodem pro další mezinárodní spolupráci by měl být nejprve omezený soubor skutků/událostí, obzvláště důležitých pro opatření prevence kriminality, či těch, u nichž existuje silný mezinárodní zájem – jako je zabití. Pracovní skupina v Kapitole 5 doporučuje pilotáž takového postupného zavádění mezinárodní klasifikace vybraných trestných činů. Tato pilotáž by měla nejprve zahrnovat členské státy Konference evropských statistiků a následně se rozšířit i na další zainteresované země, včetně zemí z jiných kontinentů a s jinými právními tradicemi, za účelem vývoje úplné mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely.

Pokud jde o zvláštní připomínku 1), je třeba na to nahlížet v kontextu postupného dopracovávání navrhovaného klasifikačního rámce na úrovni 3 a na dalších možných úrovních 4 nebo 5. Zatímco úrovně 1 a 2 rámce by měly být kompletní, úroveň 3 rámce kompletní být nemá, ale spíše obsahuje hlavní kategorie, jež by měly být na této úrovni zařazeny v každém úplném systému mezinárodní klasifikace trestných činů. Podobně zpráva předpokládá další vývoj horizontálních popisných „značek“, jež mají být v rámci používány. Horizontální značky atributů nemají být vzájemně výlučné (např. lze použít jak „s přitěžujícími okolnostmi“, tak i „se střelnou zbraní“).

Pokud jde o zvláštní připomínku 2), společné věkové hranice jsou jedním ze znaků, jež bude nutno definovat při dalším vývoji horizontálních popisných „značek“, které mají být v rámci používány, ovšem zároveň je třeba ponechat určitou pružnost, aby bylo možno reflektovat odlišné právní definice (což znamená stálou potřebu metadat).

Pokud jde o zvláštní připomínku 3), jedná se o jeden ze znaků, jež bude nutno definovat při dalším vývoji horizontálních popisných „značek“, které mají být v rámci používány. „Organizovaná zločinecká skupina“ byla zařazena zvláště z důvodu zřejmé politické významnosti, ale je možno ji doplnit o další značky atributů.

Pokud jde o zvláštní připomínku 4), jak uvádí zpráva, aby byla zajištěna použitelnost, neměl by systém mezinárodní klasifikace trestných činů obsahovat příliš mnoho hierarchických úrovní. Spíše by již nejvyšší úroveň mohla sama zahrnovat přiměřeně vysoký počet kategorií, založených na attributech skutku či události. Stávající rámcová klasifikace obsahuje 10 nejvyšších kategorií, což se všeobecně pokládá za horní hranici.

Pokud jde o zvláštní připomínku 5), rozlišení „krádeže vůči osobě“ a „jiné krádeže“ lze zavést při dalším vývoji kategorií Úrovně 3, bude-li to shledáno nezbytným. Totéž platí pro případné kategorie „krádež platebních prostředků“, „krádež platebních karet“, „kapesní krádež“ atd., na Úrovních 4 nebo 5.

Pokud jde o zvláštní připomínku 6), doplnění „přechovávání/užívání malého množství látky pro vlastní potřebu“, jakož i oddělení „distribuce drog v rámci kriminálních aktivit“ a „příležitostného prodeje drog“, může být zavedeno při dalším vývoji kategorií Úrovně 3, 4 nebo 5, bude-li to shledáno nezbytným.

Pokud jde o zvláštní připomínku 7), skutky související se získáním „finančního či osobního prospěchu“ (Úroveň 1, bod 7), by již měly pokrývat všechny možné skutky, náležející do skupiny ekonomické kriminality, takže další kategorie „ekonomická kriminalita“ není potřeba. Více jednotlivých hospodářských trestných činů by mohlo být specifikováno při dalším vývoji kategorií Úrovně 3, 4 nebo 5.

Pokud jde o zvláštní připomínku 8), počítačová kriminalita/internetová kriminalita může být identifikována prostřednictvím horizontálních značek atributů (viz níže), takže nová kategorie počítačové kriminality není potřeba.

Návrh na změnu rámcové klasifikace:

Do kategorie 2.4.1 (nebezpečné/neopatrné řízení motorového vozidla) byl doplněn výraz „řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu“.

Právní podmnožiny u krádeže (5.2) byly doplněny o krádež elektrické energie a telefonních impulsů.

Do textu byla doplněna věta: „Jsou-li všechny trestné činy „s pomocí počítače“ klasifikovány horizontální značkou atributu, indikující jejich vztah k využití počítačů či počítačových sítí, lze jednoduše identifikovat souhrn toho, co se často nazývá „počítačová kriminalita“, i ve stávajícím rámci bez doplnění zvláštní kategorie pro „počítačovou kriminalitu“ jako základní klasifikační kategorie.“

Znaky skutku/události terorismu (9.1) byly rozšířeny, aby zahrnovaly „Činy, včetně podpurných činů,...“, a právní podmnožiny byly rozšířeny tak, že zahrnují „podněcování k terorismu“ („financování terorismu“ již doplněno bylo).

Země: Portugalsko

47. Myšlenka vývoje harmonizované klasifikace trestných činů pro statistické účely, vhodné pro zavedení ve všech členských státech EU jako základního nástroje umožňujícího mezinárodní srovnání indikátorů, je vítaná, i když ambiciózní. Nicméně, jak je uvedeno ve zprávě, tento zásadní krok vpřed by měl být doprovázen dalšími směrnici a standardy pro sběr dat; bez harmonizace těchto postupů bude srovnání dat stále omezeno.

48. Pokud jde o navrhovanou klasifikační strukturu a na základě našich zkušeností – jež jsou založeny na vnitrostátních postupech, ačkoliv ty jsou jistě podobné i v jiných členských státech – měl by být zdůrazněn význam různého posuzování znaků „zavinění“ a „následek“. V případech, kdy se klasifikace používá v okamžiku, kdy se policejní orgány o trestném činu

dozví, nemusí být ještě k dispozici dostatek důkazů k posouzení pachatelova zavinění či konečného následku. Bez těchto důkazů se např. může stát nemožným rozlišení mezi těžkým ublížením na zdraví a pokusem zabití v afektu či těžkým ublížením na zdraví s přitěžující okolností v podobě konečného následku.

49. Při vědomí potřeby zachovat vnitřní klasifikaci odpovídající současným národním potřebám na straně jedné, a technologického stavu našich evidenčních platforem, jež jsou v našem případě v současnosti zčásti realizovány spíše přiřazováním než formou mikrodat, na straně druhé, se domníváme, že pro zavedení mezinárodní klasifikace trestných činů je nejvhodnější třetí možnost. Tudiž bude velmi užitečné zařadit navrhovanou verzi mezinárodní klasifikace trestných činů, jakož i postupy sběru dat, do směrnice, směřující k postupné větší harmonizaci.

50. Bylo by důležité zařadit informace o věku oběti a pachatele a o vztahu mezi nimi.

51. A konečně, je též důležité umožnit náležité rozlišování vnitrostátního právního rámce registrované kriminality, aby bylo zřejmé, zda se trestní řízení zahajuje pouze na návrh či nikoliv.

Odpověď Pracovní skupiny:

Rozlišení mezi úmyslným a neúmyslným je základním rozlišováním ve většině policejních statistik o případech zabití, aby bylo možno odlišit případy vraždy od případů neopatrnosti, vedoucí ke smrti jiné osoby, jako je nebezpečné řízení motorového vozidla. Případy, kdy takové rozlišení nelze v policejních statistikách učinit, nebudou zařazeny do policejních statistik o úmyslném zabití (podezření na úmyslné zabití).

Pokud jde o zařazení informací o věku oběti a pachatele a o vztahu mezi nimi, je třeba je vidět v kontextu postupného vývoje horizontálních popisných „značek“, jež mají být v rámci používány. V současnosti jsou pokryty pouze zcela základní věkové skupiny obětí a pachatelů (dětská oběť a dětský pachatel), ale to lze změnit v další verzi, bude-li to později shledáno nezbytným. Podobně vztah mezi obětí a pachatelem je významným popisným znakem (interpersonálních) trestných činů, ovšem dosud je jen velmi málo zemí schopno takové údaje produkovat.

Země: Švédsko

52. Národní výbor pro prevenci kriminality (NVPK) uznává význam vývoje souboru principů systému mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely, a zejména cíle zlepšit konzistentnost a mezinárodní srovnatelnost kriminálních statistik. Celkově má NVPK pozitivní názor na činnost Pracovní skupiny pro klasifikaci trestných činů a na navrhovaný systém mezinárodní klasifikace trestných činů, a rád by připojil následující poznámky.

53. Skutečnost, že klasifikační jednotka vyplývá z obecnější definice kriminální události (namísto legislativní definice) a že první úroveň struktury sestává jen z deseti kategorií, může usnadnit použití v řadě zemí a naznačuje, že by klasifikační systém mohl dobře fungovat i na mezinárodní úrovni.

54. Systém je zřetelně vybudován na relevantních teoretických principech klasifikačních systémů (jako jsou hierarchická struktura, úplnost, vzájemná výlučnost atd.). Pokud by

Pracovní skupina chtěla zdůraznit strukturu, úrovně dvě a tři by mohly být doplněny „jinými“ událostmi (např. na úrovni tři by činy vedoucí ke smrti mohly vedle kategorie 1.1.1 vražda novorozence obsahovat ještě kategorii 1.1.0 jiné činy). Nicméně to by sloužilo pouze k ozřejmění úplnosti struktury, neboť jinak by struktura zůstala stejná.

55. Ve Švédsku se nový systém klasifikace trestných činů vyvíjí již několik let. Systém je založen na vnitrostátní legislativě a poskytne podrobnější informace o trestných činech než systém, používaný v současnosti. Vzhledem ke značnému úsilí, jež bylo vynaloženo na tento projekt lze předpokládat, že by se Švédsko rozhodlo zavést navrhovaný systém mezinárodní klasifikace formou křížového kódování. NVPK věří, že právní podmínky rámce tuto možnost poskytnou.

Odpověď Pracovní skupiny:

Jak je uvedeno ve zprávě, zatímco úrovně 1 a 2 rámce by měly být kompletní, úroveň 3 rámce kompletní být nemá, ale spíše obsahuje hlavní kategorie, jež by měly být na této úrovni zařazeny v každém úplném systému mezinárodní klasifikace trestných činů. Rámcová klasifikace neobsahuje kategorie „jiné“ na úrovni 2, protože v zásadě všechny činy by měly spadat do jedné z kategorií, uvedených na úrovni 2. Existují-li nějaké trestné činy, jež nelze podřadit pod žádnou z kategorií Úrovně 2, žádá Pracovní skupina, aby s nimi byla seznámena a bylo možno zvážit jejich zařazení na tuto úroveň.

Další kategorie úrovně 3, odpovídající nejvýznamnějším podkategoriím trestných činů každé z kategorií Úrovně 2, jakož i požadované kategorie „jiné“ na Úrovni 3, mohou být zařazeny při dalším vývoji rámcové klasifikace.

Země: Turecko

56. Pro vytváření Úrovně 1 klasifikace existuje více než jedno kritérium. To přináší obtíže při identifikaci skupiny trestných činů v rámci klasifikace. Jeden případ může představovat více než jedno kritérium.

57. Kupříkladu – není jasno ohledně skupiny případů zabití v důsledku teroristického činu. Tento případ bude zařazen buď mezi činy vedoucí ke smrti (1) nebo jako terorismus (9.1). Chybí vysvětlení, týkající se takového případu, v právních podmínkách pro terorismus (9.1). Podobná situace se týká organizovaného zločinu. Nicméně taková událost je vysvětlena v právních podmínkách pro organizovaný zločin (9.2), kde je uvedeno, že jiné činy zahrnující organizovaný zločin mají být klasifikovány jako tyto činy samotné.

58. Jiný příklad – skupina případů zabití v důsledku mučení rovněž není jasná. Tento případ bude zařazen buď mezi činy vedoucí ke smrti (1) nebo mezi činy podléhající univerzální jurisdikci (10.1). Protože zabití v důsledku mučení lze zařadit jak mezi činy vedoucí ke smrti, tak mezi činy podléhající univerzální jurisdikci, pokud jde o jeho závažnost a povahu.

59. Jestliže návrh klasifikace trestných činů vznikl za účelem klasifikovat trestné činy zásadně ve stadiu řízení u policie, některé druhy trestných činů, jako genocidium, válečné zločiny atd., o nichž mohou rozhodovat mezinárodní soudy, nespádají do pravomoci policie. Proto by pro tuto klasifikaci bylo vhodnější takový druh trestných činů vypustit.

60. Doplnili jsme některé informace o „nejvyšších klasifikačních kategoriích“ pro Turecko na straně 39:

- Trestné činy proti osobě
- Trestné činy proti majetku
- Trestné činy proti společnosti
- Trestné činy proti národu a státu
- Trestné činy podle jiných trestněprávních předpisů

Odpověď Pracovní skupiny:

Přístup, spočívající v relativně široké úrovni 1 s deseti kategoriemi byl zvolen za účelem zabránění potížím s velmi agregovanými kategoriemi skutků/událostí, jako jsou „činy proti osobě“ nebo „činy proti majetku“. Pokud by tak značně agregované hodnoty byly požadovány, rámec nabízí možnost dalšího slučování. Kupříkladu „Činy proti majetku zahrnující násilí vůči osobě“ lze zařadit do souboru činů proti osobě nebo činů proti majetku, v závislosti na místních potřebách.

Pokud jde o zabití v důsledku terorismu, mělo by být zařazeno pod zabití, zatímco definice a právní podmnožiny teroristických činů jsou uvedeny pod bodem 9.1 (v současnosti se postupy zemí ohledně zařazování úmrtí v důsledku teroristických činů jako „zabití“ liší, jak je uvedeno v chystané Světové zprávě UNODC o vraždách). Informace o situačním kontextu zabití v souvislosti s terorismem by mohly být doplněny při dalším vývoji rámcové klasifikace prostřednictvím další horizontální značky atributu o pachatelích (např. TG = „pachatel součástí teroristické skupiny“). To lze učinit paralelně s horizontální značkou atributu pro organizovaný zločin (OC = „pachatel součástí organizované zločinecké skupiny“).

Další uvedený příklad, tj. zabití v důsledku mučení, by též měl být zaznamenáván jako zabití, pokud čin vedl ke smrti osoby. Kromě toho zvláštní vnitrostátní pravidla počítání trestných činů (nad rámec této zprávy) budou specifikovat, zda čin mučení, který vedl k úmrtí osoby, bude zaznamenán jako jeden trestný čin (zabití) nebo více trestných činů (zabití, mučení, těžké napadení atd.), kdy budou zaznamenány jak čin zabití, tak i čin mučení.

Pokud jde o zařazení trestných činů, jež nespádají do pravomoci národní policie, rámcová klasifikace by měla pokrývat všechny známé skutky/události, jež obecně tvoří trestné činy podle vnitrostátní i univerzální jurisdikce, bez ohledu na to, kdo je odpovědný za projednání těchto trestných činů v národním systému trestní justice (např. federální nebo státní policie, zvláštní policie, státní zástupci atd.).

Návrh na změnu rámcové klasifikace:

V příloze byly doplněny nejvyšší klasifikační kategorie, užívané v Turecku.

Text byl mírně upraven, aby rozšířil okruh trestných činů obsažených v rámcové klasifikaci o trestné činy podléhající univerzální jurisdikci: „Podle principu úplnosti by úroveň 1 měla pokrývat celou oblast známých skutků/událostí, jež všeobecně tvoří trestné činy v rámci vnitrostátní i univerzální jurisdikce.“

**Trendy kriminality ve světě a nové problémy a reakce v oblasti
prevence kriminality a trestní justice**

**Zásady a rámec mezinárodní klasifikace trestných činů
pro statistické účely**

Sestavila: PhDr. Alena Marešová, Ph.D.
Překlad: Agentura Pylon
Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Nám. 14. října 12, 150 21 Praha 5
Určeno: Pro odbornou veřejnost
Tiskárna: Vydavatelství KUFR – František Kurzweil
Naskové 3, Praha 5
Dáno do tisku: listopad 2012
Vydání: první
Edice: Prameny
Náklad: 100 ks

www.kriminologie.cz

ISBN 978-80-7338-125-7